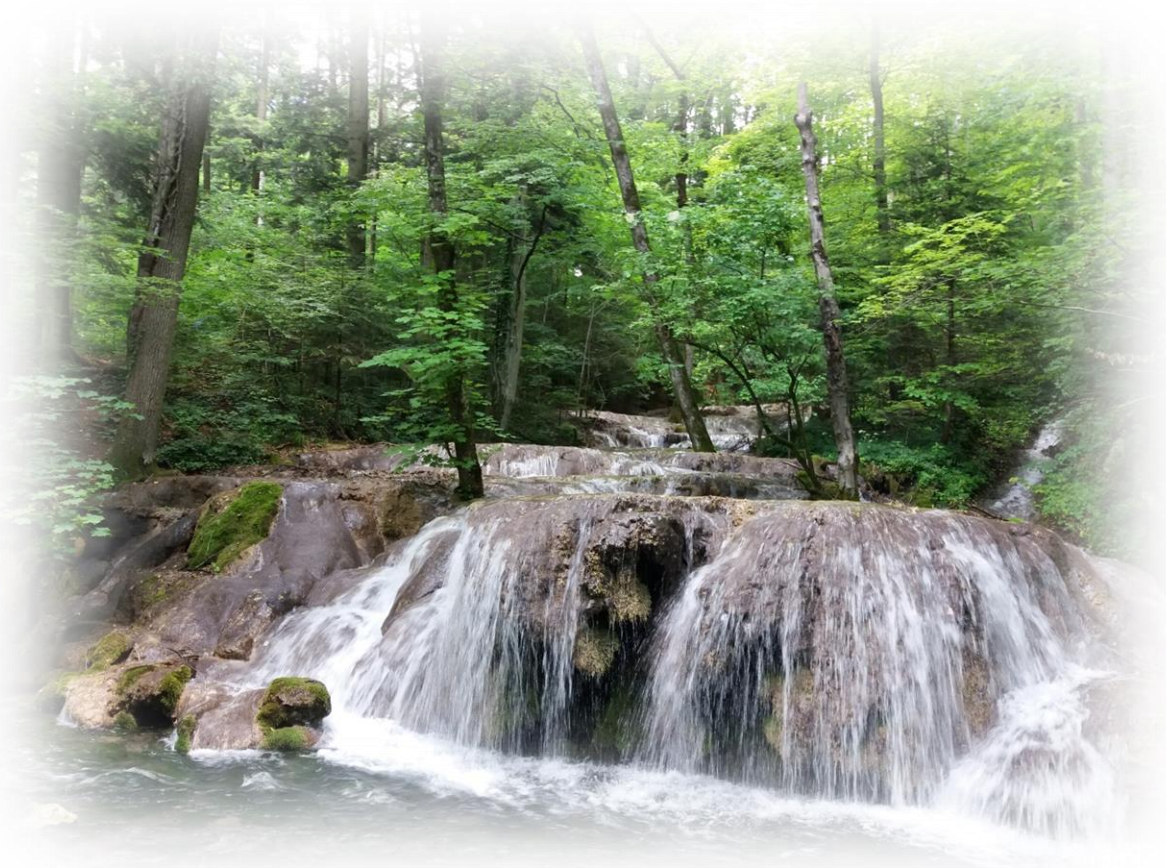
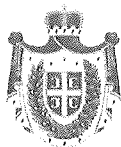

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „КАРАШ-НЕРА“
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ
И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР

Владимир Галић

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „КАРАШ-НЕРА“
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ОБРАЂИВАЧ:

ЈП „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ“ НОВИ САД

Е - 2575/1

ОДГОВОРНО ЛИЦЕ

др Тамара Зеленовић Васиљевић

ДИРЕКТОР

Предраг Кнежевић, дипл.правник

Нови Сад, фебруар 2019. године

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА:

др Тамара Зеленовић Васиљевић

СТРУЧНИ ТИМ:

Основна и посебна намена простора,
шуме и шумско земљиште, заштита
природних добара, регионални аспекти
и општа концепција развоја:

Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.

Начин коришћења земљишта и правила
уређења и грађења на грађевинском и
пољопривредном земљишту:

Бранислава Топрек, дипл.инж.арх.

Заштита предела:

мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.

Мрежа насеља, јавне службе,
непокретна културна добра и одбрана
земље:

Радованка Шкрбић, дипл.инж.арх.

Становништво и привреда:

Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.

Пољопривреда и пољопривредно
земљиште:

Мирољуб Љешњак, дипл.инж.пољ.

Природни услови, туризам и заштита од
елементарних непогода:

др Оливера Добривојевић, дипл.пр.планер
Марина Митровић, мастер - проф.геогр

Саобраћајна инфраструктура:

Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.

Водна инфраструктура и водно
земљиште:

Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.

Електроенергетска и електронска
комуникациона инфраструктура:

Зорица Санадер, дипл.инж.елек.

Енергетска инфраструктура и
минералне сировине:

Милан Жижић, дипл.инж.маш.

Заштита животне средине и заштита од
акцидентних ситуација:

др Тамара Зеленовић Васиљевић
Тања Топо, дипл.инж.заш.жив.сред.мастер

Правна регулатива:

Теодора Томин Рутар, дипл.правник

Геодетско документациона и
аналитичко информациона основа:

Милко Бошњачић, мастер дипл.инж.геод.
Јурица Далибор, дипл.инж.геод.
Оливера Његомир, дипл.матем.
Злата Хома Будински, геод.техн.
Дејан Илић, арх.техн.
Ђорђе Кљајић, геод.техн.
Драгана Матовић, оператер
Душко Ђоковић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	2
1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	2
2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	3
2.1. ПРАВНИ ОСНОВ.....	3
2.2. ПЛАНСКИ ОСНОВ И ПОВОД ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	6
2.2.1. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда	7
3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	15
3.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	15
4. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	16
4.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	16
4.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	17
4.2.1. Општи циљеви Просторног плана	17
4.2.2. Посебни циљеви Просторног плана	18
4.2.2.1. Заштита и коришћење природних вредности	18
4.2.2.2. Заштита непокретних културних добара	20
4.2.2.3. Заштита животне средине	20
4.2.2.4. Становништво	20
4.2.2.5. Мрежа насеља и јавне службе.....	21
4.2.2.6. Привреда.....	21
4.2.2.7. Инфраструктурни системи.....	21
4.2.2.8. Заштита од елементарних непогода и акцидентних ситуација	23
5. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	23
5.1. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	23
5.1.1. Природни услови подручја	24
5.1.2. Природне вредности подручја	29
5.1.2.1. Природни ресурси	30
5.1.2.2. Природна добра	32
5.1.2.3. Еколошки коридори.....	33
5.1.2.4. Предеона разноврсност	34
5.2. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ.....	35
5.2.1. Културна добра - споменици културе.....	35
5.2.2. Археолошки локалитети	35
5.3. СТАНОВНИШТВО	36
5.4. МРЕЖА И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА.....	37
5.5. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	37
5.6. ПРИВРЕДА	37
5.7. ИНФРАСТРУКТУРА.....	39
5.7.1. Саобраћајна инфраструктура	39
5.7.2. Водна и комунална инфраструктура	40
5.7.3. Енергетска инфраструктура.....	42
5.7.4. Електронска комуникациона инфраструктура	43
5.7.5. Елементарне непогоде и акцидентне ситуације и одбрана.....	43
6. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ	44

7. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА)	50
8. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА.....	51
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА.....	54
1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	54
2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	55
3. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА.	56
III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	59
1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	59
2. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	70
2.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА	70
2.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА.....	70
2.2.1. Мере заштите ваздуха.....	71
2.2.2. Мере заштите вода.....	72
2.2.3. Мере заштите земљишта	74
2.2.4. Остале посебне мере заштите.....	75
2.2.5. Мере заштите културних добара.....	77
2.2.5.1. Културна добра - Споменици културе	77
2.2.5.2. Археолошка налазишта.....	77
2.2.6. Мере заштите и уређења предела	79
2.2.7. Мере заштите живота и здравља људи	79
2.2.8. Мере заштите и уређења природних добара	80
2.2.8.1. Заштићена подручја	80
2.2.8.2. Станишта заштићених и строго заштићених врста	82
2.2.8.3. Еколошки коридори и заштитне зоне еколошких коридора и станишта	83
2.2.8.4. Посебни услови заштите природе	85
2.2.9. Мере заштите од ванредних ситуација.....	86
2.2.10. Уређење простора од интереса за одбрану земље.....	87
2.2.11. Мере којима се површине и објекти јавне намене чине приступачним особама са инвалидитетом	87
2.2.12. Мере енергетске ефикасности изградње.....	87
IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	88
1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА.....	88
2. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА.....	90
3. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	91
V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПЛАНА.....	91
1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	92
2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	92
3. ЗАКОНСКИ ОКВИР	94
4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА.....	95
5. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	96
VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	97
1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ	97
2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	99
VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	99
VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	101
IX ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.....	101

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Извештај о стратешкој процени утицаја ППППН предела изузетних одлика „Караш-Нера“ на животну средину - заштита животне средине

СПИСАК ТАБЕЛА И СЛИКА

ТАБЕЛЕ

Табела 1.	Обухват Просторног плана.....	15
Табела 2.	Целине, подцелине, режими заштите са њиховим површинама	15
Табела 3.	Средње месечне вредности водостаја фреатске издани	29
Табела 4.	Укупан број становника у обухвату Просторног плана	36
Табела 5.	Табела органа и институција од значаја за израду ППППН ПИО „Караш - Нера“	51
Табела 6.	Преглед Посебних циљева стратешке процене и индикатора заштите животне средине релевантних за подручје Просторног плана	55
Табела 7.	Веза између фаза израде Плана и Стратешке процене утицаја.....	56
Табела 8.	Преглед посебних циљева Просторног плана	57
Табела 9.	Компатибилност циљева Просторног плана и СПУ	58
Табела 10.	Процена утицаја сектора плана у односу на циљеве стратешке процене утицаја у односу на варијантна решења	61
Табела 11.	Критеријуми за оцењивање величине утицаја.....	62
Табела 12.	Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја	62
Табела 13.	Скала за процену вероватноће утицаја.....	63
Табела 14.	Планска решења у Нацрту плана обухваћена проценом утицаја.....	63
Табела 15.	Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	65
Табела 16.	Процена просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	66
Табела 17.	Процена вероватноће утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	67
Табела 18.	Вредновање карактеристика утицаја Просторног плана.....	68
Табела 19.	Идентификација могућих кумулативних и синергетских ефеката	69

СЛИКЕ

Слика 1.	Географски положај заштићеног подручја „Караш-Нера“ у односу на важне еколошке целине у окружењу	24
Слика 2.	Меандри Караша у околини насеља Дупљаја	27
Слика 3.	Део тока реке Нера код Врачевог Гаја	28
Слика 4.	Део канала ХС ДТД и меандри реке Караш	29
Слика 5.	Шума црне јове на Нери	31
Слика 6.	Сунцокретиште у Малом песку	45
Слика 7.	Незаконита сеча дрвећа уз Неру и Мали песак.....	46
Слика 8.	Канал ДТД - измењен природни режим тока доњег дела реке Караш.....	47
Слика 9.	Ископина песка у близини пута Гребенац- Дупљаја.....	48
Слика 10.	Синтезни тим Просторног плана	99

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Караш-Нера“ (у даљем тексту: **Просторни план**) приступило се на основу Покрајинске скупштинске одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Караш-Нера“ („Службени лист АПВ“, број 10/16).

Носилац израде Просторног плана је Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине из Новог Сада.

Паралелно са израдом Просторног плана приступило се и изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Караш-Нера“ (у даљем тексту: **Стратешка процена**).

Обрађивач Просторног плана и Стратешке процене је Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање „Завод за урбанизам Војводине“ из Новог Сада.

На подручју које је обухваћено оквирном границом Просторног плана која је дефинисана Одлуком о изради, дат је предлог границе подручја посебне намене којом су обухваћене: целине „Караш“, „Нера“ и „Мали песак“, као и друга природна добра од значаја за очување биодиверзитета.

Након доношења Одлуке о изради Просторног плана, на основу Закона о планирању и изградњи, организован је рани јавни увид, који је трајао у периоду од 08.08.2016. до 22.08.2016. године.

Нацрт просторног плана је друга фаза у изради планске документације. У овој фази дефинисана је граница обухвата Просторног плана и граница посебне намене простора. Нацртом просторног плана су обухваћени ПИО „Караш- Нера“ као и простор који је од значаја за очување биолошке разноврсности и утицаја на заштићено подручје.

У току израде Просторног плана, припремљена је и документациона основа планског документа, која се састоји од планова, студија, стратешких докумената општина и других експертиза. У фази Нацрта просторног плана, прибављени су подаци, услови и мишљења надлежних органа и организација.

У припреми и изради Просторног плана, успостављена је сарадња са стручним институцијама и организацијама, као и предузећима који имају надлежност на планском подручју.

Просторни план се ради у ГИС-у, технологији намењеној управљању просторно оријентисаним подацима, што ће омогућити једноставнију размену просторних података, формирање информационог система планских докумената и стања у простору, као и ефикаснију контролу спровођења Просторног плана.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Непосредан повод за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја је обавеза произашла из Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Караш-Нера“ на животну средину („Службени лист АПВ“, број 10/16) (у даљем тексту: Стратешка процена).

Стратешком проценом су, на основу мултидисциплинарног начина рада, вредновани и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом Просторног плана и дат је предлог мера за смањење негативних утицаја на животну средину.

Стратешка процена утицаја представља алат кроз који се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у планска решења, с циљем спречавања или минимизације негативних утицаја на биодиверзитет, природна, културна добра и друге створене вредности, животну средину и здравље људи.

Стратешка процена утицаја на животну средину представља инструмент којим се стварају услови за оптималну заштиту животне средине у процесу просторног планирања и представља свеобухватан, комплексан и јединствен поступак.

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10) дефинисани су принципи: одрживог развоја, социјалне прихватљивости, економске оправданости и еколошке одрживости у смислу полазних основа просторног планирања. Одредбама члана 4. овог закона утврђена су начела стратешке процене:

- Одрживог развоја;
- Интегралности;
- Предострожности;
- Хијерархије и координације;
- Јавности.

На тај начин обезбеђује се оквир за усклађивање техно-економских, друштвених и природних система у целокупном развоју, укључујући и просторни развој. На принципима економичности користе се природне и створене вредности, с циљем да се очува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације.

То се постиже разматрањем и укључивањем кључних аспеката животне средине у припрему и усвајање планова, пројеката и програма, утврђивањем услова за очување природних и створених вредности.

Укључивањем услова заштите животне средине у Просторни план кроз инструмент стратешке процене, даје се обавезујући - интегрални оквир заштите, реализацијом кроз одговарајуће међусекторске планове, програме и пројекте. У превентивном смислу, свака активност је планирана, односно свако планско решење је дефинисано с циљем да се спрече или смање негативни утицаји, обезбеди рационално коришћење ресурса, а ризик од акцидената и негативних утицаја на људе сведе на минимум.

У складу са законским одредбама и праксом Стратешке процене у Европи, Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину структурално обрађује:

- (1) Полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- (2) Циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);

- (3) Стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу - дефинисање матричног оквира процене);
- (4) Смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процене утицаја у току спровођења Плана);
- (5) Програм праћења стања животне средине (мониторинг - оквир за праћење спровођења Плана, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- (6) Коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- (7) Начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- (8) Закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

Као основно опредељење, испоштоване су одреднице просторно - планске документације вишег реда.

За потребе израде Просторног плана коришћена је и релевантна планска, информациона и техничка документација, као и подаци добијени од надлежних органа и институција.

2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

2.1. ПРАВНИ ОСНОВ

Током израде Просторног плана и стратешке процене узета су у обзир решења и опредељења из секторских стратегија развоја и осталих стратешких докумената:

- Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08);
- Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10);
- Стратегија водоснабдевања и заштита вода у АП Војводини („Службени лист АПВ”, број 1/10);
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године („Службени гласник РС”, број 4/08);
- Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године („Службени лист РС”, број 64/15);
- Стратегија развоја водног саобраћаја Републике Србије од 2015. до 2025. године („Службени лист РС”, број 3/15);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Службени гласник РС”, број 98/16);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС”, број 91/06);
- Стратегија развоја туризма Војводине-Маркетинг стратегија туризма Војводине („Службени лист АПВ”, број 6/10); Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014.-2024. године („Службени лист РС”, број 85/14);
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС”, број 44/05);
- Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 68/10);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06);
- Стратегија развоја пољопривреде Србије („Службени гласник РС”, број 78/05);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019 („Службени гласник РС”, број 29/10);

- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“, број 33/12);
- Стратегија заштите од пожара за период 2012-2017. године („Службени гласник РС“, број 21/12);
- Национална стратегија заштите и спашавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, број 86/11);
- Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС“, број 13/11);
- Основни правци технолошког развоја у АПВ (Нови Сад, март 2007. год.);
- Програм развоја АПВ 2014-2020 („Службени лист АПВ“, број 13/14);

Просторно планска решења и решења Стратешке процене су усклађена и са прописима, који посредно или непосредно регулишу ову област:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14 и 83/18);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС“, број 64/15);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16);
- Закон о потврђивању Европске конвенције о пределу („Службени гласник РС“-Међународни уговори, број 4/11);
- Закон о култури („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 13/16 и 30/16-исправка);
- Закон о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон);
- Закон о регионалном развоју („Службени гласник РС“, бр. 51/09, 30/10 и 89/15-др. закон);
- Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, број 129/07, 18/16 и 47/18);
- Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 18/10, 65/13, 15/15-УС, 96/15, 113/17-др. закон, 27/18-др. закон и 41/18-др. закон);
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07 и 83/14-др. закон, 101/16-др. закон и 47/18);
- Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС“, бр. 99/09 и 67/12-УС);
- Закона о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 42/91, 71/94 и 79/05-др. закон и 83/14-др. закон);
- Закон о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53/95, 23/01-СУС, „Службени лист СРЈ“, број 16/01-СУС и „Службени гласник РС“ бр. 20/09 и 55/13-УС);
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/06, 65/08-др. закон, 41/09, 112/15 и 80/17);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 10/13-др. закон и 101/16);
- Закон о сточарству („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 93/12 и 14/16);
- Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр. 91/05, 30/10 и 93/12);
- Закон о добробити животиња („Службени гласник РС“, број 41/09);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16 и 95/18);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон, престао да важи осим одредаба чл. 81. до 96.);
- Закон о путевима („Службени гласник РС“, број 41/18);
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13-УС, 55/14, 96/15-др. закон, 9/16-УС, 24/18, 41/18 и 41/18-др. закон);
- Закон о железници („Службени гласник РС“, бр. 45/13 и 91/15);
- Закон о безбедности и интероперабилности железница („Службени гласник РС“, бр. 104/13, 66/15-др. Закон, 92/15 и 9/16-УС);

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС и 14/16);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 25/15);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15);
- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 107/05, 72/09-др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13, 45/13-др. закон, 93/14, 96/15, 106/15 и 113/17-др. закон);
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник РС“ број 36/09);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 14/16);
- Закон о биоцидним производима („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15);
- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);
- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 93/12);
- Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник РС“ број 104/09);
- Законом о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник РС“ бр. 44/77, 45/85 и 18/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 -др закон и 54/15-др. закон);
- Закон о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 99/11-др. закон, 93/12 и 84/15);
- Закон о спорту („Службени гласник РС“, број 10/16);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“, број 101/15);
- Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС“, број 145/14);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11, 80/11-исправка, 93/12 и 124/12, престао да важи осим одредаба члана 13. став 1. тачка 6) и став 2. у делу који се односи на тачку 6) и члан 14. став 2.);
- Закон о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12 и 89/15);
- Закон о шумама („Службени гласник РС“ бр. 46/91, 83/92, 53/93-др. закон, 54/93, 60/93-исправка, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон, престао да важи осим одредби чл. 9. до 20.);
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, број 18/10);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, број 128/14);
- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 87/18);
- Закон о транспорту опасног терета („Службени гласник РС“, број 88/10);
- Закон о транспорту опасне робе („Службени гласник РС“, бр. 104/16, 83/18 и 95/18-др. закон);
- Закон о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 88/09, 88/09-др. закон, 104/09-др. закон и 10/15);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/09 и 20/15);
- Закон о одбрани од града („Службени гласник РС“, број 54/15);
- Уредба о категоризацији државних путева („Службени гласник РС“, бр. 105/13, 119/13 и 93/15);

- Уредба о класификацији вода („Службени гласник СРС“, број 5/68);
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10);
- Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, број 31/12);
- Покрајинска скупштинска одлука о заштити Предела изузетних одлика „Караш-Нера“ („Службени лист АПВ“, број 14/15 и 54/18);
- и други закони и прописи који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

Извештај о стратешкој процени представља саставни део документационе основе Просторног плана.

2.2. ПЛАНСКИ ОСНОВ И ПОВОД ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Основни разлог за израду Просторног плана је стварање услова за реализацију националних, регионалних и локалних интереса у оквиру граница посебне намене у складу са заштитом природе.

Основне вредности Предела изузетних одлика „Караш – Нера“ су очувани напуштени меандри Караша, речна станишта Нере као и предео динског рељефа на простору Малог Песка. Река Нера представља еколошки коридор од међународног значаја, а тече дуж границе Србије и Румуније, повезујући Карпате и Панонску низију.

На подручју ПИО „Караш - Нера“, од укупних 1.541,27 хектара, двостепени режим заштите установљен је на површини од 984,36 хектара а тростепени на 556,92 хектара, при чему се у државној својини налази 88% земљишта а у приватној 12%.

ПИО „Караш- Нера“ ужива и међународну заштиту. Тако је ушће Нере у Дунав део Рамсарског подручја „Лабудово окно“, уписано у регистар међународно значајних влажних подручја, док су Мали песак и меандри Караша уписани у регистар међународно значајних станишта птица (IBA подручје). Део је и EMERALD мреже, којом су обухваћена подручја значајна за заштиту и очување дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта и РВА подручја за дневне лептире.

Специфичности ПИО „Караш - Нера“ су:

Аутентичност. Подручје Караша, Нере и Малог песка представља аутентичну природну целину повезаних вредности изворне природе. Одликују га исконска панонска станишта: пешчаре, степе и мочваре, као и реке, рукавци и шуме. Насељава га аутентична флора и фауна.

Репрезентативност. На овом подручју присутни су панонски ендеми, као што су слатинска пирамида и скакавац.

Разноликост. Пешчарске, речне и шумске просторе одликује богатство и разноврсност флоре, вегетације и фауне, коју најупадљивије илуструју 458 врста биљака и 160 врста птица.

Интегралност. На релативно малом простору смењују се различита станишта, са врстама међу којима многе своје животне потребе задовољавају у оквирима два или више екосистема.

Пејзажна атрактивност. Подручје стављено под заштиту са називом „Караш-Нера“ одликује упадљиви пејзаж динског рељефа, са оближњим очуваним меандрима Караша, као контраст сувим песковима.

Додатну пејзажну атрактивност дају стрми лесни и песковити одсеци према Карашу, као и природни ток реке Нере, са шљунковитим обалама, спрудовима и адама.

Очуваност. Присуство ретких и угрожених врста указује на висок ниво очуваности природних одлика. Ово је једино подручје у нашој земљи, где се могу наћи значајне врсте организама на једном месту.

Поступак израде и доношења планских докумената је утврђен одредбама Закона о планирању и изградњи и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената. Планска решења, као и начин коришћења, уређења и организације, потребно је прилагодити специфичностима простора, који је предмет планског документа.

Простор у обухвату Просторног плана (ван ПИО „Караш-Нера“), у коме се налазе околна насеља има карактер делимично измењеног аутохтоног амбијента у коме до изражаја долазе човекове активности (насеља, обрадиве површине, шумарство, лов, риболов и др.) са својим културно-историјским и етнолошким вредностима. Повољан геосаобраћајни положај (међународни пловни пут на реци Дунав, положај Општине Бела Црква и насеља у обухвату Просторног плана у граничном појасу и повољне природне и хидролошке карактеристике представљају одличне претпоставке за реализацију стратешких опредељења развоја овог подручја.

2.2.1. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда

При изради Просторног плана уважене су обавезе, услови и смернице из планова вишег реда:

- Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10);
- Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11).

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године

ППРС дефинисана су основна стратешка опредељења, планска решења, смернице и пропозиције, а овде ћемо издвојити одредбе које су релевантне за подручје овог просторног плана. У наредном тексту интерпретирани су само изводи који се односе на области значајне за стратешку процену. Изводи из осталих области су дати у тексту Нацрта Просторног плана.

Заштита и одрживо коришћење **природног и културног наслеђа** и природних ресурса чиниће основ идентитета Републике Србије и њених регионалних целина, али и основу будућег привредног/туристичког развоја. Природно и културно наслеђе ће бити штићено, уређивано и коришћено према европским стандардима, са посебним задатком повећања заштићених природних целина и систематизацијом културног наслеђа, као и имплементацијом Фирентинске конвенције о пределу, европских и светских конвенција о заштити културног наслеђа, конвенција и декларација које се односе на биодиверзитет, природне подсистеме и друга документа.

Концепција развоја заштите **биодиверзитета** Републике Србије засниваће се на:

- Систему заштите природе у оквиру заштићених природних добара;
- Заштити великог броја појединачних дивљих биљних и животињских врста;
- Успостављању тзв. еколошких мрежа и
- Идентификовању подручја, која представљају станишта од међународног значаја за поједине таксоне, васкуларне биљке, птице и дневне лептире: међународно значајна подручја за птице (IBA), међународно значајна станишта - одабрана подручја за дневне лептире (РВА).

Заштићена подручја биће највећим делом просторно укључена у површине еколошки значајних подручја, односно у подручја европске еколошке мреже NATURA 2000. EMERALD мрежа представља проширење концепта Natura 2000 на европске земље ван ЕУ. То је еколошка мрежа Подручја од посебне важности за заштиту природе (Areas of Special Conservation Interest - ASCI) и укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта заштићене на основу Бернске конвенције.

Основни циљ управљања шумама у шумским подручјима је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење **шума и шумског земљишта** на такав начин и у таквом степену да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми.

Основни циљ заштите **пољопривредног земљишта** је очување екосистемских, агроеколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција, упоредо с унапређивањем просторно-хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехранбених производа.

Традиционални виноградарски реони и бројна виногорја захтевају свестрану, конзистентну и синхронизовану подршку просторне, аграрне и инвестиционе политике, ради очувања њихових предеоних, туристичких и економских вредности, унапређивањем агротехничких услова узгајања винове лозе, технологије производње вина и маркетинга.

Основни циљ просторног развоја **туризма** је остваривање концепта одрживог развоја туризма, заштита и уређење туристичког простора уз оптимално задовољавање потреба националног и локалног нивоа и услова прекограничне и међународне сарадње. Простор третиран Просторним планом налази се у оквиру издвојене туристичке дестинације-Доње Подунавље и Делиблатска пешчара са мањим учешћем целогодишње понуде. Од туристичких производа/активности развијени су наутички и други видови водног туризма, рурални туризам, туризам специјалних интереса (спортско-рекреативне активности, ловни, риболовни...).

Од значајних туристичких праваца издвајају се: пловни *touring* туристички правац Дунав и Главни канал ДТД. Бела Црква је дефинисана као општина од националног туристичког значаја. Остварена прекогранична сарадња у области туризма и комплементарних активности на Доњем Подунављу са Румунијом ће се комплетирати и биће организована у оквиру постојећих и нових Еворегиона.

Концепт развоја **саобраћајне инфраструктуре** на обухваћеном простору општине предвиђа активности на *путном правцу* Кикинда (веза са Румунијом) - Зрењанин - Вршац - Бела Црква, као и активности на изградњи/реконструкцији појединих делова постојећих путних праваца у периоду после 2014. године.

ППРС планира успостављање међународне бициклистичке стазе - цикло коридор 6 (EuroVelo - европска мрежа бициклистичких рута: руте 6¹ уз Дунав) кроз простор општине Бела Црква.

ППРС утврђена је дугорочна стратегија **уређења, заштите и коришћења вода** на подручју Србије и АП Војводине. Базно полазиште за избор стратешких решења за развој водопривредне инфраструктуре је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом о водама ЕУ.

1 Nant-Tours-Orleans-Nevers-Chalon sur Saone-Bale-Passau-Ybbs-Linz-Vienna-Bratislava-Budapest-Belgrade-Bucarest-Constanta.

То се посебно односи на спровођење следећих ставова Директиве: комплексна заштита вода и хармонизација водопривредних и еколошких циљева; интегрално управљање водама у оквиру система на нивоу већих речних сливова; реална економска политика која омогућава самофинансирање сектора вода; економска цена воде као мера рационализације потрошње уз стриктно поштовање принципа: корисник плаћа, загађивач плаћа, потпуна накнада трошкова у које су укључени и сви трошкови заштите вода и слива.

Водопривредна инфраструктура. Србија располаже оскудним сопственим водним ресурсима, који су неповољно просторно распоређени. Због тога је неопходан развој сложених интегралних водопривредних система.

Дугорочна стратегија **водоснабдевања** у Војводини заснива се на формирању више регионалних система за водоснабдевање који се ослањају на акумулационе просторе површинских вода и заштићена изворишта подземних вода. Из њих ће се снабдевати највећи број насеља, као и они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета.

Простор обухваћен овим планом припада Јужнобанатском регионалном систему за водоснабдевање који се ослања на коришћење основне издани, као и алувион регионалног значаја Ковин - Дубовац - Банатска Паланка.

Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим општинама: Ковин, Панчево, Опово, Вршац, Пландиште и Бела Црква.

Простор обухваћен овим Просторним планом, припада банатском регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. Банатски систем чини постојећа мрежа канала хидросистема ДТД, који ће се проширивати на појединим подручјима новим елементима, као и низом постројења за пречишћавање отпадних вода у циљу очувања и унапређења квалитета воде.

Основни циљ из области минералних сировина је строго контролисано, планско, одрживо и економично коришћење **минералних сировина и подземних вода**, уз адекватне мере заштите, како би се постигла конкурентност на домаћем и светском тржишту.

Да би се то постигло, треба утврдити следеће оперативне циљеве:

- Стимулисање детаљних геолошких истраживања и отварања малих погона за експлоатацију, пре свега геолошких ресурса који се употребљавају као грађевински материјали;
- Подршка програмима коришћења техногених сировина, као замене природних материјала;
- Спречавање непланског коришћења минералних сировина (нпр. песак и шљунак) и подземних вода;
- Систематично искоришћавање термалних и минералних вода, као извора обновљиве енергије.

Будући развој сектора минералних сировина (обухватајући и коришћење подземних вода), а такође и рударства, као једне од важних привредних грана, подразумева:

- Интензивирање и окончање основних геолошких и хидрогеолошких истраживања;
- Извођење детаљних истраживања у ширим зонама познатих лежишта;
- Коришћење научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних концентрација минералних сировина;

Поштовати и примењивати еколошке услове и стандарде и најбоље доступне технике заштите животне средине, укључујући и потпуну рекултивацију терена по завршетку рударских радова.

Основни циљ из области коришћења **обновљивих извора енергије** је повећање коришћења енергије произведне из обновљивих извора, што доприноси смањењу негативних утицаја на животну средину.

Основни циљ из области **енергетске ефикасности** је повећање енергетске ефикасности у секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга, што је у економском интересу Републике Србије, а и од значаја за заштиту животне средине, у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

Основни циљ са аспекта **заштите и унапређења животне средине**, као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора Републике Србије, јесте заустављање даље деградације, превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја.

Концепција заштите и унапређења животне средине заснива се на очувању природних вредности, заштити природних вредности и непокретних културних добара кроз делотворно управљање заштићеним подручјима, планирању на основама одрживог развоја односно рационалног коришћења природних ресурса, уважавајући „еколошки“ капацитет простора, уз повећано коришћење обновљивих извора енергије и процену утицаја планова, програма, објеката и активности на животну средину, као основу за планирање мера заштите.

Према просторној **диференцијацији животне средине** подручје обухваћено Просторним планом у највећој мери спада у подручја квалитетне животне средине са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

За ова подручја треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати подручја од загађивања из стратешких разлога.

Када су у питању прекогранични утицаји, ППРС истиче да најизразитије загађивање вода долази из Румуније, где су воде Бегеја, Тамиша, Златице, Караша и Нере испод захтеване класе.

У области **управљања отпадом**, основни циљ је развијање одрживог система управљања отпадом у контексту смањења загађења животне средине и деградације простора. Простор обухваћен Просторним планом припада регионалном центру за управљање отпадом у Вршцу.

Такође, основни циљ је интегрално управљање **природним непогодама и технолошким удесима**, као основе обезбеђења услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара. У том смислу, неопходно је створити добро организоване и опремљене службе које ће моћи да успешно раде на превенцији од ових катастрофа, као и на одбрани и отклањању последица, уколико се јаве.

Савремени концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода и технолошких удеса, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво. Како би се извршила правилна процена степена повредивости простора, односно ограничења за његово коришћење, потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода у функцији просторног планирања.

Регионални просторни план Аутономне Покрајине Војводине (РППАПВ)

Оквир просторног развоја АП Војводине до 2020. године утврђен је Регионалним просторним планом АП Војводине. На основу РПП АПВ, просторни планови подручја посебне намене ће се радити за просторне целине чију посебност одређује једна или више опредељујућих намена, активности или функција у простору које су од републичког, односно покрајинског интереса (подручја заштићених природних добара и др.). У наредном тексту интерпретирани су само изводи који се односе на области значајне за стратешку процену. Изводи из осталих области су дати у тексту Нацрта Просторног плана.

Основна концепција **заштите природних добара и биодиверзитета** на територији АП Војводине заснива се на повећању укупне површине под заштитом, њиховом сагледавању у оквиру еколошке мреже Републике Србије, односно еколошке мреже на територији АП Војводине, идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000 и изградњи ефикасног система управљања подручјима, која су обухваћена наведеним мрежама.

На основу претходних истраживања и валоризације, законски је дефинисан статус, просторни обухват и режими заштите за Предео изузетних одлика „Караш- Нера“. Према РПП АПВ, заштићена просторна целина „Мали песак“ представља Међународно значајно станиште птица (IBA).

Еколошки значајна подручја и коридори националне еколошке мреже, који испуњавају критеријуме Директиве о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре (Директива о стаништима) на основу које се идентификују и штите тзв. посебна подручја очувања (*Special Areas of Conservation-SACs*) и Директиве о заштити птица (Директива о птицама) на основу које се идентификују и штите тзв. подручја под посебном заштитом (*Special Protection Areas-SPAs*), предложиле се за европску еколошку мрежу NATURA 2000 до дана приступања Републике Србије Европској унији.

У складу са Уредбом о еколошкој мрежи, еколошку мрежу на простору обухвата Просторног плана представљају еколошки значајно подручје око река Нера и Караша и утврђени еколошки коридори од међународног значаја, Караш и Нера.

Коришћење **геолошких ресурса** АП Војводине мора да полази од економски расположивих сировина, чија се експлоатација и прерада заснива на принципима одрживог развоја, а који истовремено обезбеђују оптимално управљање еколошким конфликтима, који су значајно присутни у АП Војводини, а нарочито у подручју заштићених природних добара. Ограниченост и необновљивост расположивих геолошких ресурса условљавају да се планска решења заснивају на принципу одрживости.

Према РПП АПВ, основни циљ у области **заштите животне средине и одрживог развоја** је снажна афирмација концепта заштите и унапређења животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења АП Војводине.

У контексту заштите и унапређења животне средине, неопходно је зауставити даљу деградацију и вршити превенцију, санацију и ревитализацију угрожених подручја, поштовањем следећих принципа: одрживо коришћење природних ресурса и очување и унапређење еколошки осетљивих природних вредности, смањење нивоа загађења животне средине, санација најугроженијих подручја, успостављање локалних регистара извора загађивања животне средине, као дела националног регистра, са системом контроле и континуираним праћењем параметара који карактеришу квалитет животне средине.

Такође, неопходно је предвидети заштиту, обнову и санацију заштићених природних подручја, уз очување еколошке равнотеже.

Мере и активности у делу заштите животне средине, дефинисане РПП АПВ, спроводе се према просторној диференцијацији животне средине, према којој предметно подручје спада у подручја веома квалитетне животне средине.

У области управљања отпадом, дефинисана је неопходност удруживања општина у складу са одредбама Стратегије управљања отпадом и ППРС, ради заједничког управљања отпадом, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом.

Концепција заштите и коришћења **пољопривредног земљишта** на подручју АП Војводине заснива се на одрживом пољопривредном и руралном развоју. Приоритет има успостављање ефикасних механизма заштите плодних орних земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе.

Туризам. Подручје обухваћено Просторним планом, у односу на издвојене туристичке дестинације на простору АП Војводине, припада Доњем Подунављу (Специјални резерват „Делиблатска пешчара“ са Лабудовим окном, Предео изузетних одлика „Вршачке планине“, Парк природе „Поњавица“, Дунав, канал ДТД, Караш, Нера, белоцркванска језера, Ковачица, манастир Месић, ловишта, риболовни ревири, Јужнобанатски виноградарски подрегион, туристичке манифестације), са традиционалним центрима Вршац и Бела Црква - приобални туристички центар и центар у пешчари.

За даљи развој туризма од посебног значаја је пловни пут Дунава са развијеним наутичким туризмом, као и облици туризма везани за водене површине - на рекама Караш и Нера, белоцркванским језерима, каналу хидросистема Дунав- Тиса- Дунав, а то су излетнички, спортско-рекреативни или едукативни туризам. Села и салаши представљају основу развоја руралног туризма. Природни потенцијали омогућују афирмисање еко-туризма.

Гајење грожђа и производња белих и црвених вина на белоцркванском подручју и подручју Делиблатске пешчаре представља основу развоја етно-гастрономског туризма.

Саобраћајна инфраструктура. Саобраћајну мрежу државних путева на предметном подручју потребно је третирати као јединствен систем, у којој приоритет на државним путевима има транзит (измештање транзитног саобраћаја из насељених места).

Предвиђене су активности на изградњи/реконструкцији појединих делова постојеће путне мреже, као и активности на планираном путном правцу Кикинда (веза са Румунијом) - Зрењанин - Вршац - Бела Црква после 2015. год., у смислу изградње и доградње.

Предвиђено је да кроз општински простор пролази *међународна бициклистичка стаза* - циклорекоридор 6 (EuroVelo - европска мрежа бициклистичких рута: рута 6² уз Дунав), као и национална бициклистичка стаза уз канал ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка - Нови Бечеј. За развој бициклистичког саобраћаја посебно су погодна подручја у заштићеним природним целинама (национални парк, специјални резервати природе и др.). За утврђивање међунасељских бициклистичких коридора (локалног и регионалног значаја) основа ће бити просторни планови јединица локалне самоуправе док ће обезбеђење услова за кретање бицикала унутар насеља бити обавеза градова.

У оквиру развоја *железничког саобраћаја* као приоритет, планира се реконструкција, модернизација, пружног правца локалне пруге: Зрењанин фабрика - Вршац - Бела Црква као и активација деинсталираних деоница које би заједно са пругама у функцији, формирали трасу туристичко-музејске пруге међудржавног нивоа Румунија - Србија (Вршац - Марковац - Градинар - Оравица - Јам - Јасеново - Бела Црква).

Планским активностима из ППРС-а из домена *водног* саобраћаја кроз Регионални просторни план АП Војводине предвиђени су лучки капацитети у општинском простору - водни пут коридор VII - река Дунав кроз локалну луку Банатска Паланка. У оквиру обухвата ППППН, утврђени су и прихватни објект наутичког туризма - Стара Паланка као и трајектни прелаз Стара Паланка - Рам.

Потенцијална енергија добијена из биомасе је најзначајнији енергетски потенцијал **обновљивих извора** на простору АП Војводине с обзиром на заступљеност пољопривредног и шумског подручја, односно заступљеност ресурса остатака ратарске и шумске производње.

Водни ресурси. Концепција снабдевања насеља водом заснована је на развоју регионалних система, као најповољнијих са аспекта експлоатационих трошкова и аспекта обезбеђења сигурне и квалитетне дистрибуције. Основу развоја будућих регионалних система за снабдевање водом чине заштићена изворишта подземних и површинских вода.

Принцип је да се до рационалних и еколошки прихватљивих граница искористе локална изворишта подземних и површинских вода, а да се тек након тога регионалним системима допрема само недостајућа вода.

Оперативни циљеви су усаглашавање и хармонизација законских и институционалних основа у свим областима **водопривреде** са захтевима директива ЕУ о водама, спровођење мера контроле емисије из расутих и других извора загађења са циљем побољшања квалитета воде у водотоцима, ревитализација и реконструкција система за одвођење унутрашњих атмосферских вода са пољопривредних и других површина, изградња и ревитализација регионалних система (Бачка, Банат и Срем) за обезбеђење воде за наводњавање, технолошке потребе индустрије и друге садржаје, доградња, реконструкција и ревитализација хидросистема ДТД, изградња, реконструкција и санација објеката за одбрану од спољних вода, одбрана од поплава.

Обавезе, услови и смернице из развојних докумената

У Просторни план су уграђене **смернице и стратешка опредељења** из следећих развојних докумената:

- **Национална стратегија одрживог развоја** („Службени гласник РС”, број 57/08). Циљ Стратегије је да уравнотежи одрживи развој економије, привреде и технологије, одрживи развој друштва на бази социјалне равнотеже и заштиту животне средине уз рационално располагање природним ресурсима. Истовремено, циљ стратегије је да споји наведене делове у целину коју ће подржавати одговарајуће институције.
- **Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године** („Службени гласник РС”, број 13/11) даје кратак преглед биодиверзитета Републике Србије кроз специјски, екосистемски, генетички биодиверзитет и описује систем заштите и заштићених подручја у Републици Србији.
- **Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара** („Службени гласник РС”, број 33/12) садржи начела одрживог развоја у националној политици управљања природним ресурсима и добрима; обухвата стратешка опредељења, оквири за одрживо коришћење кључних природних ресурса: минералне ресурсе; обновљиве изворе енергије; шумске ресурсе; заштићена подручја, биодиверзитет, геодиверзитет и предеони диверзитет; рибље ресурсе; водне ресурсе и земљиште.
- **Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014- 2024. године** („Службени гласник РС”, број 85/14) дефинише стратешке приоритете и циљеве развоја у пољопривреди и управљање шумским и водним ресурсима; развијање тржишта и његових механизма и развој села и очување средине.

- **Стратегија развоја шумарства Републике Србије** („Службени гласник РС“, број 59/06) као један од циљева поставља очување и унапређење биодиверзитета у шумским подручјима, као део концепта одрживог газдовања шумама. Основни циљ Стратегије развоја шумарства је очување и унапређивање стања шума и развој шумарства као привредне гране.
- **Стратегија развоја туризма Републике Србије** („Службени гласник РС“, број 98/16), обухвата период од 2016. до 2025. године и усаглашена је са Законом о туризму.
- Акценат је на одрживом развоју туризма, јачању конкурентности туристичке привреде, повећању учешћа туризма у бруто домаћем производу као и унапређењу укупног имиџа Републике Србија у региону, Европи и свету. Према дефинисаним туристичким дестинацијама датим у Стратегији, простор третиран Просторним планом налази се у оквиру издвојене туристичке дестинације „Јужни Банат, Вршац“. Као кључне вредности и атрактивности издвајају се природна богатства, Делиблатска пешчара, белоцркванска језера, Дунав и мали градови - насеља. Вршац, Бела Црква, Панчево, Ковачица, Зрењанин и Мокрин, дефинисани су као својеврсни полови развоја овог подручја. У погледу туристичких производа од значаја су рурални туризам, манифестације, наутика, винске руте, еко-туризам, етно-туризам и специјални интереси.
- **Стратегија развоја туризма Војводине** - Маркетиншка стратегија туризма Војводине („Службени лист АПВ“, 6/10).
- **Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији** од 2008. до 2015. године („Службени гласник РС“, број 4/08).
- **Стратегија водоснабдевања и заштите вода у АП Војводини** („Службени лист АПВ“, број 1/10) поставља циљеве за временски хоризонт од 20 година, почев од 2008. године. Овом регионалном стратегијом дат је детаљан приказ стања водоснабдевања у АП Војводини, са извориштима, најбољим доступним техникама припреме воде и пречишћавања отпадних вода насеља, дефинисани су критеријуми приоритета изградње водоводних система и приоритети заштите вода.
- **Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године** („Службени гласник РС“, број 101/15). Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године, као стратешки документ дала је стратешке циљеве и приоритетне активности у области енергетике. У сектору развоја гасне привреде стратешки циљеви су:
  - Обезбеђење сигурног снабдевања домаћег тржишта природним гасом;
  - Успостављање домаћег и регионалног тржишта природним гасом;
  - Диверсификација извора и праваца снабдевања природним гасом.У сектору развоја гасне привреде приоритетне активности су:
  - Нови правци снабдевања природним гасом;
  - Завршетак гасификације Србије.
- **Стратегија управљања отпадом** за период 2010 - 2019 („Службени гласник РС“, број 29/10).
- **Стратегија локалног одрживог развоја општине Бела Црква 2014- 2020. године.** У току израде стратегије развоја општине Бела Црква, акценат је на одрживом друштвено-економском развоју кроз хармонизовано унапређење три основна сегмента одрживог развоја: економије, друштвених делатности и екологије.

Поред наведених стратегија коришћена је и друга развојна документација од значаја за планско подручје:

- **Студија заштите** - Предео изузетних одлика „Караш- Нера“ - Предлог за стављање под заштиту као заштићеног подручја II категорије; Покрајински Завод за заштиту природе, Нови Сад, 2011;
- **План управљања** Пределом изузетних одлика „Караш- Нера“ за период 2016- 2025. године, Бела Црква, 2015;
- **ППО Бела Црква** („Службени лист општине Бела Црква“, број 8/08).

3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторним планом подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Караш - Нера“ обухваћено је подручје оивичено доњим токовима Караша и Нере, које обухвата мртваје Караша, долину реке Нере у Србији и пешчарска станишта на локалитету Мали песак, заштићена подручја од покрајинског значаја, II категорије, као Предео изузетних одлика „Караш - Нера“ (у даљем тексту: ПИО „Караш - Нера“).

Подручје Просторног плана се налази у југоисточном делу АП Војводине, непосредно уз границу с Румунијом. Обухвата део територије општине Бела Црква, односно катастарске општине Банатска Паланка 1, Банатска Паланка 2, Бела Црква, Врачев Гај 1, Врачев Гај 2, Гребенац, Дупљаја, Кајтасово, Кусић 1 и Кусић 2.

Прелиминарни обухват Просторног плана, одређен је Одлуком о изради Просторног плана, износи 23.071 ha а да подручје ПИО „Караш - Нера“.

Граница обухвата Просторног плана дата у Одлуци је смањена на 11.076 ha. Разлог смањења обухвата Плана је, с једне стране, у изузимању дела простора који је обухваћен ППППН СРП „Делиблатска пешчара“, а с друге стране изузето је грађевинско подручје насеља Бела Црква.

Табела 1. Обухват Просторног плана

КО/Насеље	Обухват просторног плана према Одлуци (ha)	Обухват просторног плана (ha)
Банатска Паланка 1	3.229	1.582
Банатска Паланка 2	245	243
Бела Црква	3.870	429
Дупљаја	2.434	2.432
Гребенац	3.849	868
Кајтасово	3.725	1.081
Кусић 1	2.427	1.702
Кусић 2	153	153
Врачев Гај 1	2.860	2.305
Врачев Гај 2	283	281
Укупно	23.075	11.076

Просторним планом издвојене су површине са режимом II (984,36 ha) и III (556,92 ha) степена заштите у границама ПИО, у циљу сагледавања могућности за усклађивање конфликта између заштите природних вредности и одрживог развоја подручја обухваћеног Просторним планом.

Од укупне површине обухвата Просторног плана 11.076 ha, површина обухваћена подручјем посебне намене - заштићено подручје ПИО „Караш - Нера“, износи 1.541,27 хектара или 13,9 % са издвојеним целинама („Караш“, „Нера“ и „Мали песак“) и подцелинама (површине са режимом II и III степена заштите).

Табела 2. Целине, подцелине, режими заштите са њиховим површинама

Површине		ha	%
1.	Заштићено подручје ПИО „Караш- Нера“ са целинама и потцелинама	1541,27	13,92
1.1.	Просторна целина „Караш“		
1.2..	Просторна целина „Нера“		
1.3.	Просторна целина „Мали Песак“		
	- Режим II степена заштите	984,36	63,87
	- Режим III степена заштите	556,91	36,13
2.	Подручје непосредног утицаја на ПИО „Караш- Нера“	9534,73	86,08
1+2	Укупна површина обухвата Плана	11 076	100

4. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

4.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Садржина Просторног плана дефинисана је Законом о планирању и изградњи и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања.

Просторни план се састоји од текстуалног и графичког дела.

У наставку је дат преглед поглавља која Просторни план структурално садржи, као и преглед графичких прилога на којима су приказана планска решења:

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

Уводне напомене

I Полазне основе за израду просторног плана

1. Обухват и опис граница просторног плана, границе целина и потцелина посебне намене
  - 1.1. Обухват и опис граница просторног плана
  - 1.2. Опис границе просторних целина и потцелина посебне намене
2. Обавезе, услови и смернице из просторног плана републике србије и других развојних докумената
  - 2.1. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда
  - 2.2. Изводи из планова од значаја за израду просторног плана
  - 2.3. Обавезе, услови и смернице из развојних докумената
3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања
  - 3.1. Скраћени приказ постојећег стања
  - 3.2. Сводна swot анализа

II Принципи, циљеви и општа концепција просторног развоја подручја посебне намене

1. Принципи просторног развоја
2. Општи и оперативни циљеви просторног развоја
  - 2.1. Општи циљеви
  - 2.2. Оперативни циљеви
3. Регионални аспекти развоја подручја посебне намене, функционалне везе и међуодноси са окружењем
4. Општа концепција развоја подручја посебне намене

III планска решења развоја подручја посебне намене са утицајем посебне намене на развој појединих области

1. Заштита природног и културног наслеђа и заштита предела у подручју посебне намене
  - 1.1. Заштита природних добара
  - 1.2. Заштита културног наслеђа
  - 1.3. Заштита предела
2. Заштита, уређење и коришћење природних система и ресурса у подручју посебне намене
  - 2.1. Пољопривредно земљиште
  - 2.2. Шуме и шумско земљиште
  - 2.3. Воде и водно земљиште
  - 2.4. Геолошки ресурси
3. Утицај посебне намене на демографске и социјалне процесе и системе
  - 3.1. Демографски развој
  - 3.2. Мрежа и функционисање насеља
  - 3.3. Развој и размештај јавних служби
4. Утицај посебне намене на економију и привредне системе
  - 4.1. Туризам
  - 4.2. Пољопривреда
  - 4.3. Шумарство и лов
5. Просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система у подручју посебне намене и повезивање са другим мрежама
  - 5.1. Саобраћајна инфраструктура
  - 5.2. Водна инфраструктура
  - 5.3. Енергетска инфраструктура
  - 5.4. Електронска комуникациона инфраструктура

6. Заштита животне средине, заштита од елементарних непогода, акцидентних ситуација, коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље у подручју посебне намене
    - 6.1. Заштита животне средине
    - 6.2. Заштита од елементарних непогода и акцидентних ситуација
    - 6.3. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље
  7. Намена простора и биланс површина посебне намене
- IV правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења у оквиру подручја посебне намене
1. Правила уређења и организације земљишта
    - 1.1. Правила уређења по просторним целинама и потцелинама
    - 1.2. Опис граница грађевинског земљишта ван грађевинског подручја насеља у посебној намени за директну примену просторног плана
    - 1.3. Урбанистички и други услови за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене и мреже саобраћајне и друге инфраструктуре подручја посебне намене
    - 1.4. Степен комуналне опремљености грађевинског земљишта по целинама који је потребан за издавање локацијске и грађевинске дозволе
    - 1.5. Услови и мере заштите природног и културног наслеђа, животне средине и живота и здравља људи
  2. Правила грађења у оквиру подручја посебне намене
    - 2.1. Правила грађења на пољопривредном земљишту
    - 2.2. Правила грађења на шумском земљишту
    - 2.3. Правила грађења на водном земљишту
    - 2.4. Правила грађења на грађевинском земљишту
  3. Правила грађења у зони утицаја
    - 3.1. Критеријуми којима се утврђује забрана грађења на одређеном простору или за одређене врсте објеката
- V Имплементација
1. Институционални оквир имплементације и учесници у имплементацији
  2. Смернице за спровођење просторног плана
  3. Приоритетна планска решења и пројекти
  4. Мере и инструменти за имплементацију.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Ред. број	Прегледна карта	Размера
1.	Целине и потцелине подручја посебне намене	1:50000

Ред. број	Рефералне карте	Размера
1.	Граница Просторног плана са планираном претежном наменом површина	1 : 25000
2.	Инфраструктурни системи	1 : 25000
3.	Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара	1 : 25000
4.	Спровођење Просторног плана	1 : 25000

4.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Основни циљ просторног развоја подручја посебне намене је очување карактера и диверзитета предела, дефинисање просторних могућности, посебно предела изузетних одлика, у интересу заштите, промоције, одрживог коришћења и одрживог развоја укупног подручја.

4.2.1. Општи циљеви Просторног плана

Општи циљеви просторног развоја подручја посебне намене који проистичу из усвојених циљева и опредељења просторног развоја Републике Србије, усвојених стратегија и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу су:

- Очување и унапређење природних вредности ПИО „Караш- Нера“;
- Очување локалног идентитета предела, кроз интерпретацију, заштиту и унапређење подручја, применом принципа предеоног планирања простора;

- Очување културних и других створених вредности (археолошких налазишта и др.) кроз валоризацију, заштиту и презентацију;
- Заштита пољопривредног земљишта, његово очување и оптимално коришћење у пољопривреднопроизводне сврхе, уз реализацију мера заштите и очувања;
- Одрживи развој туризма, лова и риболова коришћењем потенцијала планског подручја;
- Унапређење и заштита шумских комплекса на подручју посебне намене;
- Интегрално уређење, заштита и коришћење вода;
- Утврђивање оптималне интегралне саобраћајне мреже која ће третирати све видове саобраћаја и опслуживати све садржаје и локалитете, уз уважавање економских, техничко-технолошких, просторно-функционалних и еколошких критеријума;
- Успоравање негативних тенденција и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације;
- Успостављање и очување равнотеже између просторног развоја заштићених подручја и мреже насеља и јавних служби;
- Дефинисање и синхронизација инфраструктурног развоја са планским активностима;
- Функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса, штедња произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине, као и коришћењу обновљивих извора енергије;
- Унапређење стања животне средине као основа уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора;
- Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања, у складу са основним принципима одрживог развоја;
- Унапређење развоја подручја засновано на информационој и комуникационој технологији.

4.2.2. Посебни циљеви Просторног плана

4.2.2.1. Заштита и коришћење природних вредности

Заштићена подручја

У циљу развоја и заштите заштићених подручја предлажу се следећи оперативни циљеви:

- 1) Очување репрезентативних геолошких, геоморфолошких и хидролошких појава и одлика, биогеографских обележја подручја, предеоног, екосистемског, специјског и генског диверзитета;
- 2) Ревитализација пешчарских, шумских и влажних станишта;
- 3) Планско сузбијање и замена инвазивних алохтоних врста аутохтоним;
- 4) Фаворизовање природног састава и мешовитости шумских састојина;
- 5) Реинтродукција врста несталих са овог подручја;
- 6) Мере активне заштите фауне (прелази, изолатори, вештачка гнезда и др.);
- 7) Одржавање проходности еколошких коридора;
- 8) Мониторинг природних вредности;
- 9) Презентација и популаризација природних и створених вредности;
- 10) Развој туристичке понуде (еколошки и рекреативни туризам) и система управљања посетиоцима (плаже, фијакери, салаши, вожња чамцима, риболов, посматрање птица);
- 11) Очување, рестаурација и стављање у функцију вредности културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства.

Заштита и коришћење природних ресурса

Пољопривредно земљиште

- Спречавање заузимања пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, успостављањем ефикасне контроле;
- Заштита пољопривредног земљишта од контаминације опасним и штетним материјама селективном и контролисаном употребом хемијских средстава и минералних ђубрива на њивама;
- Заштита генетског, специјског и екосистемског биодиверзитета прихватањем органске производње у пољопривреди, у сврху очувања биљних и животињских врста од посебног значаја.

Шуме и шумско земљиште

- Очување, заштита и унапређење постојећих шума, посебно шума у оквиру заштићеног подручја и ревитализација нарушених шумских станишта;
- Подизање нових шума и заштитних појасева зеленила у складу са одрживим развојем и еколошким принципима.

Ловна и риболовна фауна

- Унапређење стања ловишта и популације крупне и ситне дивљачи;
- периодично измуљавање вода;
- перманентно изловљавање инвазивних, алохтоних рибљих врста, уз систематично порибљавање сада већ потиснутим и разређеним аутохтоним врстама (златни караш, лињак, манић, чиков и сл.).

Водни ресурси

- Уређење, заштита и коришћење интегралних водопривредних система и усклађивање са заштитом животне средине и осталим корисницима у простору, ради заштите вода и заштите од вода;
- праћење стања водног режима, стања влажних станишта, одржавање оптималног режима вода на заштићеним подручјима и почетак спровођења хидротехничких мера за одржавање овог оптималног режима вода;
- обезбеђење довољне количине квалитетне воде за потребе наводњавања што више обрадивих пољопривредних површина у вегетационом периоду, од априла до краја септембра месеца, кад је у већини случајева изражен дефицит воде у земљишту;
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи;
- заштита и уређење сликова у погледу развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности.

Минерални и енергетски ресурси

- Извођење геолошких истраживања (основних и детаљних) у складу са условима заштите природе.

Заштита предела

- Очување и ревитализација културних вредности и заштита природних елемената предела, пре свега у погледу очувања и унапређења постојећих структура и њихове међусобне повезаности;
- Очување постојећих структура насеља и њихових атара;
- Очување, уређење и одрживо коришћење наслеђених геолошких, геоморфолошких и хидрографских карактеристика које су важно обележје подручја;
- Задржавање постојеће структуре пољопривредног, шумског и водног земљишта у сврху очувања отворености простора и постојећих визура.

4.2.2.2. Заштита непокретних културних добара

- Обједињавање културног и природног добра у једну целину и у складу са условима заштите;
- Утврђивање начина чувања, одржавања, коришћења и доступности културног добра јавности;
- Коришћење културног добра у васпитно-едукативне, културно-уметничке, рекреативне и туристичке сврхе, уз напомену да се интегритет културног и природног добра мора сачувати;
- Чување идентитета насеља као окоснице памћења и просторно-културног континуитета;
- Конзервација и урбана обнова.

4.2.2.3. Заштита животне средине

- Рационално коришћење потенцијала планског подручја, у складу са ограниченим капацитетом животне средине и евидентираним просторним ограничењима;
- Заштита и очување постојећих природних вредности и природних ресурса, посебно воде, ваздуха и земљишта;
- Побољшање снабдевања водом свих корисника, пречишћавање отпадних вода и усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
- Заштита насеља, привредних комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
- Смањивање штетног утицаја на животну средину, применом мера заштите и превенцијом од негативних утицаја и ризика за животну средину у зони коридора планираних гасовода;
- Минимизација негативних утицаја антропогених активности у насељима у обухвату Просторног плана и контактне зоне, посебно у контексту загађења површинских и подземних вода које су у директној вези са водама у заштићеним подручјима (процедне воде из башта, складишта стајњака, горива и депои других материјала итд.);
- Санација и рекултивација еколошки најугроженијих подручја, пре свега неуређених депонија, експлоатационих поља минералних сировина, као и других деградираних простора;
- Примена најбољих доступних технологија - БАТ технологија (Best Available Techniques) при реконструкцији старих и изградњи нових постројења;
- Израда локалног регистра извора загађивања животне средине на територији - општине Бела Црква, као дела националног регистра за подручје обухвата Просторног плана;
- Успостављање континуираног мониторинга квалитета природних ресурса;
- Рационално коришћење природних ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије;
- Одлагање отпада животињског порекла на начин нешкодљив по животну средину;
- Управљање комуналним отпадом у складу са Регионалним планом управљања отпадом за регион Вршца;
- Успостављање система за управљање посебним токовима отпада;
- Промоција и подстицање кућног компостирања у циљу очувања природних ресурса и животне средине;
- Строго контролисана експлоатација неметаличних минералних сировина и њено ограничавање у складу са условима заштите природе, уз обавезну рекултивацију простора након завршетка активности.

4.2.2.4. Становништво

- Побољшање старосне и образовне структуре;
- Стварање услова за повећање степена запослености становништва, односно смањивање степена дневних миграција.

4.2.2.5. Мрежа насеља и јавне службе

- Забрана ширења грађевинских подручја насеља у простор посебне намене;
- Дефинисање грађевинског земљишта (целина, зона и локалитета) у подручју посебне намене у којима ће важити специфични услови уређења и изградње, прилагођени режимима и условима заштите;
- Строга контрола и ограничени услови изградње на пољопривредном, водном и шумском земљишту у границама посебне намене;
- Очување и подстицање традиционалног вида становања, рада и начина градње са истицањем њихових квалитета и предности;
- Побољшање квалитета локалне путне мреже, као и развој различитих видова немоторног саобраћаја (бицикличке, пешачке стазе);
- Побољшање опремљености насеља у окружењу посебне намене комуналном инфраструктуром и јавним службама, што би посредно и непосредно утицало на комуналну опремљеност и просторни развој подручја посебне намене;
- Очување и унапређење еколошких, културолошких и других вредности у насељима у окружењу посебне намене.

4.2.2.6. Привреда

Пољопривреда

- Усклађивање потреба развоја тржишно исплативе пољопривредне производње са императивом очувања природе у заштићеним деловима;
- Постепено, систематично реструктурирање пољопривредне производње у окружењу у правцу повећања удела акумулативнијих култура у структури пољопривредне делатности;
- Валоризовање свих компаративних предности које подручје приобаља Караша, Нере и Дунава пружају у производњи прехранбених производа;
- Повећање степена финализације пољопривредних продуката.

Туризам

- Очување и одрживо коришћење природних добара и природних вредности, разноликости предела, биљног и животињског света;
- Обједињавање туристичке понуде засноване на потенцијалима за развој туризма;
- Одрживи развој туризма уз поштовање мера заштите прописаних Одлуком о заштити предела изузетних одлика „Караш- Нера“;
- Уређење и опремање постојећих и нових простора намењених рекреацији и туризму са мерама заштите животне средине;
- Рационално коришћење природних ресурса у складу са условима очувања, заштите и унапређења природне и животне средине.

Шумарство и лов

- Развој шумарства и ловства као привредне гране у складу са условима заштите природе.

4.2.2.7. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

- Стварање услова за развој саобраћајних капацитета заснованих на европским стандардима тј. стратешким принципима одрживог развоја животне средине;
- Формирање општинске саобраћајне матрице (делови мрежа категорисаних и некатегорисаних путева) тако да саобраћајнице према постојећим и новоустановљеним локалитетима представљају важне, засебне саобраћајне правце у

оквиру општине Бела Црква, у сврху задовољења захтеваног нивоа интеррегионалног и локалног повезивања овог простора са окружењем;

- Формирање мреже путева (посебно нижег хијерархијског нивоа) која треба да створи оптималне услове повезивања насеља са окружењем, у циљу остварења комуникација насеља са локалитетима који су у функцији афирмације предметног простора.

Водна инфраструктура

- Интегрално коришћење, уређење и заштита водних ресурса на подручју Просторног плана, што подразумева вишенаменски систем који је оптимално уклопљен у окружење и усклађен са свим другим корисницима;
- Заштита територије и насеља од поплаве и високих спољних вода Караша и Нере, заштита обрадивих пољопривредних површина и насеља од сувишних унутрашњих вода и високих подземних вода из прве (фреатске) издани;
- Интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;
- Спровођење контролисаног прихватања, спровођења и пречишћавања отпадних вода од свих потрошача воде, у циљу заштите квалитета подземних и површинских вода;
- Контролисано прихватање и спровођење сувишне атмосферске воде путем система посебне насељске каналске мреже у најближе реципијенте - у водотоке, мелиоративну каналску мрежу и депресије по ободу насеља.

Електроенергетска инфраструктура

- Сигурно, квалитетно и поуздано снабдевање енергијом и енергентима кроз технолошку модернизацију енергетских објеката, рационализација потрошње енергије и смањење негативних утицаја енергетских објеката на животну средину;
- Реконструкција, ревитализација и модернизација постојеће инфраструктуре;
- Повећање сигурности напајања корисника електропреносног система, повећање поузданости рада и смањење губитака у преносном систему.

Обновљиви извори енергије (ОИЕ)

- Супституција електричне и топлотне енергије енергијом произведеном из неконвенционалних извора;
- Стварање услова за повећање коришћења обновљивих извора енергије, пре свега соларне енергије.

Енергетска ефикасност

- Повећање енергетске ефикасности у свим секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга, применом мера за побољшање енергетске ефикасности;
- Детаљно сагледавање стања потрошње енергената (према структури и врсти енергетских услуга);
- Пројектовање нових енергетски ефикасних зграда и реконструкција постојећих уз поштовање принципа енергетске ефикасности;
- Утврђивање ефеката мера које се спроводе у погледу рационалне употребе енергије.

Електронска комуникациона инфраструктура

- Уравнотежен развој електронске комуникационе инфраструктуре на подручју Просторног плана, као једног од значајних покретача нове економије и обележја савременог друштва засноване на ICT технологији;
- Потпуна дигитализација електронске комуникационе инфраструктуре;
- Развој широкопојасне мреже на целом подручју;
- Увођење савремених електронских комуникационих услуга;

- Обезбеђивање бежичне електронске комуникационе мреже за ретко насељена и удаљена подручја и насеља, као и садржаје ван насеља.

Термоенергетска инфраструктура

- Сигурно, квалитетно и поуздано снабдевање енергијом и енергентима кроз технолошку модернизацију енергетских објеката, смањење и рационализација потрошње енергије и смањење негативних утицаја енергетских објеката на животну средину;
- Утврђивање програма и смерница развоја термоенергетске инфраструктуре, синхронизација њеног развоја са свим активностима на овом подручју и њен даљи развој;
- Развој термоенергетске инфраструктуре у оквиру подручја посебне намене;
- Усклађивање активности у области термоенергетске инфраструктуре са мерама заштите у заштићеним подручјима;
- Развој, модернизација и ревитализација постојеће термоенергетске инфраструктуре, у складу са одрживим развојем, заштитом природних и створених вредности и заштитом животне средине.

4.2.2.8. Заштита од елементарних непогода и акцидентних ситуација

- Диференцијација простора у обухвату Просторног плана у контексту угрожености од елементарних непогода (утврђивање зона потенцијалних ризика и вероватноће појаве);
- Дефинисање превентивних мера и активности у контексту очекиване природне непогоде или акцидентне ситуације;
- Приправност за потенцијалну манифестацију непогоде или удеса;
- Планирање локација нових постројења и траса транспорта опасних материја у складу са претходно утврђеном повредивошћу простора, са приоритетом очувања здравља становништва, природних и створених вредности.

5. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

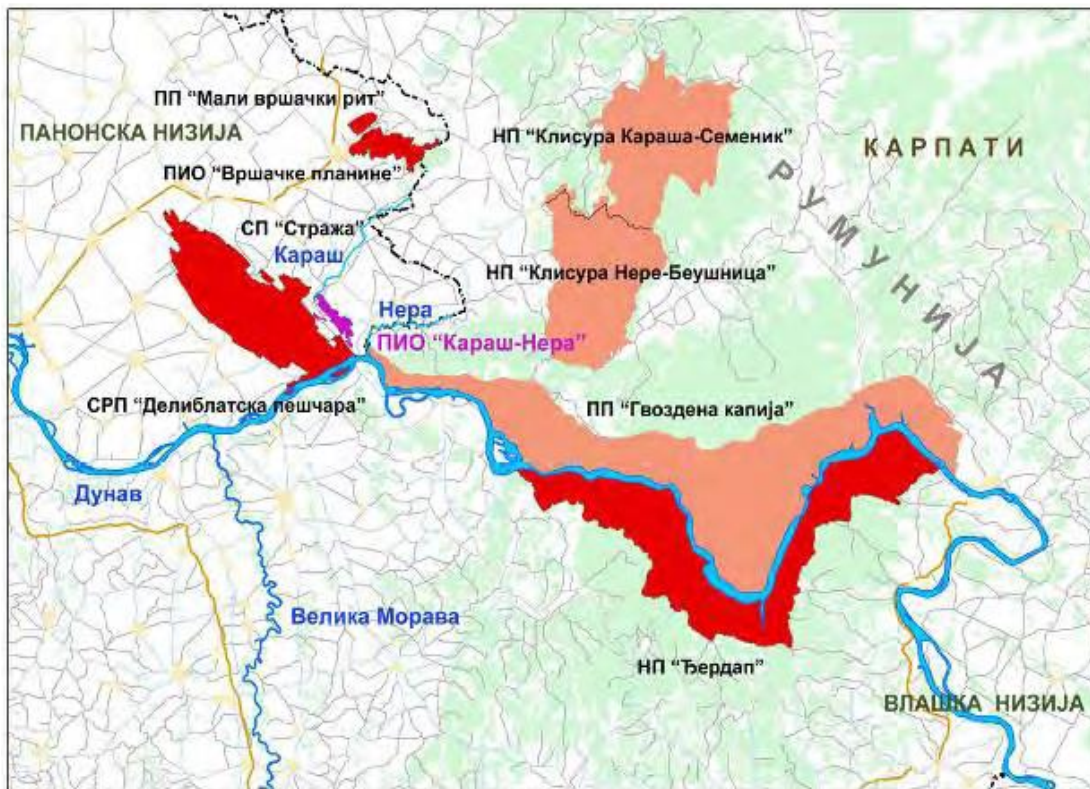
5.1. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Подручје обухваћено Просторним планом, односно Скупштина АП је на 40.седници донела Покрајинску скупштинску одлуку о заштити Предела изузетних одлика „Караш – Нера“ („Службени лист АПВ“, бр. 14/15 и 54/18), налази се у југоисточном делу Војводине, непосредно уз границу са Румунијом, у општини Бела Црква.

Обухвата три просторне целине:

- Просторна целина „Караш“ представља део велике мртваје Караша која се налази са десне стране канала Дунав- Тиса- Дунав (ДТД), у близини насеља Кајтасово. Приступ овом простору могућ је преко атарског пута који се од пута Кајтасово- Гребенац северно од Кајтасова одваја ка истоку;
- Просторна целина „Нера“ заузима простор корита реке Нере у Србији, као и ширег приобалног појаса на три најочуванија локалитета: ушће Нере у Дунав, део корита Нере и острва код Врачевог Гаја, око 4 km од ушћа, и део Нере у близини Кусића. Приступ Нери могућ је из насеља Кусић, Бела Црква и Врачев Гај. Приступ ушћу Нере најостваривији је воденим путем, са Дунава;
- Највећу целину чини „Мали песак“. Простире се западно од Беле Цркве, у правцу северозапад- југоисток. Мали песак пресецају два пута, на југу Ковин - Бела Црква и на северу Гребенац- Јасеново. Уз западни обод Малог песка протиче канал ДТД који се код Банатске Паланке улива у Дунав.

Овај простор надовезује се на постојећа заштићена подручја у Румунији (Национални парк „Клисура Караша-Семеник“, Национални парк „Клисура Нере-Беушница“ и Парк природе „Гвоздена капија“) и Србији (Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“, Предео изузетних одлика „Вршачке планине“, Споменик природе „Стража“ и Национални парк „Ђердап“).

Слика 1. Географски положај заштићеног подручја „Караш-Нера“ у односу на важне еколошке целине у окружењу

5.1.1. Природни услови подручја

Геолошке и геоморфолошке карактеристике

У геолошком погледу простор обухваћен Просторним планом састављен је од најмлађих квартарних седимената ствараних крајем плеистоцена и у холоцену. Просторна целина „Мали песак“ изграђена је од еолског песка.

Дински рељеф Малог песка разликује се од динског рељефа Делиблатске пешчаре по дужини и висини, као и доминантном правцу простирања (југоисток- северозапад). На Малом песку дине су висине 3 - 5 m, слабо су изражене и углавном су засвођене. Источно од границе Малог песка простира се узани појас, изграђен од лесоидних песковито-глиновитих алеврита и алувијалног песка, шљунка, песковитих кречњака и пешчара. Најмлађи алувијални седименти заступљени су у напуштеним коритима Нере и Караша и представљени су глиновитим алевритима, алевритским песком, алевритским глинама и тресетом, док песак и алеврити у целости покривају алувијалну равну Нере и Караша.

У геоморфолошком погледу подручје „Караш- Нера“ чини различит склоп еолског, делувијалног и флувијалног рељефа. Највећу морфолошку целину чини Мали песак. Он почиње близу Дунава код Банатске Паланке где се у облику сочива наставља према северозападу непосредно уз леву обалу реке Караш. Мали песак дугачак је око 10 km, а широк је око 1 km.

Дине Малог песка оријентисане су у правцу југоисток- северозапад. Мали песак је део Делиблатске пешчаре који је Караш одвојио својом долином у посебну целину.

Настанак и површински рељеф Малог песка везан је за акумулативни рад Дунава и дефлационо дејство југоисточног ветра - кошаве. Уз део западног обода Малог песка изражен је делувилни рељеф.

Повременим површинским спирањем са Малог песка и усецањем Караша створиле су се високе стрмине ка алувијалној равни Караша. Уз речне токове Караша и Нере формиран је флувијални рељеф. Њиховим дејством створени су уска алувијална равна ширине од 1 до 3 km, речна острва, као и други карактеристични облици флувијалног рељефа. Највећа надморска висина на простору заштићеног подручја је на локалитету Орлова умка (150,2 m), а најнижа је на ушћу Нере у Дунав (70 m). Мали песак, његови стрми одсеци, река Нера, напуштени меандри Караша обрасли бујном вегетацијом и пашњаци употпуњују пејзажну слику дајући овом заштићеном подручју научну и естетску вредност.

Климатске карактеристике

За разматрање климатских прилика на подручју обухвата Просторног плана коришћени су подаци метеоролошке станице у Белој Цркви (90 m н.в.) у периоду од 1991. до 2010. године. Простор обухваћен Просторним планом припада умереној климатској зони са јаче наглашеним континенталним особинама.

Температура ваздуха. Средња годишња температура износи 11,95°C. Средња годишња максимална температура износи 13,18°C, а средња годишња минимална температура 10,60°C. Најхладнији месец на овом простору је јануар са средњом месечном температуром од 0,67°C, док је најтоплији месец јули са средњом месечном температуром ваздуха од 22,62°C. Просечна зимска температура ваздуха је изнад 0°C. Најхладнија просечна месечна температура забележена је децембра 2001. и износила је -2,5°C. Највиша средња месечна температура од 26,5°C забележена је августа 1992. године.

Релативна влажност ваздуха. На заштићеном подручју варира од 70% до 81%. Средња годишња релативна влажност износи 76%. Децембар, јануар, новембар и фебруар су месеци са највећом релативном влажношћу.

Облачност. Степен облачности за ово подручје, на годишњем нивоу, просечно је 53%.

Падавине. Средња годишња количина падавина за наведени период, износила је 655,7 милиметара. Највећа годишња количина падавина забележена је 2005. године и износила је 964,4 mm, док је 2000. године забележено 315,70 mm. Најмања средња месечна количина падавина забележена је у марту, са просеком од 36,3 mm.

Број дана у јануару под снегом у просеку је износио 5 дана. У 2005. години под снегом је било 33 дана, а 1991. године снега је било само 5 дана.

Ветровитост. Анализа просечних годишњих честина ветрова показује да је доминантан југоисточни ветар, са честином од 265‰ - кошава. На другом месту је северозападни ветар са честином од 142‰. Најслабијег интензитета су јужни ветар са честином од 2,5‰ и северни ветар са честином од 8‰.

Сеизмичке карактеристике

У погледу сеизмичности за повратни период од 475 година, подручје обухваћено Просторним планом се највећим делом налази у зони са могућим интензитетом потреса од VII степени сеизмичког интензитета према Европској макросеизмичкој скали (ЕМС-98), па су нужне мере заштите од трусних померања.

Хидрографске и хидролошке карактеристике

Ово подручје у хидрографском погледу гравитира Дунаву преко сливних подручја Нере, Караша и канала ДТД. Вододелница дели слив подручја на два дела, северни који припада сливу Караша, и јужни који припада сливу Нере. Већи део површине лежи на лесној заравни где су коте терена од 165 до 105 m а.н.в. које гравитирају ка реци Караш. Површинске воде, дакле, чине реке Караш и Нера са њиховим многобројним и напуштеним меандрима, магистрални канал Хидросистема Дунав- Тиса- Дунав (ХС ДТД) од Новог Бечеја до Банатске Паланке и река Дунав.

Караш

Посебно значајан предео чини река Караш, са плавном зоном. Деоница Караша од границе до ушћа канала ДТД се такође сматра неуређеном, иако је траса канала урађена по природном кориту Караша. На подручје нашег Баната Караш улази код Куштиља, тече даље у правцу југозапада, између Вршачких планина на северу и лесних површина на југу, да би нешто касније нагло скренуо у правцу југоистока, задржавајући тај правац у даљем току између Банатског песка и Малог песка. Истим правцем сече и алувијалну равн Дунава до Банатске Паланке где се улива у Дунав. Кроз нашу земљу, кроз Банат, тече дужином од 78 km. Последњих 13 km, коритом Караша прокопан је канал ДТД. Њега карактеришу изузетно велики падови у горњем, планинском делу тока, а мали у доњем. Алувијална равн Караша у нашој земљи не само да има мали пад, него је и веома ниска. Због овако малих падова, Караш је у средњем и доњем току по дну своје доста уске долине изградио већи број меандара.

Ширина инундације креће се у границама од 1,5 до 3 km. Тамо где је инундациона равн шира, поплаве су блаже изражене, али где је уска поплавни таласи су врло високи. У нашој земљи, поплавама Караша је обухваћено око 9.100 ha алувијалних површина. Поплаве у долини Караша настају и због нерегулисаности његовог тока, његова алувијална равн је у првобитном стању са бујним ливадама и пашњацима, а местимично под барском и шумском вегетацијом. Ту је и велики проценат водених површина, речних токова, меандара и напуштених рукаваца. Проток воде у основном кориту нарушен је и успорен изградњом брана и млинова у Јасенову, Стражи и Војводинцима и због осталих препрека у кориту (недовољно димензионисани мостови и сл.). Највиши водостаји и најчешће поплаве се јављају крајем зиме и током пролећа, што је последица отапања снега у горњем делу слива и пролећних киша.

При екстремно високим водостајима максимални протицаји бивају већи од 451 m³/sec. Пропусна моћ основног корита је мала што доводи до честих поплава дуж целе долине Караша и по неколико пута годишње. На румунском сектору реке изграђени су објекти за одбрану од поплава.

У приобаљу реке Караш у нашој земљи нема изграђених заштитних објеката, тако да од државне границе до села Гребенац укупна површина плављења износи 6.200 ha, док подручје низводно од Ђаволег моста представља заједничко плавно подручје Дунава, Караша и Нере.

Изградњом магистралног канала ДТД Нови Бечеј - Банатска Паланка регулисан је доњи ток Караша. Овим каналом се пресеца и ток Караша, канал преузима њихове воде, а река Караш од тачке где додирује источне делове Делиблатске пешчаре код брдашца Думача (између Дупљаје и Гребенца) постаје део канала уз који остају пресечени меандри ове реке. Канал се код Банатске Паланке улива у Дунав.

Слика 2. Меандри Караша у околини насеља Дупљаја

Нера

Нера је гранична река према Румунији у крајњем југоисточном делу Баната. Дужина Нере од изворишта до ушћа износи 125 km. Она на територију наше земље улази код села Кусића и тече као погранична река наредних 27 километара до ушћа. Падови речног тока су неуједначени. Веома су велики у горњем току, где река врши снажну ерозију, док су у доњем току и у котлинама падови веома мали, па река врши акумулацију материјала, меандрира и пробија се кроз сопствене наносе. Само 5% сливне површине налази се у нашој земљи. Овим делом тока Нера углавном тече ка западу, пролазећи кроз Белоцркванску котлину и улива се у Дунав код Банатске Паланке. При ушћу је река широка између 20 и 40 m. Корито је шљунковито и већим делом године вода је веома бистра и хладна. Нера је бујичног карактера те су честе појаве екстремно великих поплавних таласа. Режим реке показује највише водостаје у другој половини пролећа, у мају и априлу. Високе водостаје има и месец јуни, као и март, док су најнижи у септембру и августу. Режим реке показује највише водостаје у другој половини пролећа, у мају и априлу. Високе водостаје има и у јуну и марту, док су најнижи у септембру и августу.

Нера је због свог бујичног карактера некада била регулисана каналом Јаруга. Канал Јаруга или Млински канал се код села Кусић одваја од Нере и паралелно са њеним током тече у дужини око 12 km. Овај канал је протежући се дуж десне обале „мајор“ корита (корито за велике воде) реке Нере имао функције одбране од поплаве и одвођења сувишних вода. Данас Јаруга служи само за прихватање изливених вода реке Нере, воде из мреже канала за одводњавање и отпадних вода Беле Цркве. Протицаји Јаругом јављају се када водостаји у Нери достигну коту 89,75 mnm (+100 cm на в.с. Кусић) и трају за време тих и већих водостаја. Ова појава јавља се неколико пута годишње у зависности од учесталости великих вода у реци Нери.

Нерегулисано корито Нере, са малим падом, проузрокује у овом равничарском делу интезивно таложење наноса, издизање корита и подземних вода, а са тим паралелно и површинских вода, нарочито на сектору Врачев Гај - Кусић. Овакво стање је узрок честих меандара на овом сектору, нанос је створио потпуно неуређено корито обрасло густим воденим биљем, што све погодује изливању реке и честим поплавама.

Десна страна долине Нере је испресецана мањим поточићима (Кусићки, Умин, Лесковачки). Лева страна долине Нере такође има мањи број потока који се спуштају са планине Локва. Сви потоци одликују се малим количинама воде током године.

На заштити приобаља Нере до сада је мало урађено. На десној обали је изграђен насип од ушћа до Врачевог Гаја ради заштите приобалног подручја од високих вода изазваних успором ХЕ „Ђердап“. Плавна зона реке Нере простире се на око 1.500 ha. Дно „минор“ корита лежи у слоју шљунка, а то значи да постоји директна веза између воде у реци и подземне воде у приобаљу.

Слика 3. Део тока реке Нере код Врачевог Гаја

Дунав са каналом ДТД

Промене које су се појавиле након изградње хидроенергетског и пловидбеног система (ХЕПС) „Бердап 1“ на Дунаву, посредно су утицале на режим површинских и подземних вода на простору алувијалне равни реке Нере. Утицај успора воде у Бердапском језеру нарочито се одражава на режим малих и средњих вода, као и на транспорт наноса. Успор се протеже узводно дуж корита реке Нере, што се посредно одражава на погоршани режим отицања подземне воде прве фреатске издани са простора алувијалне равни реке Нере.

Успостављањем нивоа у акумулацији на коти 69,5 mnm и више као коначног решења, од 1983. године, нема више минималних водостаја и протицаја. Наиме, при водостају Дунава од 69,5 mnm формира се успор у реци Нери који допире до шестог километра реке Нере. Тиме је престало и кретање вученог наноса. Такође је дошло до издизања нивоа подземних вода.

Каналску мрежу подручја чине деоница магистралног канала „Банатска Паланка - Нови Бечеј“ и системи за одводњавање: слив леве обале Караша, слив Нере, слив десне обале ДТД и слив леве обале канала ДТД (дренажни систем „Нера- Караш- Кајтасово“).

Канал Хидросистема ДТД „Банатска Паланка - Нови Бечеј“ једним својим делом (од Тамиша до Банатске Паланке) прихвата воде из свих водотока јужног Баната које су до изградње овог канала текле у Тамиш (Брзава, Терезија, Моравица са Ројгом, Вршачки канали) и Караша и води их у Дунав код Банатске Паланке. До уставе „Кајтасово“ кота воде у каналу најчешће је око 70,5 mnm (као у Дунаву), а узводно од уставе па до уставе „Ботош“ кота воде у каналу је око 73,5 mnm. Устава „Кајтасово“ је на km 8+340 канала, а ушће реке Караш на km 13+000 канала са уливом на горњој коти 73,50 mnm. Канал се на овој деоници користи за одводњавање, наводњавање, пловидбу и прихватање воде са територије суседне Румуније, односно са Карпата.

Канал К-II који пролази јужно од Беле Цркве, поред основне намене, за одводњавање, служи и као реципијент за употребљене воде градске канализације. Ове воде спроводе се даље коритом водотока Јаруга до корита реке Нере без претходног пречишћавања.

Јаруга је каналисани водоток који се код села Кусића одваја од Нере, тече паралелно са њом до Врачевог Гаја, где се са Нером опет спаја, да би потом наставио свој ток атаром Банатске Паланке све до Старе Паланке где се улива у Дунав. Дужина овог тока износи 7 km, ширина 5- 10 m, а дубина корита 0,5 до 2 m. Својевремено су на овом току биле изграђене воденице, млинови и мале хидроцентрале.

Слика 4. Део канала ХС ДТД и меандри реке Караш

Делови територије општине Бела Црква представљају посебно угрожено подручје које стално трпи штету од вода.

Подземне воде

На основу редовних осматрања и мерења нивоа подземних вода, водостаја и климатских елемената која су вршена у периоду од 1951. до 1980. године на осматрачкој мрежи бунара и студије водног режима и праваца отицања фреатске издани Баната (Богдановић & Марковић, 2005.) дат је приказ средњих месечних вредности водостаја фреатске издани за места: Црвена Црква, Дупљаја, Кусић и Врачев Гај. Највиши средње месечни водостаји фреатске издани се на овом подручју јављају у марту, априлу, мају и јуну.

Табела 3. Средње месечне вредности водостаја фреатске издани

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Црвена Црква	286	274	267	269	268	266	273	285	297	308	304	301
Дупљаја	314	292	262	258	263	264	280	314	330	349	344	332
Кусић	405	379	331	314	307	308	319	345	371	391	401	406
Врачев Гај	178	161	160	164	169	166	175	192	202	205	199	184

Кретање нивоа подземних вода у великој мери је условљено променом водостаја у Дунаву и осталим рекама и каналима.

5.1.2. Природне вредности подручја

Основне природне вредности предметног простора чине очувани напуштени меандри Караша и речна станишта Нере, пешчаре и степе, која су приоритет за заштиту у средњој Европи, као и најупадљивији предео динског рељефа у Републици Србији. Река Нера представља еколошки коридор од међународног значаја, а тече дуж границе Републике Србије и Румуније, повезујући Карпате и Панонску низију. ПИО „Караш-Нера“ је простор са изузетним, особеним и јединственим биодиверзитетом, што налаже потребу очувања природних вредности и одрживог начина коришћења.

5.1.2.1. Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште представља најзначајнији природни ресурс на предметном подручју. Педолошки састав је неуобичајено хомоген, уз преовлађујуће површине под алувијумима различитог механичког састава и песком (жутим, смеђим и црним). Остали педолошки типови земљишта, сусрећу се само у траговима.

Алувијуми настају као речни наноси и зависно од карактера водотока, могу имати врло разнолик механички састав. Плавине бујичних река, какве су Караш и Нера у горњем току, често у свом саставу могу имати врло крупне фракције (шљунак), што је овде честа појава, док спори, „троми“ водотоци таложе fine и ситне честице, што је овде случај у приобаљу Дунава. Генерално, алувијуми се сматрају најоптималнијим повртарским земљиштима, наравно они са ситнијим фракцијама.

Песковита земљишта настају као последица еолске ерозије и таложе се на местима где постоје природне препреке и где се затим врши таложeње пешчаног супстрата. Ова земљишта су по правилу добро дренирана (пропусна), са солидним производним потенцијалом и нарочито погодна за воћарство и виноградарство.

Све површине под пољопривредним земљиштем налазе се у равничарском или врло благо заталасаном подручју, што пружа оптималне услове за његову обраду и узгој готово свих биљних врста које су производно присутне у Панонској низији.

Воде и водно земљиште

Водно земљиште у обухвату Просторног плана представљају све текуће и површинске воде, водозаштитна подручја и захвати, водне акумулације и ретензије. Заштићено је према важећим прописима.

Коришћење, уређење и заштита водног земљишта у оквиру заштићеног подручја ће се вршити у складу са донетом Одлуком о заштити. Заштита и коришћење водног ресурса подразумева оптимизирање режима вода, праћење стања и анализу квалитета вода.

Шуме и шумско земљиште

Подручје које обухвата Просторни план припада делу Северне шумске области, која према Закону о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12 и 89/15) обухвата, поред осталог и Банатско шумско подручје.

У овом делу Банатског шумског подручја су државне шуме обухваћене газдинским јединицама, неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама, шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, као и шуме сопственика.

На простору који обухвата ПИО „Караш - Нера“ је само 3% површина под шумама и шумским земљиштем. На потенцијално распрострањење шума указују геоморфолошке и педолошке особине тог краја. Нера и Караш протичу увалом између огранака Карпата и Делиблатске пешчаре, где гравитирају воде са виших кота терена, а земљишта типа гајњаче, огајњаченог чернозема и смонице, као и алувијална земљишта дуж ових водотока, природна су шумска станишта.

У плавном подручју река Нере и Караша, највеће распрострањење имају изданаčke шуме врба са примесом црне и беле тополе и културе хибридниx топола. Особеност за југоисточни део АП Војводине, представља присуство природних шума црне јове, присутних и у шумама уз реке на Карпатском масиву.

То указује и на велики значај ових река као прекограничних еколошких коридора и на потребу интегралног управљања и газдовања водама и шумама у складу са мерама очувања њихове проходности и природног мозаика станишта. Степске ритске шуме црне јове су у Војводини данас присутне једино уз реку Неру и то у фрагментима.

То указује и на велики значај ових река као прекограничних еколошких коридора и на потребу интегралног управљања и газдовања водама и шумама у складу са мерама очувања њихове проходности и природног мозаика станишта. Степске ритске шуме црне јове су у Војводини данас присутне једину уз реку Неру и то у фрагментима.

Подручје Малог песка се карактерише присуством изданаčkih шума у приватном власништву, са доминацијом алохтоних врста. Честе сече имале су за последицу убрзану деградацију ових шума и малу вредност као станишта дивљих врста. Са овог простора је потпуно изостала потенцијална шумска вегетација делиблатске шумо-степе, коју чини шумо-степски мозаик ксеро-термофилних храстова (медунца и крупнолисног медунца) са примесом пратилица (бела и сива топола, трепетљика).

Према Директиви ЕУ о стаништима („CD-92/43/ЕЕC“), шуме аутохтоних топола и врба, као и шуме црне јове, представљају приоритетни тип станишта за заштиту. На основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС“, број 35/10), шуме беле врбе, беле врбе и топола, шуме црне јове, шуме лужњака и пољског јасена, шуме лужњака и граба, као и шибљаци бадемасте врбе и шибљаци барске иве, представљају приоритетни тип станишта на националном нивоу. За ове типове шумских станишта прописано је одрживо газдовање у складу са начелима сертификације шума.

На простору ПИО „Караш - Нера“, површине под шумама су расцепкане, нису уређене и неплански се секу, а многе спонтано ревитализоване шумске површине се воде као ливаде, пашњаци или обрадиво земљиште.

Велики број малих шумских површина је, углавном, у приватном власништву, без тачних података о саставу, структури шумског фонда и евиденцији посеченог дрвета.

Нелегално посечен шумски појас уз реку Неру подиже температуру њене воде, што доводи до поремећаја екосистема који је карактеристичан за хладне воде. Значај приобалних шума уз ове водотоке, указује на потребу очувања приобалне вегетације.

Слика 5. Шума црне јове на Нери

Ловна фауна

На простору обухвата Просторног плана је део ловишта „Нера“ Ловачког удружења „Ловац“ из Беле Цркве.

У ловишту „Нера“ су заступљене врсте ситне и крупне ловне дивљачи. Главне гајене врсте дивљачи су срна, дивља свиња и зец. У ловишту су заступљене и препелице, грлице, дивље патке, лисице и шакали.

Минералне сировине

На простору обухвата Просторног плана, налази се одобрени истражни простор за истраживање подземних вода, предузећа „Есоагри Србија“ d.o.o. из Беле Цркве на локалитету Извориште заливног поља Бела Црква.

Заштићено подручје ПИО „Караш- Нера“

Земљиште, иако песковито, представља значајан ресурс овог простора за обраду и гајење култура. Његово интензивно коришћење унутар заштићеног подручја је у колизији са потребама очувања природе, пошто се преоравањем уништавају травна станишта. Коришћење обрадивог земљишта требало би у будућности смањивати (откупом и враћањем степе на песку).

Вода у Нери и у рукавцима Караша свежија је и бистрија у односу на остале реке у Војводини, што представља посебан ресурс и пружа погодности за рекреацију, на за то одређеним местима.

Шљунак и песак, који у наносу долазе са великим водама Нере, представљају природне ресурсе, које је могуће користити на одржив начин, периодичним уклањањем са одређених деоница реке, водећи рачуна о очувању путање водотока и шумске вегетације у приобаљу.

Травни покривач је такође природни ресурс, а његово коришћење неопходно је ускладити са потребама заштите природе. Усклађена и контролисана испаша је добар метод одржавања травног покривача, а очувањем пашњака, уз њихово одрживо коришћење, дугорочно се обезбеђује материјална основа за екстензивно сточарство и производњу здраве хране.

5.1.2.2. Природна добра

Просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности

На подручју обухвата Просторног плана налазе се просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности:

1.1. Заштићено подручје:

- Предео изузетних одлика „Караш- Нера“, заштићен Покрајинском скупштинском одлуком о заштити Предела изузетних одлика „Караш- Нера“ („Службени лист АПВ“, број 14/15).

1.2. Међународна заштита:

- Међународно значајно подручје за птице (IBA/Important Bird Area) са класификационим кодом - „Делиблатска пешчара“ RS015IBA и Лабудово окно RS016IBA;
- Емералд подручје са класификационим кодом - „Делиблатска пешчара“ RS0000005;
- Одабрано подручје за дневне лептире PBA/Prime Butterfly Area) - Делиблатска пешчара 03;
- Рамсарско подручје - Лабудово окно 3RS005.

Наведена подручја припадају еколошки значајном подручју Републике Србије бр. 20 „Делиблатска пешчара“, утврђеним **Уредбом о еколошкој мрежи** („Службени гласник РС“, број 102/10).

1.3. *Станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста од националног значаја:*

- ознака БЦРОЗ, назив „Остаци меандара Караша“, категорије станишта: ливаде, мочваре и ритови, ободна вегетација водених система, степе на песку, хигрофилне шуме и жбуње;
- ознака БЦРО5а, назив „Средњи ток Караша“, категорије станишта: ливаде, мочваре и ритови, реке и потоци, рурални мозаици, степе на песку, хигрофилне шуме и жбуње,
- ознака БЦРОба.б, назив „Мртви Караш поред Кајтасова“, категорије станишта: мочваре и ритови, ободна вегетација водених система, рурални мозаици, сталне баре и језера, степе на песку, хигрофилне шуме и жбуње;
- ознака БЦРО8, назив „Кајтасово“, категорије станишта: мочваре и ритови, ободна вегетација водених система, рурални мозаици, сталне баре и језера, степе на песку, хигрофилне шуме и жбуње.

Станишта су регистрована у бази података Покрајинског завода за заштиту природе, у складу са Законом о заштити природе, Уредбом о еколошкој мрежи, као и одређеним критеријумима, који уређују заштиту врста и значајних и приоритетних типова станишта у Републици Србији (Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива Број 110-00-18/2009-03 од 20 1 2010 „Службени гласник РС“, број 5/10: Правилник о критеријумима за издавање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување, „Службени гласник РС“, број 35/10).

5.1.2.3. Еколошки коридори

- Међународни еколошки коридори: Дунав, Караш и Нера. Међународни коридори су утврђени Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10);
- Регионални еколошки коридори - Канал ДТД система Банат до Тамиша. Регионални еколошки коридори су утврђени Регионалним просторним планом АП Војводине, „Службени лист АП Војводине“, број 22 од 14.12.2011. године).

Заштићено подручје Предео изузетних одлика „Караш- Нера“ представља простор оивичен доњим токовима река Нере и Караша, са разноврсним пејзажима равничарских меандара, бујичних река брдског карактера, спрудова и приобалних шума, пешчарских пашњака и дина. У одсеченим меандрима Караша сачувана је изворност доњег тока некадашње реке обрасле подводном, плутајућом и приобалном вегетацијом и настањене ретким животињским врстама.

Нера је јединствена река у Војводини, по планинском карактеру који „доноси“ са Карпата, те припадајућем особеном живом свету. Оивичена двема рекама, али и као контраст овим бистрим бујичним водама, пружа се сува пешчара Мали песак. У средњој Европи се подручја пешчаних дина и отворених пескова сврставају у најугроженија станишта, од приоритета за заштиту.

Мали песак се налази непосредно уз Делиблатску пешчару, али се од ње битно разликује, због различитог начина коришћења. Због екстензивног пашарења, које се овде одвија у континуитету од памтивека, Мали песак није обрастао инвазивним жбуњем и дрвећем, па је овде дински рељеф највидљивији, популација текуница највећа у Србији, а фауна птица грабљивица бројна и разноврсна.

Темељне вредности Предела изузетних одлика представљају следеће карактеристике:

- Предметни простор је станиште великог броја ретких и угрожених биљних врста. Једино поуздано налазиште двоштитасте шаши и мочварног маслачка у Србији; Значајне врсте биљака су и шиљата зука, змијски језик, димњача, калужњарка и гороцвет;
- Фауна инсеката у Нери, једнодневке и камени цветови, јединствена је у АП Војводини и карактеристична за брзе, поточне воде. На Малом песку присутне су бројне и виталне популације панонског скакавца и мрављег лава, ретких врста инсеката;
- Фауна риба у Нери је брдског карактера, са карактеристичним врстама двопругастом укљиком и поточном мреном. Нера је и станиште манића, ретке врсте у Србији;
- Ово је једино познато подручје у Војводини које насељавају жаба травњача и поскок. Мали песак настањују виталне популације карактеристичних и ретких степских врста гмизаваца, степског смука и степског гуштера;
- Подручје са највише забележених врста дневних птица грабљивица (20) по јединици површине у Србији. Међу њима, истичу се патуљаста орао, кликташ, крсташ, степски соко, змијар и риђи мишар;
- На Малом песку налази се највећа и најгушћа популација текуница у Србији и једна од највећих у Панонској низији, као и витална популација слепог кучета, изузетно ретке врсте сисара.

5.1.2.4. Предеона разноврсност

Подручје Караша, Нере и Малог песка налази се непосредно уз Делиблатску пешчару, на рубу Панонске низије, између Карпата и Дунава, у близини долине Мораве која је коридор ка Балкану и Средоземљу и Ђердапске клисуре која је коридор ка Влашкој низији. Овај простор надовезује се на постојећа заштићена подручја у Румунији (НП „Клисура Караш-Семеник“, НП „Клисура Нера-Беушница“ и НП „Гвоздена капија“) и Републици Србији (СРП „Делиблатска пешчара“, ПИО „Вршачке планине“, СП „Стража“ и НП „Ђердап“).

Дински рељеф карактеристичан је за целокупно подручје Делиблатске пешчаре, самим тим и за Мали песак. На подручју обухвата Просторног плана је видљивији него било где другде, будући да је овде пашарење најинтензивније. Зато је вегетација ниска и травна, без много дрвећа и грмља, тако да не заклања рељеф на већем делу Делиблатске пешчаре.

Услед тога, најупадљивије дине на територији Републике Србије налазе се баш на локалитету Мали песак, што представља предеону специфичност и вредност подручја. Додатно, карактер предела чине и стрми лесни одсеци и сурдуци, као и, **уз њих „наслоњени“, стари меандри Караша.**

Посебно вредан предео чини река Нера, са плавном зоном. То је једна од ретких преосталих нерегулисаних река у Војводини. Често мења ток и гради динамичан предео сачињен од стрмих обала, спрудова, ада, меандара и лагуна.

За разлику од већег дела Војводине, којом доминира рурални предео са доминантним аграрним површинама, пешчарско земљиште, које доминира на овом подручју, као неповољно за обраду, одувек се користило за напасанье стоке. То је и определило изглед Малог песка, који је вековима пашњак. Овај простор, који је данас ненасељен, у средњем веку се налазио непосредно уз један од најважнијих центара јужног Баната. О томе сведочи археолошки локалитет „Град“. Иако је био у близини великог насеља, сматра се да је Мали песак и тада био пашњак, тако да је пашарење не само еколошки најповољнији начин коришћења овог простора, него и најстарији и најтрајнији.

Изградњом магистралног канала ДТД Нови Бечеј-Банатска Паланка регулисан је доњи ток Караша. Овим каналом се пресеца, између осталих банатских водотока, и ток Караша. Канал преузима њихове воде, а река Караш од тачке где додирује источне

делове Делиблатске пешчаре код брдашца Думача, постаје део канала уз који остају пресечени меандри ове реке. Канал се код Банатске Паланке улива у Дунав. Пре изградње Хидросистема ДТД, река Караш одликовала се великом кривудаваошћу (меандрирањем), нарочито у најнижводнијем току, од Ђавољег моста до ушћа, где је протицала и кроз алувијум Дунава.

У окружењу заштићеног подручја „Караш-Нера“ налази се више насеља чији су положај и морфолошка структура формирани прилагођавањем изворним геоморфолошким условима подручја на формираним лесним терасама:

- Гребенац, Кајтасово, Банатска Паланка уз Караш и
- Кусић, Бела Црква, Врачев Гај и Стара Паланка уз Неру.

5.2. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

Простор у обухвату Просторног плана је културолошки и историјски изузетно занимљив, а посебну вредност представља чињеница да се културно-историјски развој одвијао у условима хетерогене етничке културе. Основни проблеми су лоше грађевинско стање споменика културе (услед неодржавања и недостатка средстава за одржавање), као и недостатак документације. У том смислу, требало би предузети даља истраживања, израдити пројекте санација и реконструкција већине споменика културе од изузетног и великог значаја.

На подручју обухвата Просторног плана издвајају се:

- Непокретна културна добра - споменици културе;
- Археолошки локалитети.

5.2.1. Културна добра - споменици културе

На основу евиденције Завода за заштиту споменика културе у Панчеву, даје се списак у обухвату Просторног плана налазе се следећа културна добра:

Културно добро - споменик културе од великог значаја

Место: Гребенац

Румунска православна црква Вазнесења господњег-Гребенац

Проглашена за споменик културе Решењем Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Новом Саду бр.01-158/6 од 09.04.1975. године.

Проглашена за споменик културе од великог значаја Одлуком Владе АПВ („Службени лист АП Војводине“ број 28/91).

Осим наведеног, постоје и објекти индустријског наслеђа, народног градитељства и руралне просторне целине који се издвајају као посебни ресурси.

5.2.2. Археолошки локалитети

Територија општине Бела Црква је богато археолошко подручје, простор који је био настањен почев од раних периода праисторије у континуитету све до наших дана.

На целом овом простору евидентирано је до сада постојање трагова и остатака 34 археолошка налазишта од чега су најбројнији остаци старих насеобина. Међу њима се разликују основне административне категорије:

- археолошко налазиште-непокретно културно добро;
- локалитети са археолошким садржајем;
- подручје нејасне археолошке слике.

Археолошко налазиште - непокретно културно добро

Као проглашено, односно законом утврђено непокретно културно добро, у обухвату Просторног плана постоји археолошко налазиште „Град“ у Дупљаји које Одлуком Владе АПВ („Службени лист АП Војводине“ број 28/91) има статус **културног добра од великог значаја**.

Локалитети са археолошким садржајем

У геоморфолошком погледу, на територији обухвата Просторног плана издвајају се три изразите целине:

- Долина Караша и њен гравитирајући део;
- Долина Нере;
- Међупростор који чини, условно речено, висораван омеђена долинама поменутих речних токова.

У долини Караша постоји читав низ старих насеља која су својевремено тамо постојала. Саобраћајна вредност ове реке је давно уочена, још у праисторији, па се то свакако одразило на интензитет живљења у овој долини, нарочито у позном бронзаном добу и читавом периоду гвозденог доба (XII-IV век старе ере), пошто се овом долином обавља жива саобраћајна активност и трговина између Карпатског простора и Подунавља односно изворишта и ушћа Караша.

У атарима насеља има локалитета из периода праисторије, античког доба и средњег века.

Списак локалитета се налази у документационој основи Просторног плана.

Подручје нејасне археолошке слике

У обухвату Просторног плана на којима пре отпочињања земљаних радова неопходно вршити систематска рекогносцирања у циљу евидентирања до сада неоткривених и провере позиција познатих археолошких локалитета.

5.3. СТАНОВНИШТВО

Анализа демографског развоја подручја обухваћеног изразом Просторног плана извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1991-2011. године. Подручје обухваћено изразом Просторног плана чини шест насеља општине Бела Црква, где према попису становништва 2011. године, живи 5.012 становника.

Табела 4. Укупан број становника у обухвату Просторног плана

Општина	Насеље	Број становника по методологији пописа 2002. године			Индекс 2011/2002
		1991.г.	2002.г.	2011.г.	
Бела Црква	Б.Паланка	940	837	682	81,5
	Врачев Гај	1753	1568	1348	86,0
	Гребенац	1267	1017	818	80,4
	Дупљаја	903	854	738	86,4
	Кајтасово	302	287	262	91,3
	Кусић	1428	1361	1164	85,5
Укупно		6593	5924	5012	84,6

У периоду 1991- 2011. године, укупан број становника посматраног подручја смањио се за 24,0% или 1.581 лице. Између пописа 1991. и 2002. године дошло је до депопулације у свим насељима, а укупан број становника смањен је за 669 лица.

Погоршање демографске ситуације и већи пад укупног броја становника забележен је према резултатима пописа становништва 2011. године, тако да је популациона величина смањена за 922 лица, или за 15,4%.

Демографска ситуација на подручју обухвата Просторног плана је неповољна, а карактерише је перманентно опадање укупног броја становника у свим насељима, уз неповољну старосну структуру, са високим индексом старења и погоршање виталних карактеристика популације.

5.4. МРЕЖА И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА

У граници обухвата Просторног плана мрежу насеља чини шест насеља (Врачев Гај, Кусић, Банатска Паланка, Гребенац, Дупљаја и Кајтасово). Стара Паланка статистички припада насељу Банатска Паланка. Свих шест насеља припадају територији општине Бела Црква, која је у саставу функционалног урбаног подручја (ФУП) Вршац. У погледу функције насеља, сва набројана насеља су руралног карактера и имају функцију локалне заједнице.

5.5. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Имајући у виду величину и карактер насеља која се налазе на подручју обухвата Просторног плана, мрежа објеката намењена јавним службама претежно задовољава потребе становништва.

У насељеним местима заступљене су све неопходне јавне службе од месних канцеларија, предшколских и школских установа, домова здравља, домова културе, библиотека и пошта, до здравствених установа, апотека, ветеринарских станица и спортско-рекреативних садржаја. Постојеће службе је неопходно унапредити, а недостајуће планирати у зависности од потреба локалне заједнице.

5.6. ПРИВРЕДА

У обухвату Просторног плана, насеља су углавном руралног карактера, што значи привредно слабо развијена.

Структура привреде у обухвату Просторног плана је неповољна, уз пољопривреду као носиоца развоја. Земљиште за обраду и гајење култура значајан је ресурс овог простора.

Његово интензивно коришћење унутар заштићеног подручја је у колизији са потребама очувања природе, пошто се преоравањем уништавају травна станишта. Заштита природних вредности, пре свега врста и станишта, као неопходан предуслов предвиђа очување пашњака уз њихово усклађено и одрживо коришћење. На тај начин дугорочно се обезбеђује материјална основа за екстензивно сточарство и производњу здраве хране. Привредне активности треба усмерити на подстицање развоја примарне пољопривредне производње, као основе за развој мањих прерађивачких капацитета у насељима (прерада воћа, мини млекаре, кланице). Близина заштићеног подручја отвара перспективу бољег пласмана производа, путем развоја туризма и формирања „робне марке“.

Могућности развоја простора у обухвату Просторног плана су у одрживом туризму везаном за водене површине, биодиверзитет и пешчарски амбијент, гајењу традиционалних сорти животиња и одрживом пашарењу, руралном развоју, као и производњи и пласману здраве хране.

Пољопривредно земљиште у оквиру ПИО „Караш-Нера“ је највећим делом под ратарским културама. Ратарска производња је разноврсна, али као и у другим деловима јужног Баната преовлађују житарице. Најзаступљеније културе су стрна жита, кукуруз, сунцокрет, шећерна репа, соја и луцерка. Постоје повољни услови за повртарство, који нису искоришћени у довољном обиму.

На подручју Малог песка, обрадиве површине су врло ограничене, пре свега песковитим земљиштем и високим нивоом подземних вода уз Караш и Неру, на свега 53 хектара (4%).

Ипак, као главна карактеристика подручја истиче се воћарство, док природне погодности за виноградарску производњу нису искоришћене у пуној мери и поред тога што постоји богата традиција (везана за раније Немачке колонисте). Раније је овај крај био познат по производњи брескви, али је ова култура у великој мери замењена подизањем значајних засада под јабукама, тако да је сада управо јабука препознатљив производ овог подручја.

Обиље природних пашњака пружа оптималне услове за екстензивно и полуинтензивно сточарство, па се они тако и користе, нарочито интензивно на Малом песку. Специфичности поднебља и његове природне и амбијенталне вредности, пружају могућности за узгој и аутохтоних раса говеда, оваца и свиња, што до сада није био случај.

Пчеларство је добро развијено, а постоје и значајне могућности његовог унапређења.

Рибарство нема велики економски значај на овом подручју и углавном се своди на спортски риболов.

Ипак, треба констатовати богатство ихтиофауне (присутно је 17 риблих врста) карактеристичне за подручје Панонске низије, али будући да река Нера у свом горњем току кроз Румунију има планински карактер, јављају се и неке специфичности. Од аутохтоних риба најчешћа је штука, а ова подручја настанују и сом, шаран, буцов, гргеч и клен док се од алохтоних врста најчешће јављају сребрни караш (бабушка), брадавичарка и амурски спавач.

Туризам

У досадашњем периоду, туризам је углавном третиран као пратећа а често и споредна привредна грана. Ниво развијености туризма је на таквом степену, да заправо има само активности сродних туризму, те нема адекватних материјалних ефеката од његовог развоја. Простор заштићеног подручја ПИО „Караш-Нера“ има природњачку, културно-историјску, рекреативну и амбијенталну вредност и представља велики потенцијал за развој туризма, чему доприноси и положај, односно близина великих градова: Београда, Панчева, Вршца, итд., као и развијена путна инфраструктура.

Туристички потенцијал заштићеног подручја није у довољној мери искоришћен. Туристичка понуда заштићеног подручја треба да обухвати едукативни, излетнички, рекреативни, етно-туризам и еко-туризам, као и туризам посебних интереса (ловни, риболовни, фото-сафари, камповање, итд.). У речном току старог Караша, испод археолошког налазишта Град, крај Дупљаје, пронађени су остаци мамута.

Треба искористити и многобројна археолошка налазишта која се налазе на територији заштићеног подручја (званично евидентирана од стране Завода за заштиту споменика културе или примећена од стране локалног становништва), поготово са освртом на Дупљајска колица као светску знаменитост.

Шумарство и лов

На шумским површинама у оквиру ПИО „Караш-Нера“, које су углавном у приватном власништву и неуређене, нема планског коришћења шума.

Мањи корисници шума у обухвату овог Просторног плана (водопривреда, пољопривредни комбинати и приватна лица), користе шуме за техничко и огревно дрво.

У ловно-туристичке услуге у оквиру ловишта „Нера“, спадају одстрел дивљачи (трофејни одстрел) и месо дивљачи.

5.7. ИНФРАСТРУКТУРА

5.7.1. Саобраћајна инфраструктура

У обухвату Просторног плана егзистирају следећи видови саобраћаја: друмски, железнички, водни и ваздушни. Друмски саобраћај је основни вид саобраћаја у оквиру овог простора и својим капацитетима задовољава већину захтева за путничким и робним превозом, док се железнички и водни саобраћај користе само повремено, при превозу путника и масовних роба у транзиту. Ваздушни саобраћај није у функцији робног и путничког промета у обухваћеном простору Просторног плана.

Друмски саобраћај омогућује доступност и комуникацију предметног простора са окружењем и субрегионима.

Основни саобраћајни капацитети предметног простора у домену друмског саобраћаја су:

- **Државни пут IIа реда бр.134 (Р-115)**, Ковин - Врачев Гај - Бела Црква;
- **Државни пут IIб реда бр.312 (Р-115.1)**, Врачев Гај - Банатска Паланка – Дунав;
- **Државни пут Iб реда бр.18 (М-7.1)**, Зрењанин - Сечањ - Пландиште - Вршац - Стража - Бела Црква - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Калуђерово), иако се налази ван обухвата плана, има значајну улогу у међунасељском и међуопштинском али и интеррегионалном повезивању јер се налази на правцу ка Румунији (гранични прелаз Калуђерово- Најдас).

Систем општинских путева - у обухвату (општина Бела Црква), путеви су различитог степена изграђености и омогућују доступност овом простору из свих праваца, као алтернатива државном путу бр.18.

Основни путни правац овог простора је ДП бр.134 (М-18), Ковин - Врачев Гај - Бела Црква који је и абсорбер свих саобраћајних збивања на овом простору Предела посебних одлика.

У оквиру катастарских општина (К.О. Гребенац, Кајтасово, Дупљаја, Врачев Гај, Банатска Паланка, Бела Црква и Кусић) у обухвату Просторног плана, налазе се и некатегорисани путеви (приступни и атарски путеви), који су радијалног облика и повезују насеља и садржаје ван грађевинског подручја.

Железнички саобраћај на простору обухвата Просторног плана има лонгитудинално пружање на правцу север- североисток, преко локалне пруге бр. 17, Зрењанин фабрика - Вршац - Бела Црква.

Стање капацитета железничког саобраћаја на овом простору је на ниском техничко-технолошком нивоу (неопходна је реконструкција, модернизација) што је један од разлога слабог коришћења овог вида саобраћаја у извршењу транспортног рада.

Водни саобраћај на простору обухваћеном Просторним планом заступљен је преко међународног пловног пута реке Дунав, каналом ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка - Нови Бечеј, са релативно скромним просторним, инфраструктурним и прихватно-манипулативним и превозним капацитетима.

Ваздушни даљински саобраћај за потребе овог подручја одвија се преко аеродрома „Никола Тесла“ (за путнички и карго саобраћај), док се за спортско-туристичке намене користи аеродром у Вршцу. Оба терминала у потпуности задовољавају садашње обиме транспортних захтева. Аеродроми у Чешком Селу и Белој Цркви (војни) се готово и не користе услед недостатка основне инфраструктуре и супраструктуре.

5.7.2. Водна и комунална инфраструктура

Водни објекти за уређење водотока и за заштиту од поплава, ерозија и бујица

Насип прве одбрамбене линије реке Дунав је најзначајнији одбрамбени објект који се уредно коси (најмање двапут годишње) са интегралним трупом у ком су забрањени радови са санирањем свих могућих животињских станишта и јазбина свим расположивим средствима. На објекту се мора вршити свакодневни визуелни надзор и контрола саобраћаја. На одстојању од 5 до 10 km по стационажи водотокова на левој и десној обали у склопу насипа, постоје насипске чуварнице. Приступ круном насипа омогућује се негом круне или формирањем чврстог коловоза, као најсигурнијег решења.

Забрањен је јавни и привредни саобраћај, изузев двоточкаша (бицикли и бицикли са мотором). На погодним местима на насипу су изграђене рампе за попречни саобраћај свих видова.

Подручја око Нере и Караша дефинисана су као значајна поплавна подручја за које постоји обавеза израде карата угрожености и карата ризика од поплава. Карте су основ за израду Плана управљања ризицима од поплава. Набројане радње проистичу из Европске директиве о процени и управљању ризицима од поплава 2007/60/ЕС.

Хидромелиорациони радови Највећа промена водног режима у доњем току Нере десила се настанком Ђердапске акумулације, а на Карашу изградњом канала ДТД и уставом код Кајтасова. Поједини меандри водотока, нарочито Караша, пресечени су и искључени из природног плављења. С обзиром да највећи водотоци који се обухватају овом заштитом највећим делом и даље теку природним коритом уз очуване инундације, најзначајније је очувати природну вегетацију и плавни карактер станишта поред водотока. Од њиховог очувања зависи проходност и континуитет ових еколошких коридора од међународног значаја.

Током обиласка терена утврђено је да се претходних година вршило пресецање меандара Нере на два места, на самом ушћу, у дужини од 1,5 km и узводно на 3,6 километру, у дужини од 500 m. Образложење за вршење ових радова је спречавање појављивања поплава обезбеђивањем бржег отицања воде.

Овим је дошло до губитка станишта и простора за мрешћење многих врста риба, које су значајне не само за реку Неру него и за Дунав. Поменути водопривредни објекти изменили су природан режим подземних и површинских вода на овом подручју, а самим тим и услове станишта живог света који овде обитава. Свака даља изградња насипа и прокопавање канала може додатно нарушити основне природне вредности простора.

На реци Нери, дужи низ година врши се експлоатација шљунка. На појединим деловима се експлоатација врши неплански и неконтролисано што врло често изазива нежељене последице (скретање тока реке, поткопавања обала, итд.).

Канал Дунав- Тиса- Дунав је суштински изменио природан режим тока доњег дела реке Караш и услове станишта живог света. Поменути водопривредни објекти изменили су природан режим подземних и површинских вода на овом подручју, а самим тим и услове станишта живог света који овде обитава. Свака даља изградња насипа и прокопавање канала може додатно нарушити основне природне вредности простора.

Водни објекти за заштиту од штетног дејства унутрашњих вода - одводњавање

У оквиру система за одводњавање, прикупљање и одвођење сувишних вода се врши дренажом. Дренажа терена у системима је испројектована и делимично је изведена. Треба предвидети могућност завршетка изградње предвиђене дренаже.

Канал ХС ДТД „Банатска Паланка - Нови Бечеј“ је намењен за прихватање сувишних вода из мелиорационе каналске мреже, за снабдевање водом свих корисника, а пре свега заливних система и рибњака, за прихватање испуштених (пречишћених) вода, за одбрану од поплава и за пловидбу.

Мелиорациона каналска мрежа на предметном подручју је подељена у више сливова и подсливова за одводњавање. Ова каналска мрежа се у основне реципијенте, реку Дунав и канал ХС ДТД „Банатска Паланка - Нови Бечеј“ улива гравитационим путем или путем црпних станица. По значају и реду уливања може се поделити на примарну, секундарну и терцијарну мрежу.

Сваки канал ове мреже налази се на релативно уском појасу водног земљишта, где у неким случајевима није остављена ни инспекциона стаза од 5 m ширине у грађевинском рејону (а у ванграђевинском 10 m ширине) на левој и десној обали, мада су приликом комасационих и сличних радова захтеви то условљавали. Због недостатка средстава, посебно секундарна и терцијарна мрежа, није одржавана по нормативу (петогодишњи циклус измуљења).

Мелиоративни системи (сливови) који се налазе у обухвату предметног Просторног плана

1. Сливно подручје Нере:

- Мелиоративни канал - под ознаком „К-Г“ на деоници од стационаже km 0+000 до km 0+395, у К.О. Врачев Гај, на катастарској парцели 4997, 4998, 2036, 2014/21;
- Мелиорациони канал „П14а+17“ на деоници стационаже km 0+000 до km 0+260 К.О. Кусић 1.

Оба канала припадају гравитационом делу система за одводњавање (ХМС) Нера.

- Мелиоративни сливни систем реке Нера обухвата 7.824,34 ha.

2. Сливно подручје канала ХС ДТД:

- Мелиоративни канал са ознаком „С 4“ на деоници од km 0+000 до km 0+080 у К.О. Банатска Паланка;
- Мелиоративни канал „С 5“ на деоници од km 0+000 до km 0+130 К.О. Банатска Паланка 1.

Оба канала припадају систему за одводњавање (ХМС) Канала ДТД - лева обала одводњавање преко црпне станице. Сливна површина канала ДТД - лева обала је 3.715,66 ha.

- Мелиоративни канал под ознаком „Г“ на деоници од km 1+470 до km 2+855 у К.О. Гребенац, Кајтасово;
- Припада систему за одводњавање (ХМС) Канала ДТД - Гребенац, гравитационо одводњавање. Сливна површина Канала ДТД - Гребенац је 1.068,00 ha.

На свим каналима заштитни појас за манипулацију и одржавање канала износи 10 m, мерено од леве и десне ивице канала.

Преводница

Устава, преводница „Кајтасово“ се налази на km 8+340 Канала ДТД Банатска Паланка - Нови Бечеј. Положај насипа је дефинисан координатама преломних тачака.

Водни објекти за коришћење вода

Снабдевање водом како појединих насеља, тако и пунктова на посматраном простору, врши се из локалних извора, осим у општини Бела Црква, где је водоснабдевање решено преко регионалног система, који се водом снабдева из изворишта „Стража“.

Водни објекти за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода и заштиту вода

Што се *одвођења и пречишћавања отпадних вода* тиче, канализациона мрежа за прихват отпадних вода скоро нигде није изграђена, већ се отпадне воде директно упуштају у водотоке (канале) или у подземље, без икаквог претходног пречишћавања. Само у Белој Цркви постоји канализациони систем и покривеност мреже је 100%. Отпадне воде отичу отвореним каналом к-II у дужини од 2,5 km јужно од насеља и уливају се у реку Неру. На територији општине Бела Црква канализациона мрежа и ППОВ изграђени су у насељу Крушчица, али још увек нису у функцији. Пречишћена отпадна вода упуштаће се у хидромелиорациони канал, који гравитира реци Караш.

Канализација атмосферских вода по насељима је изведена и функционише као отворена каналска мрежа, положена уз уличне саобраћајнице, са уливима у најближе реципијенте.

5.7.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача на подручју Просторног плана обезбеђено је из дистрибутивног система електричне енергије преко трансформаторске станице 110/20 kV „Бела Црква“, односно дистрибутивних трансформаторских станица 20/0,4 kV. Траса далековода 110 kV, ТС Бела Црква - ТС Вршац 2, број 1002, једним делом прелази преко обухвата Просторног плана. Већи део преносне мреже је одговарајућег квалитета. Средњенапонска и нисконапонска мрежа је углавном грађена надземно и реконструисана за рад на 20 kV.

Обновљиви извори енергије

На простору обухвата Просторног плана за сада не постоји организовано коришћење овог ресурса.

Енергетска ефикасност

Карактеристика целокупног енергетског система, преносног, дистрибутивног, као и целокупне секторске потрошње (индустрија, саобраћај, зградарство), јесте ниска енергетска ефикасност као и нерационална потрошња енергената.

Термоенергетска инфраструктура

На простору обухвата Просторног плана постоји изграђена гасоводна инфраструктура, која није тренутно у функцији, односно повезана на гасоводни систем ЈП „Србијагаса“. Општина Бела Црква која је у обухвату овог плана, није гасификована, али се за њу планира гасификација како насеља Бела Црква, тако и свих насељених места у општини (постоји изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа до 16 bar, која није пуштена у функцију односно прикључена на постојећи гасоводни систем „Србијагаса“). За снабдевање општине Бела Црква, планирана је изградња транспортног гасовода сабирна гасна станица Тилва - Бела Црква са ГМРС „Бела Црква“, која ће обезбедити повезивање општине Бела Црква на гасоводни систем и снабдевање природним гасом свих потрошача у општини. Планирани транспортни гасовод сабирна гасна станица Тилва - Бела Црква, налази се у обухвату овог Просторног плана.

5.7.4. Електронска комуникациона инфраструктура

На подручју Просторног плана развој електронског комуникационог система се реализује у складу са Генералним плановима електронске комуникационе мреже надлежних предузећа. Изграђени су нови капацитети уз главне, као и саобраћајне правце нижег ранга све до општинских. Као главни медиј, поред постојећих спојних кабловских веза и РР система, коришћен је оптички кабл.

У протеклом периоду су обезбеђени савремени дигитални комутациони системи, чиме је постигнуто знатно повећање капацитета мреже, обезбеђење високог квалитета, поузданости и расположивости, као и увођење савремених електронских комуникационих услуга (широкопојасни сервис).

Целокупно подручје покривено је системом мобилне телефоније и омогућено је пружање квалитетних услуга.

Простор је у целости покривен радиодифузним системом путем радио-релејних репетитора и емисионих радио-станица.

5.7.5. Елементарне непогоде и акцидентне ситуације и одбрана

Деловање, проглашавање и управљање ванредним ситуацијама установљено је Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама.

Одредбе овог Закона односе се, поред осталог, и на успостављање адекватних одговора на ванредне ситуације које су узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким несрећама/удесима и катастрофама.

Подручје обухваћено Просторним планом може бити угрожено од: земљотреса, поплава, метеоролошких појава - атмосферско пражњење и атмосферске падавине (киша, град), ветрова, ерозије, пожара, техничко-технолошких несрећа/акцидената, ратних разарања.

На основу сеизмичке рејонизације Републике Србије, подручје обухвата Просторног плана има утврђен *земљотрес* јачине VII степени сеизмичког интензитета према ЕМС-98, за повратни период од 475 година. У односу на структуру и тип објекта, дефинисане су класе повредивости, односно очекиване деформације. За VII степен сматра се да ће се у смислу интензитета и очекиваних последица манифестовати „силан земљотрес“.

Поплаве су најопаснија елементарна непогода која може задесити територију општине Бела Црква са високим степеном вероватноће, имајући у виду статистичке показатеље о историјским поплавама на основу којих се поплаве на овом подручју догађају периодично на сваких 5 до 10 година.

Извори поплава су реке Нера, Караш и Дунав и подземне воде у условима обилних падавина. Обухваћено подручје је изузетно богато водама, што посебно ствара проблеме приликом великих вода, због неуређености река Караша и Нере и канала Јаруге. Велике површине плодне земље, које се налазе поред наведених река редовно буду плављене у пролеће, када се нагло повећава количина воде у коритима река због топљења снега и великих киша. Канал Јаруга је неодржаван, тако да је и функција одвођења сувишних вода при поплавама сведена на најмању меру.

Појава *града* је чешћа и интензивнија у летњем периоду (85% у периоду мај- јул), а штете се највише одражавају на пољопривредним културама које су у том периоду и најосетљивије. Заштита од града се обезбеђује лансирним (противградним станицама), са којих се током сезоне одбране од града испљују противградне ракете. Према условима РХМЗС у обухвату Плана изграђене су 4 лансирне станице.

Општина Бела Црква се налази у изразито ветровитом делу АП Војводине. Преовлађујући *ветрови* на овом простору дувају из југоисточног правца (кошава), а нешто ређе из северозападног правца, те постоји ризик од јављања штете проузроковане олујним ветровима.

Олујни ветрови на овом простору често угрожавају људе и њихова материјална добра директним и индиректним путем. Ветрови могу да доведу до знатних оштећења на крововима кућа, прозорима и возилима, могу изазвати ломљење грана дрвећа, отежати кретање на путевима, а у зимском периоду проузрокују стварање сметова и наноса.

На територији обухвата Просторног плана *ерозија* је најчешће проузрокована ветром. Последице еолске ерозије су тренутно занемарљиве, међутим на дужи временски период она може да измени структуру тла.

Могућност настанка *пожара* је већа у насељеним местима која имају развијенију привреду, већу густину насељености, производне објекте и складишта робе и материјала са веома високим пожарним оптерећењем и сл. Могућа појава пожара је и на пољопривредном земљишту, због држања запаљивих пољопривредних усева у летњим месецима.

На основу услова добијених од Министарства пољопривреде и заштите животне средине за предметни Просторни план, на посматраном подручју нема евидентираних севесо постројења/комплекса.

У зависности од процене степена угрожености, планирање и уређење простора за потребе одбране земље, подразумева предузимање одговарајућих просторних и урбанистичких мера у поступцима планирања, уређења и изградње, на усаглашавању просторног развоја у циљу обезбеђења услова за потребе деловања и извршење одбране.

6. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

Карактеристике животне средине, генерално гледано на подручјима заштићених природних добара, представљају осетљиву тему имајући у виду фрагилне односе било међусобно природних фактора, било односе природних и створених карактеристика. Ограничен капацитет животне средине, у највећем броју случајева и доводи до неопходности за израдом планских докумената, како би се међусобно неусклађени утицаји и активности довеле на одржив коегзистенциони ниво.

Током израде Просторног плана уочено је неколико група фактора угрожавања који негативно утичу на природне вредности са аспекта заштите животне средине на подручју обухваћеном Просторним планом пре свега:

- Преоравање површина под травном вегетацијом;
- Промена начина коришћења површина;
- Непланско газдовање шумама и незаконите сече;
- Експлоатација шљунка и песка;
- Изградња објеката;
- Уношење алохтоних врста биљака и животиња;
- Хидромелиорациони радови;
- Примена морфологије терена;

- Хемијско и физичко загађивање, депоновање чврстог и течног отпада и отпадних загађених вода;
- Пашарење.

Подручје обухваћено Просторним планом представља специфично и комплексно подручје са вишеструким и вишедимензионалним синергијским дејством специфичних и разноврсних природних и антропогених фактора. Из тих разлога, ово подручје карактерише више фактора угрожавања са аспекта заштите животне средине.

Највећа промена водног режима у доњем току Нере десила се настанком Ђердапске акумулације, а на Карашу изградњом канала ДТД и уставом код Кајтасова. Поједини меандри водотока, нарочито Караша, пресечени су и искључени из природног плављења. С обзиром да највећи водотоци, који се обухватају овом заштитом, највећим делом и даље теку природним коритом уз очуване инундације, најзначајније је очувати природну вегетацију и плавни карактер станишта поред водотока. Од њиховог очувања зависи проходност и континуитет ових еколошких коридора од међународног значаја. Поменути водопривредни објекти изменили су природан режим подземних и површинских вода на овом подручју, а самим тим и услове станишта живог света. Свака даља изградња насипа и прокопавање канала може додатно нарушити основне природне вредности простора.

Један од фактора угрожавања који је изражен на посматраном подручју представља појава преоравања травних станишта на локалитету Малог песка, али и на другим локалитетима.

Додатне проблеме ствара и коришћење пестицида и вештачких ђубрива, како унутар заштићеног подручја, тако и рубно. Значајан проблем у појединим деловима Малог песка представља уништавање степске вегетације сађењем винограда.

Слика 6. Сунцокретиште у Малом песку

Непланско газдовање шумама, незаконита сеча и изостанак системске контроле и евиденције шумских радова у приватним шумским поседима представља проблем на подручју много ширем од подручја обухваћеног Просторним планом. Веома су честе и крађе шума.

На око 2,5 km идући насипом узводно од ушћа Нере, забележен је случај уређења водотока пресецањем меандра, приликом којег је потпуно искрчена заштитна шумска вегетација у појасу између насипа и водотока, у дужини око 600 m.

Бујични карактер водотока, улога поплавних шума у спречавању ерозије, филтрирању вода и регулацији поплавних таласа и наравно, значај ових шума као приоритетни тип станишта и еколошки коридор, указује на потребу очувања приобалне вегетације.

Слика 7. Незаконита сеча дрвећа уз Неру и Мали песак

Посебан проблем са становишта заштите животне средине на посматраном подручју представља и појава експлоатације шљунка и песка, који у наносу долазе са великим водама Нере и представљају природни ресурс, који је могуће користити на одржив начин периодичним уклањањем са одређених деоница реке, водећи рачуна о очувању путање водотока и шумске вегетације у приобаљу. Постојећа непланска експлоатација негативно утиче на промену конфигурације терена, продубљивање корита, ерозију обала, нестајање станишта за бројне органске врсте и промену еколошких услова.

У непосредној близини заштићеног подручја „Караш- Нера“ присутан је значајан број викенд кућа и других објеката секундарног боравишта, којима су нарушене опште вредности предела. Ови објекти су изграђени на некадашњим шумарцима и пашњацима чиме је промењен начин коришћења простора и нарушене природне вредности. Ови простори су у највећој мери изузети из будућег заштићеног подручја.

Посебно неповољно је присуство нисконапонског далековода, који се простира преко Малог песка, локалитета на којем су бројне птице грабљивице. Постојање овог објекта веома је опасно, пре свега, због учесталог страдања птица услед кратког споја (електрокуције).

Два асфалтирана пута пресецају Мали песак у правцу исток-запад, северни од Гребенца ка Шушари и јужни који води у Белу Цркву. Они уништавају, нарушавају и дефрагментишу природна станишта и угрожавају биљне и животињске врсте, које и страдају на њима, узнемиравају и доносе загађења и појачано присуство људи и ремете пејзажне целине.

Хидромелиоративни радови такође представљају угрожавајући фактор на планском подручју. Највећа промена водног режима у доњем току Нере десила се формирањем Ђердапске акумулације, а на Карашу изградњом канала ДТД и уставом код Кајтасова. Поједини меандри водотока, нарочито Караша, пресечени су и искључени из природног плављења.

С обзиром на то да највећи водотоци, који се обухватају овом заштитом, највећим делом и даље теку природним коритом уз очуване инундације, најзначајније је очувати природну вегетацију и плавни карактер станишта поред водотока. Од њиховог очувања зависи проходност и континуитет ових еколошких коридора од међународног значаја.

Слика 8. Канал ДТД - измењен природни режим тока доњег дела реке Караш

Промена морфологије терена је још један од специфичних проблема заступљених на посматраном подручју, не само на територији Делиблатске пешчаре него и шире.

На северном делу Малог песка постоји велика рупа, настала илегалним копањем песка.

Природна травна станишта и карактеристичне врсте на овим просторима потпуно су уништени. Стварање рупа, ровова и ископина присутно је и на јужном делу Малог песка. Иако ове измене датирају од пре више година, затрављене су, али су основни облици предела остали модификовани.

Слика 9. Ископина песка у близини пута Гребенац- Дупљаја

Посебан проблем са аспекта заштите животне средине, када су у питању природни ресурси односно њихово загађење, представља хемијско и физичко загађивање, депоновање чврстог и течног отпада и отпадних загађених вода.

Река Нера на делу општине Бела Црква представља непосредни реципијент свих сувишних вода, површинских и подземних вода из насеља и са околног пољопривредног земљишта. У реку Неру се упуштају и отпадне воде из Беле Цркве без пречишћавања.

Квалитет воде у реци Нери варира у зависности од годишњег доба. Према подацима Хидрометеоролошког завода Републике Србије, у фебруару и марту 2009. године квалитет воде у реци Нери је био ван категорије, док је 2010. године у фебруару и марту река Нера била најзагађенија река у Републици Србији, због велике концентрације тешких метала.

Ипак, након проласка ових „пролећних“ периода, квалитет воде у Нери је варирао између II и III класе. Квалитет воде се прати на профилу код Кусића. На основу резултата извршених анализа у 2011. години може се констатовати да је квалитет воде одговарао III класи. Показатељи кисеоничног режима и органског оптерећења кретали су се у границама захтеване класе, док је код суспендованих материја у појединим серијама испитивања забележена повећана вредност (III класа). Од опасних и штетних материја повремено су забележене повећане концентрације гвожђа и мангана. Сапробиолошке анализе квалитета воде, на профилу Кусић, указују на присуство умереног органског загађења у водотоку.

У свим периодима испитивања највећи број констатованих таксона припада силикатним алгама. Запажа се доминација бета-мезосапробионата. Добијене вредности индекса сапробности указују на бета-мезосапробне услове средине, који одговарају II класи квалитета вода.

У погледу квалитета реке Караш, испитивање квалитета воде водотока Караша врши се на граничном профилу Добричево.

На основу резултата извршених анализа у 2011. години може се констатовати да је квалитет воде одговарао III/IV класи. Одступање од захтеване класе регистровано је код суспендованих материја.

Вредност процента засићења воде кисеоником у једној серији мерења припадала је III класи квалитета вода. Од опасних и штетних материја повремено су забележене повећане концентрације гвожђа, мангана, никла, површинских анјонских активних супстанци и фенолног индекса. Сапробиолошка испитивања квалитета воде показују да је водоток оптерећен умереним органским загађењем. У испитиваним узорцима доминирали су организми биоиндикатори β и α -мезосапробнезоне из групе *Bacillariophyta*. Анализом планктонске заједнице највећу бројност имале су врсте *Fragilaria ulna*, *Navicula capitatoradiata* и *Navicula lanceolata*. Вредности индекса сапробности одговарале су другој класи квалитета вода.

На територији општине Бела Црква не постоји континуирано праћење стања параметара **квалитета ваздуха**. Започело се са изградњом гасовода као и дистрибутивне гасне мреже, што ће допринети смањењу загађења ваздуха. Дислокацијом теретног и транзитног саобраћаја, изградњом обилазнице и транзитне саобраћајнице, смањиће се утицај емисије гасова и прашине, који настају радом мотора са унутрашњим сагоревањем, као и буке на стамбени део насеља. На очување и побољшање квалитета ваздуха нарочито ће утицати повећање фонда зеленила и његова правилна дистрибуција.

На територији обухвата Просторног плана не постоји континуирано праћење стања параметара нивоа комуналне буке.

Податке о настајању и количинама отпада у општини Бела Црква на врло систематичан начин води Јавно комунално предузеће „Белоцрквански комуналац“. Количина и структура отпада варира у зависности од периода током године. На подручју обухвата Просторног плана идентификоване су следеће локације неуређених депонија: КО Кусић (1), КО Бела Црква (1), КО Врачев Гај (3), Банатска Паланка (1), КО Гребенац (1) и КО Дупљаја (1).

Према подацима надлежног министарства, на подручју у обухвату Просторног плана се не налазе севесо постројења/комплекси, као ни на територији целе општине Бела Црква. Севесо постројења/комплекси су она у којима се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних, регулисана су Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС), односно техничка јединица унутар комплекса где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује.

Сагласно члану 6. Закона о стратешкој процени утицаја („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), у Извештају о стратешкој процени утицаја нису посебно разматрана следећа питања:

1. **Климатске промене** и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза према међународним споразумима у вези климатских промена и заштите озонског омотача;
2. **Нејонизујуће зрачење** - с обзиром да утицај Просторним планом предвиђених објеката који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог Плана и стратешке процене;
3. **Јонизујуће зрачење** - с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу, те врсте и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи, уз поштовање прописа и обавеза из тих прописа у вези постојања и руковања материјалима и опремом која је извор зрачења (планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати).

7. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА)

Заштита животне средине је један од приоритетних друштвених задатака. Негативни утицаји су углавном последица погрешно планиране изградње, саобраћајних система, неконтролисане и неадекватне употребе енергије, као и непознавања основних законитости из домена животне средине.

Циљ вршења Стратешке процене утицаја, чији је резултат израда Извештаја, је пре свега сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире, не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору.

Да би се постављени циљеви остварили, потребно је сагледати планом предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

Стратешка процена се бави генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења заштите животне средине у Просторном плану.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу планских решења, која могу имати утицаја на животну средину.

У том контексту, у Стратешкој процени се анализирају могући утицаји планираних активности на животну средину и планске мере заштите које ће потенцијалне негативне ефекте плана довести на ниво прихватљивости, а који ће се вредновати у односу на дефинисане индикаторе.

Просторним планом нису предвиђена варијантна решења. Усвојена решења која се на директан и индиректан начин односе на заштиту животне средине, интерпретирана су у Плану, а предметним елаборатом односно Извештајем о стратешкој процени утврђено је да су у складу са основним принципима одрживог развоја у погледу свих даљих активности на простору обухвата Просторног плана.

У случају нереализовања Просторног плана, тенденције у уређењу и коришћењу предметног простора ће се вероватно одвијати према следећем сценарију:

- Нереализовање смерница из плана вишег реда односно Просторног плана;
- Неадекватна узурпација и изградња простора, праћена повећањем загађивања земљишта, подземних и површинских вода и ваздуха;
- Даља деградација природних ресурса и неадекватно коришћење простора које није у складу са Уредбом о заштити ПИО Караш Нера;
- Нереализовањем изградње инфраструктуре очекиван је сценарио угрожавања животне средине и природних вредности предметног простора;
- Промена структуре пољопривредног земљишта;
- Изостајање развоја категорије заштитних појасева зеленила;
- Изостанак могућности за коришћење обновљивих извора енергије односно за развој ширег подручја у односу на обухват Просторног плана, с обзиром да се Просторним планом дају смернице за изградњу производних енергетских објеката обновљивих извора енергије.

8. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Према карактеристикама подручја у обухвату Просторног плана, непосредног и ширег окружења, постојећих и планираних намена и функција, у поступку израде Просторног плана обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења. Услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења и саставни су део Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину.

Према Закону о планирању и изградњи, као фаза у изради планског документа предвиђена је израда Материјала за рани јавни увид, чиме се обезбеђује учешће заинтересованих, са могућношћу давања примедби и сугестија на концепцију планских решења.

Рани јавни увид (РЈУ) је и у случају овог Плана организован после доношења одлуке о изради планског документа, а пре формирања Нацрта планског документа.

Рани јавни увид одржан је у периоду 08.08.2016. до 22.08.2016. године, у оквиру којег је Материјал био доступан заинтересованима у Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине.

У току израде Просторног плана и Стратешке процене прибављени су услови и сагласности надлежних институција приказани су у табели 4.

Табела 5. Табела органа и институција од значаја за израду ПППН ПИО „Караш - Нера“

Табела органа и институција од значаја за израду ПППН ПИО „Караш-Нера“			
Р. бр.	Општина, секретаријат, институција и др.	Послато дана:	Пристигло дана:
1.	ОПШТИНА БЕЛА ЦРКВА, ОПШТИНСКА УПРАВА Одељење за урбанизам, привреду и инспекцијске послове	09.09. `16.	19.09. `16. (Стигао је пропратни материјал, али не услови)
2.	Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру	09.09. `16.	24.11. `16.
3.	Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Управа за превентивну заштиту	09.09. `16.	28.10. `16.
4.	Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, управа за управљање ризиком, одељење противградне заштите	09.09. `16. 22.09. `17. (упућен је поновни Захтев за услов јер на претходни није одговорено)	
5.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе	09.09. `16.	09.11. `16.
6.	Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Сектор за планирање и управљање у животној средини, Група за заштиту од великог хемијског удеса	09.09. `16.	23.09. `16.
7.	Републички хидрометеоролошки завод Србије	09.09. `16.	19.09. `16. 04.11. `16.
8.	Републички сеизмолошки завод	15.09. `16.	20.09. `16.
9.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине	09.09. `16.	16.09. `16.
10.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај	09.09. `16.	13.10. `16.

**Табела органа и институција од значаја за израду
ПППН ПИО „Караш-Нера“**

11.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински секретаријат за привреду и туризам	09.09.`16.	
12.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински секретаријат за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу	09.09.`16.	18.10.`16.
13.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство	09.09.`16.	
14.	Аутономна Покрајина Војводина Покрајински завод за заштиту природе	09.09.`16.	07.11.`16.
15.	ЈП "Дирекција за изградњу општине Бела Црква" Бела Црква	09.09.`16.	
16.	ЈВП Воде Војводине	09.09.`16.	07.07.`17.
17.	ЈП "Белоцрквански Водовод и канализација" Бела Црква	09.09.`16.	04.10.`16.
18.	ЈП "Путеви Србије", сектор за стратегије, пројектовање и развој	09.09.`16.	10.10.`16.
19.	Акционарско друштво за управљање јавном железничком инфраструктуром "Инфраструктура железнице Србије" а.д., сектор за инвестиције, развој и технологију	09.09.`16.	27.09.`16.
20.	Директорат за цивилно ваздухопловство Сектор за ваздушну пловидбу	09.09.`16.	07.10.`16.
21.	ЈП "Електромрежа Србије", Погон техника	09.09.`16.	20.10.`16.
22.	"ЕПС СНАБДЕВАЊЕ" ДОО Београд, Регионални центар Електровојводина Нови Сад, Електродистрибуција Панчево	09.09.`16.	30.09.`16.
23.	НИС ад. Нови Сад, Гаспром Њефт	09.09.`16.	21.09.`16.
24.	ЈП "Србијасад", Нови Сад	09.09.`16.	06.12.`16.
25.	ЈП "Транснафта"	09.09.`16.	16.09.`16.
26.	СББ - Српске кабловске мреже ДОО	09.09.`16.	19.09.`16.
27.	Теленор доо	09.09.`16.	14.10.`16.
28.	"VIP mobile" доо	09.09.`16.	
29.	Телеком Србија, Дирекција за технику, Функција планирања и развоја, Сектор за планирање и развој транспортне телекомуникационе мреже	09.09.`16.	24.10.`16.
30.	ЈП "Пошта Србије", Дирекција за поштанску мрежу	09.09.`16.	22.09.`16.
31.	ЈП Емисиона техника и везе, Сектор техника	09.09.`16.	26.09.`16.
32.	ЈП "Војводина шуме"	09.09.`16.	20.10.`16.
33.	Завод за заштиту споменика културе у Панчеву	09.09.`16.	30.09.`16. Допуна услова - 26.06.`17.
34.	Центар за разминување	09.09.`16.	15.09.`16.
35.	ПИК "Јужни Банат" А.Д.	09.09.`16.	
36.	Туристичка организација општине Бела Црква	09.09.`16.	23.09.`16.
37.	Удружење грађана "Аурора"	09.09.`16.	
38.	Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Одељење за ванредне ситуације у Белој Цркви	22.09.`17.	

- Захтеви за услове на које није добијен одговор
- Поново послати захтеви за услове у октобру 2017.

Извештај о стратешкој процени доставља се на мишљење заинтересованим органима и организацијама и обезбеђује се учешће јавности у његовом разматрању.

Након оцене Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину и Извештаја о учествовању заинтересованих органа и организација и јавности, који сачињава орган надлежан за припрему Просторног плана, орган надлежан за послове заштите животне средине може дати сагласност на Извештај о стратешкој процени.

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви Стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, услова надлежних органа и институција, као и проблема и предлога у погледу заштите животне средине у Просторном плану.

1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Стратешка процена интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава Просторни план ка решењима која су, пре свега, од интереса за вредности и квалитет животне средине.

Општи циљеви Стратешке процене утицаја постављају оквир за дефинисање посебних циљева и избор индикатора којима ће се оценити њихова оствареност, у контексту очувања животне средине, као и спровођење принципа одрживог развоја кроз планска решења.

Концепт одрживог развоја простора у обухвату Просторног плана огледа се у детаљнијој планској организацији и уређењу, вредновањем капацитета планираних садржаја у односу на потребе, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима, односно карактеристикама простора.

Плански основ за израду овог Просторног плана представља Регионални просторни план АП Војводине.

Општи циљ Стратешке процене представља одрживо коришћење простора у обухвату Просторног плана кроз активну примену мера заштите, како би се обезбедили адекватни услови за живот и здравље људи, у складу са постојећим капацитетом животне средине.

Наведени циљ обезбедиће се активним спровођењем управљачких активности у заштићеним подручјима, као и очувањем предеоних карактеристика на подручју Просторног плана, затим контролом рада загађивача на подручју Просторног плана и у контактної зони и спровођењем континуираног мониторинг система, унапређењем система управљања отпадом и рационалним коришћењем енергетских ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије.

Основни разлог за израду Просторног плана је стварање услова за реализацију националних, регионалних и локалних интереса у оквиру граница посебне намене, у складу са условима заштите природе, који се заснивају на вредновању и процени могућих утицаја на животну средину до којих може доћи имплементацијом Просторног плана.

На основу наведеног општег циљева Стратешке процене, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у Просторном плану, утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите.

Као посебни циљеви стратешке процене истичу се:

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
- Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
- В. Активна заштита заштићених подручја и подручја у заштитној зони;

- Г. Одрживо управљање отпадом;
- Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
- Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
- Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација.

2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу дефинисаних циљева, врши се избор одговарајућих индикатора стратешке процене утицаја на животну средину. Сврха њихове примене је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају.

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање активности у простору.

Приликом дефинисања индикатора, обрађивачи стратешке процене утицаја су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 37/11) и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер Плана и планираних активности.

На основу Правилника о Националној листи индикатора заштите животне средине, на територији Просторног плана релевантни су индикатори приказани у Табели 5.

Табела 6. Преглед Посебних циљева стратешке процене и индикатора заштите животне средине релевантних за подручје Просторног плана

Индикатори	
1.	Број дана са прекорачењем ГВЕ за суспендоване честице, SO _x , NO _x
2.	Годишње количине исцрпљене подземне и површинске воде, апсолутно и као део од укупне обновљиве количине воде (m ³ , %)
3.	% домаћинства прикључен на водовод и канализацију
4.	% отпадних вода које се пречишћавају
5.	Присуство фекалних бактерија у води за пиће (%) ³
6.	БПК ₅ у водотоцима (mg/l кисеоника потрошеног у 5 дана, на константној температури од 20°C)
7.	Промена намене земљишта (%)
8.	ha (%) санираних и рекултивисаних подручја
9.	Квалитет пољопривредног и непољопривредног земљишта
10.	Употреба минералних ђубрива (kg/ha)
11.	Употреба пестицида (t активне материје пестицида на 10km ² пољопривредног земљишта)
12.	Површине под природним пределима
13.	Удео шумског земљишта у укупном земљишту (%)
14.	% заштитених природних добара на територији АПВ у односу на укупну површину
15.	Површине под изабраним значајним екосистемима (km ² или ha) одабраних врста екосистема
16.	Учешће броја угрожених врста у укупном броју врста (%)
17.	Стварање отпада (t/становнику)
18.	Рационална експлоатација минералних сировина (t/год или %)
19.	Учешће обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије (%)
20.	Интензитет туризма.

Индикатори дефинисани у претходној табели дефинисани су са циљем праћења реализације планских, а не технолошких решења, у планском периоду, уколико се за то укаже потреба.

3 Према упутствима СЗО за квалитет воде за пиће

3. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА

Многи међународни документи упућују на важност односа процеса планирања и процеса израде стратешке процене утицаја, те на неопходност интеграције овог инструмента у процес планирања. Истиче се и то да је стратешка процена делимично интегрисана у планове и програме уколико се израђују у одвојеним фазама.

Како би била потпуно интегрисана, процедура стратешке процене треба да се преплиће са процедуром израде Плана.

Табела 6. приказује принцип по којем се руководило при изради ова два елабората, односно приказана је веза између фаза израде Просторног плана и Стратешке процене.

Табела 7. Веза између фаза израде Плана и Стратешке процене утицаја

ИЗРАДА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА		ИЗРАДА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (СПУ)
Одлучивање о изради планског документа по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за стручну контролу, односно комисије за планове	Узајамни утицај ових фаза - пре доношења Одлуке о изради планског документа прибавља се мишљење о предлогу одлуке да се (не)израђује СПУ	Одлучивање о изради СПУ према претходно прибављеном мишљењу надлежног органа и др. заинтересованих органа и организација
Доношење Одлуке о изради Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Доношење Одлуке о изради Извештаја о СПУ
Израда материјала за рани јавни увид Просторног плана Израда Нацрта просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	СПУ планског документа на животну средину (анализа садржаја и основне документације, консултације са надлежним органима и организацијама...) - формулисање Извештаја о стратешкој процени
Стручна контрола Нацрта Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Мишљење заинтересованих органа и организација на СПУ
Јавни увид у Нацрт Просторног плана	Узајамни утицај ове две фазе - у пракси се оба елабората истовремено излажу на јавни увид	Јавни увид у Извештај о СПУ
Доношење Просторног плана	Орган надлежан за израду планског документа не може исти упутити у процедуру усвајања без Сагласности на Извештај о СПУ	Оцена и сагласност на Извештај од стране надлежног органа
Спровођење Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Имплементација мера заштите и мониторинг према Извештају о СПУ

Циљеви стратешке процене су, с обзиром на паралелну израду ова два документа, у потпуности били усаглашени са циљем Нацрта Просторног плана. Као посебни циљеви стратешке процене истичу се:

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
- Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
- В. Активна заштита заштићених подручја;
- Г. Одрживо управљање отпадом;
- Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;

- Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација.

Као посебни циљеви Просторног плана у области заштите животне средине истичу следећи циљеви груписани у неколико општих група као што је приказано у наредној табели:

Табела 8. Преглед посебних циљева Просторног плана

1.	Заштита и одрживо коришћење свих природних вредности кроз заштиту предела, заштићених подручја и природних ресурса	- Рационално коришћење потенцијала планског подручја, у складу са ограниченим капацитетом животне средине и евидентираним просторним ограничењима; - Побољшање снабдевања водом свих корисника, пречишћавање отпадних вода и усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
2.	Заштита, рационално коришћење и унапређење стања пољопривредног, шумског и водног земљишта и популације флоре и фауне;	- Заштита и очување постојећих природних вредности и природних ресурса, посебно воде, ваздуха и земљишта;
3.	Дефинисање начина коришћења грађевинског подручја у складу са условима заштите природе	- Минимизација негативних утицаја антропогених активности у насељима у обухвату Просторног плана и контактної зони, посебно у контексту загађења површинских и подземних вода које су у директној вези са водама у заштићеним подручјима (процедне воде из башта, складишта стајњака, горива и депои других материјала итд.);
4.	Постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја	- Примена најбољих доступних технологија - БАТ технологија (Best Available Techniques) при реконструкцији старих и изградњи нових постројења;
5.	Обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине	- Рационално коришћење природних ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије; - Заштита насеља, привредних комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
6.	Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања и одрживо управљања отпадом	- Успостављање континуираног мониторинга квалитета природних ресурса; - Успостављање система за управљање посебним токовима отпада; - Управљање комуналним отпадом у складу са Регионалним планом управљања отпадом за регион Вршца; - Промоција и подстицање кућног компостирања у циљу очувања природних ресурса и животне средине; - Одлагање отпада животињског порекла на начин нешкодљив по животну средину; - Санација и рекултивација еколошки најугроженијих подручја, пре свега неуређених депонија, експлоатационих поља минералних сировина, као и других деградираних простора; - Израда локалног регистра извора загађивања животне средине на територији општине Бела Црква, као дела националног регистра за подручје обухвата Просторног плана;
7.	Заштита и одржив развој енергетске инфраструктуре	- Смањивање штетног утицаја на животну средину, применом мера заштите и превенцијом од негативних утицаја и ризика за животну средину у зони коридора планираних гасовода;
8.	Рационална експлоатација минералних сировина	- Строго контролисана експлоатација неметаличних минералних сировина и њено ограничавање у складу са условима заштите природе, уз обавезну рекултивацију простора након завршетка активности;

У наредној табели приказана је компатибилност циљева Просторног плана и циљева стратешке процене.

Табела 9. Компатибилност циљева Просторног плана и СПУ

ЦИЉЕВИ ПЛАНА		А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
Заштита и одрживо коришћење свих природних вредности кроз заштиту предела, заштићених подручја и природних ресурса		+	+	+	0	+	+	+
Заштита, рационално коришћење и унапређење стања пољопривредног, шумског и водног земљишта и популације флоре и фауне;		+	+	+	+	0	+	+
Дефинисање начина коришћења грађевинског подручја у складу са условима заштите природе		+	+	0	+ / 0	+	+	+
Постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја		+	+	+	0	+	+	+
Обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине		+	+	+ / 0	0 / +	0	0 / +	+
Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања		+	+	+	+	+	0	+
Заштита и одржив развој енергетске инфраструктуре		0 / +	0	+	+	+	0 / +	+
Рационална експлоатација минералних сировина		+	+	+	+	+	0	+

+ -позитивно, 0- неутрално, - негативно

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Стратешком проценом се сагледавају могући негативни утицаји планских решења на квалитет животне средине, из чега следи дефинисање мера за превенцију или минимизацију истих.

Стратешком проценом се разматрају питања и проблеми везани за заштиту животне средине, који се односе на:

- Утицај досадашњих активности и планираних садржаја на природне ресурсе - воду, ваздух и земљиште;
- Утицај планиране инфраструктуре на животну средину;
- Мере и услове заштите животне средине са освртом на потенцијалне загађиваче;
- Питања и проблеме одлагања комуналног отпада и др. врста отпада у планском периоду.

У поступку стратешке процене могућих утицаја планских решења на животну средину, потенцијала и ограничења у простору и животној средини, планска решења су вреднована у односу на:

- Природне карактеристике, постојеће стање и услове у простору;
- Створене вредности, постојећу намену и досадашњи начин коришћења простора и планирано уређење;
- Стање комуналне опремљености и уређености простора;
- Стање и статус природних вредности;
- Услове надлежних институција добијених у поступку израде Плана и Извештаја о стратешкој процени;
- Циљеве планског документа вишег хијерархијског нивоа (РПП АПВ) и циљеве предметног Плана.

Планска решења формулисана су у складу са смерницама и циљевима плана вишег хијерархијског нивоа, као и условима надлежних институција, органа и предузећа, достављених за потребе израде овог Просторног плана, Студијом Покрајинског завода за заштиту природе и другим значајним документима за овај простор.

У плански документ су интегрисане мере и услови заштите животне средине, ограничења и обавезе које се недвосмислено морају спроводити на предметном простору. Заштита животне средине је један од приоритетних задатака савременог друштва. Данас присутне негативне последице углавном су последица погрешно планиране, изградње насеља, саобраћајних система, неконтролисане и неадекватне употребе енергије, као и непознавања основних законитости из домена животне средине.

Приоритетни циљ израде Стратешке процене је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање мера за минимизацију истих.

Да би се постављени циљеви остварили, потребно је сагледати активности и планска решења предвиђена Просторним планом као и мере за смањење потенцијално негативних утицаја планска решења на животну средину.

Важно је напоменути да се стратешка процена бави генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења на животну средину, при чему је акценат стављен на анализу планских решења, која доприносе заштити и подизању квалитета животне средине на посматраном простору и у непосредном окружењу.

Процена утицаја варијантних решења

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта су то варијантна решења Просторног плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

1. **Варијантно решење 1** - уколико не дође до спровођења планских решења;
2. **Варијантно решење 2** - уколико се реализују планска решења (варијанта одрживог развоја).

Ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте које би имало реализовање или не реализовање предметног Просторног плана, стратешка процена ће се бавити разрадом варијанте да се Просторни план не реализује и варијанте реализације Просторног плана и предвиђених решења у свим дефинисаним областима које су релевантне са аспекта заштите животне средине.

Табела 10. Процена утицаја сектора плана у односу на циљеве стратешке процене утицаја у односу на варијантна решења

Циљеви стратешке процене

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
В. Активна заштита заштићених подручја;
Г. Одрживо управљање отпадом;
Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација

Сектор плана	Сценарио развоја	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ						
		А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
Заштита природних ресурса (вода, ваздух, земљиште, минералне сировине, пољопривредно земљиште)	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	+	+
Заштита заштићених подручја	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	0	+	+
Заштита предела	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	0	+	+
Становништво и привредне активности	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	0	+	+	+	+	+
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	+	+
Унапређење водопривредне инфраструктуре	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	-	+
Унапређење саобраћајне инфраструктуре	ВАРИЈАНТА 1	-	0/-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	0/+	+	+	0	+	+
Изградња и обнављање енергетске инфраструктуре	ВАРИЈАНТА 1	-	0/-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	0/+	+	+	+	+	+
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	0	+	+
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре	ВАРИЈАНТА 1	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	-/0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	+	0/+
Заштита културног наслеђа	ВАРИЈАНТА 1	0/-	-	-	-	-	-	0/-
	ВАРИЈАНТА 2	0/+	+	+	+	0	+	0/+
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	0	+	+

+ - укупно позитиван утицај, - - укупно негативан утицај, 0 - неутралан утицај

Разлози за избор најповољнијег варијантног решења

На основу члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја обавезно је поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења. Резимирајући позитивне и негативне ефекте варијанти Просторног плана, може се констатовати следеће:

1. У варијанти да се Просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати негативни ефекти са аспекта заштите животне средине и неадекватно и неодрживо коришћење предметног простора што би довело до даљег угрожавања природних ресурса, нарушавања водног режима и неконтролисаног испуштања отпадних материја у медијуме животне средине;
2. У варијанти да се Просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, посебно у области заштите природних вредности и природних ресурса, привреде и туризма приликом избора будућих корисника простора поштујући већ веома ограничене капацитете животне средине Планског подручја.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног Просторног плана повољнија у односу на варијанту да се Просторни план не донесе.

Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења

У претходним табелама извршена је квалитативна експертска процена позитивних и негативних утицаја појединих сектора Просторног плана на животну средину у поређењу са ефектима варијанте ако се Просторни план не примени. У наставку стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења предложене варијанте Просторног плана на животну средину и елементе одрживог развоја. Значај утицаја процењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус за позитивне промене, како је приказано у табели 10. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела 11. Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	О п и с
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	+ 1	Мањи позитивни утицај
Повољан	+ 2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+ 3	Јак позитиван утицај

Табела 12. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	О п и с
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу територије Просторног плана

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде Просторног плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у табели 12.

Табела 13. Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	утицај извесан
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	М	утицај могућ

Вероватноћа утицаја може дакле бити од потпуно извесне (100%) до ситуације у којој је утицај готово невероватан.

Ова чињеница је посебно важна јер тако одређено планско решење које генерално има изразито јак нпр. негативан утицај, у конкретном случају може бити потпуно невероватно па се самим тим његов утицај не може окарактерисати као стратешки значајан.

Могу се извести и додатни критеријуми према времену трајања утицаја, односно последица и то: привремени-повремени (П) и дуготрајни-стални (Д) ефекти.

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења на циљеве стратешке процене врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Приказана и анализирана планска решења подељена су на општа планска решења и посебна планска решења (Табела 13). Имајући у виду да опште дефинисана планска решења обухватају и посебна планска решења а са аспекта заштите животне средине односно циљева СПУ нема суштинске разлике у вредновању посебних циљева у односу на посебне циљеве СПУ који се свакако свде на правила уређења и коришћења простора. У наредној анализи вреднована, су због поједностављености поступка посебна планска планска решења као област, а не свако појединачно.

Табела 14. Планска решења у Нацрту плана обухваћена проценом утицаја

Бр.	ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ ПО ОБЛАСТИМА
Заштита природних ресурса (вода, ваздух, земљиште, минералне сировине, шуме и пољопривредно земљиште)	
1.	Изградња насипа за одбрану од великих вода реке Нере, Караш и Канала ХС ДТД
2.	Заштита од ерозија и бујичних токова, пре свега Нере, на делу уласка у Републику Србију
3.	Употреба БАТ технологија код старих и нових постројења
4.	Коришћење минералних ресурса се базира на принципима рационалне и контролисане експлоатације, у складу са циљевима концепта одрживог развоја
5.	Одрживи развој пољопривреде у складу са мерама и условима заштите за подручје ПИО Караш Нера, временски и просторно ограничено и усклађено са природним капацитетима
6.	Планским газдовањем на простору обухвата Просторног плана и коришћење шума као ресурса у складу са биолошким капацитетима
7.	Контролисана примена хемијских средстава у пољопривредној производњи
8.	Формирање заштитних појасева зеленила у заштићеним подручјима и дуж еколошких коридора односно њихових заштитних зона у складу са условима Покрајинског завода за заштиту природе
Заштита заштићених подручја и на подручју зоне утицаја на заштићено подручје	
9.	Заштита, уређење и развој на простору заштићених подручја на основу плана управљања, одређених студија, пројеката, резултата биомониторинга угрожених биљних и животињских врста, мониторинга вода и других бројних истраживања
10.	Заштита строго заштићених врста спровођењем забране коришћења, уништавања и предузимања свих активности којима се могу угрозити дивље врсте и њихова станишта, као и предузимањем мера и активности на управљању популацијама
11.	Заштита међународних еколошких коридора Караш - Нера и Дунав и регионалног Канал ДТД у складу са условима Покрајинског завода за заштиту природе
Заштита предела	
12.	Очување хидрографских и геоморфолошких карактеристика, санирање и ревитализација нарушених својстава природних система, контрола експлоатације минералних сировина, заштита препознатљивих и вредних амбијената руралног типа, креирање нових вредности у простору, заштита пољопривредног земљишта од ненаменског коришћења итд.)
13.	Развој насеља која се налазе у непосредном окружењу заштићеног подручја у складу са м вредностима предела

Становништво и привредне активности	
14.	Пружање локалном становништву стручне помоћи и других облика сарадње за производњу здраве хране, развој еко туризма и руралног етно туризма, брендирања производа традиционалне и органске производње и др. у складу са смерницама заштите природних добара у обухвату Просторног плана
15.	Развој спортског риболова и порибљавање водотока са млађи угрожених аутохтоних врста.
16.	Уређење простора за едукативно туристичко рекреативне активности
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	
17.	Санација и рекултивација неуређених одлагалишта отпада, стихијски изабраних локација за одлагање отпада животињског порекла и осталих деградираних површина на територији обухвата Просторног плана
18.	Укључење насеља односно делова насеља на територији обухвата Просторног плана у систем мреже регионалних депонија односно трајно опредељење за депоновање отпада на територији Града Вршца након изградње регионалне депоније
Унапређење водопривредне инфраструктуре	
19.	Регулисање водног режима на простору заштићених природних добара у складу са условима заштите природе
20.	Изградња постројења за биолошки третман у свим насељима са оптерећењем комуналних или заједничких индустријских и домаћих отпадних вода већих од 5.000 ЕС (еквивалентних становника)
21.	Снабдевања водом у границама планираних локалитета, засновано је на захватању воде за пиће индивидуално, путем бушених бунара
Унапређење саобраћајне инфраструктуре	
22.	Подизање квалитета и модернизација постојеће мреже. У будућем развоју саобраћаја се мора посебно инсистирати на модернизацији-изградњи путних праваца државне путне мреже I и II реда као и мреже општинског нивоа и некатегорисане путне мреже
23.	Изградња планираног путно-друмског граничног прелаза на потезу Врачев Гај - Sokol
24.	Реконструкција /изградња државних и општинских путева према економским критеријумима cost - benefit, уз подизање нивоа одржавања
25.	Изградња / реконструкције капацитета и објеката железничког саобраћаја
Изградња и обнављање енергетске инфраструктуре	
26.	Потпуни прелазак на 20 kV напонски ниво. 10 kV мрежу и припадајуће дистрибутивне трансформаторске станице 10/0,4 kV потребно је реконструисати за рад на 20 kV
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије	
27.	У оквиру посебне намене, али ван заштићених подручја, у складу са важећим уредбама и мерама заштите природе, могуће је коришћење обновљивих и других извора енергије: биомаса, биогас, гас, соларна и енергија ветра
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре	
28.	Потпуна дигитализација електронске комуникационе мреже и објеката и изградња широкопојасне мреже
Заштита културног наслеђа	
29.	Заштита културног наслеђа у складу са Законским одредбама и условима Завода за заштиту споменика културе у Панчеву
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	
30.	Примена мера заштите у складу са мерама заштите од ванредних ситуација

Изградња школа или других објеката јавне намене нема суштинског значаја са аспекта заштите животне средине који би се за овакав тип плана требао посебно вредновати кроз циљеве СПУ овако специфичног подручја, као и мрежа јавних служби.

Табела 15. Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Циљеви стратешке процене

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
В. Активна заштита заштићених подручја;
Г. Одрживо управљање отпадом;
Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
Заштита природних ресурса (вода, ваздух, земљиште, минералне сировине, шуме и пољопривредно земљиште)	+3	+2	+2	+3	+2	+2	+3
Заштита заштићених подручја	+2	+3	+3	+2	+2	+2	+2
Заштита предела	+2	+3	+3	0	+2	+2	+2
Становништво и привреда	+2	+1	+1	+2	+1	+2	+2
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	+3	+2	+2	+3	+2	+2	+2
Унапређење водопривредне инфраструктуре	+3	+2	+2	0	0	+2	+2
Унапређење саобраћајне инфраструктуре	+2	+1	0	+1	0	+2	+2
Изградња и обнављање енергетске инфраструктуре	0	0	0	0	+2	+1	+1
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије	+2	0	0	+1	+2	+3	+2
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре	0	0	0	0	0	+2	+2
Заштита културног наслеђа	0	+2	+1	0	0	+2	+1
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	+2	+2	+2	0	+2	+2	+3

Из приложене табеле закључује се да највећи број планских решења односно области планских решења има позитиван утицај са аспекта заштите животне средине.

Табела 16. Процена просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Циљеви стратешке процене

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
В. Активна заштита заштићених подручја;
Г. Одрживо управљање отпадом;
Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
Заштита природних ресурса (вода, ваздух, земљиште, минералне сировине, шуме и пољопривредно земљиште)	Л	Л	Р	Л	Л	Л	Л
Заштита заштићених подручја	Л	Р	Р	Л	Л	Р	Л
Заштита предела	Л	Р	Р	Л		Л	
Становништво и привредне активности	Л	Л	Л	Л		Л	Л
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	Р	Л	Р	Л	Л	Л	Л
Унапређење водопривредне инфраструктуре	Р		Р			Л	
Унапређење саобраћајне инфраструктуре	Л		Р			Л	Л
Изградња и модернизација енергетске инфраструктуре			Р		Л	Л	Л
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије	Л		Л		Р		
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре			Л			Л	
Заштита културног наслеђа		Л	Л			Л	
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	Л	Л	Р	Л	Л	Л	Л

Из приложене евалуације планских решења са аспекта просторних размера утицаја планских решења на подручје обухваћено Просторним планом закључује се да највећи број планских решења има локални карактер са аспекта заштите животне средине.

Табела 17. Процена вероватноће утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Циљеви стратешке процене

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
В. Активна заштита заштићених подручја;
Г. Одрживо управљање отпадом;
Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
Заштита природних ресурса (вода, ваздух, земљиште, минералне сировине, шуме и пољопривредно земљиште)	И	В	И	М	М	И	И
Заштита заштићених подручја	И	И	И		М	И	И
Заштита предела	В	И	М	И	М	М	В
Становништво и привредне активности	В	М	М	И	М		В
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	И	М	В	И	М		М
Унапређење водопривредне инфраструктуре	И		В	М		И	М
Унапређење саобраћајне инфраструктуре	М	М	М				М
Изградња и модернизација енергетске инфраструктуре					И		М
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије					И		М
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре							
Заштита културног наслеђа		В	М				
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	М		М	М	М		И

Из приложене евалуације планских решења са аспекта вероватноће утицаја планских решења на подручју обухваћеном Просторним планом закључује се да највећи број планских решења има карактер извесног са аспекта заштите животне средине.

Кумулативни и синергетски ефекти

У складу са Законом о стратешкој процени утицаја (члан 15.), стратешка процена треба да обухвати и процену кумулативних и синергетских ефеката.

Значајни ефекти могу настати као резултат интеракције између бројних мањих утицаја постојећих објеката и активности и различитих планираних активности на подручју плана.

Кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат.

Синергетски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја.

У наредној табели на основу вредновања дефинисаног у Табели 17 извршена је анализа кумулативних и синергетских утицаја планских решења.

Табела 18. Вредновање карактеристика утицаја Просторног плана

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Природа утицаја	Интензитет активности у простору	Трајање (Временска димензија)	Просторна димензија
Позитиван (+) Негативан (-) Неутралан (Н)	Известан (И) Могућ (М) Није могућ(НМ)	Кумулативан (К) Кумулативан синергијски (КС) Синергијски (СИ) Појединачан- спорадичан (ПС)	Јак позитиван (ЈП) Позитиван (П) Мањи негативан (МН) Негативан (НГ)	Краткорочан (Кр) Средњорочан Ср) Дугорочан (Др)	Локални (Л) Регионални(Рег) Национални (Нац)

Табела 19. Идентификација могућих кумулативних и синергетских ефеката

Циљеви стратешке процене

- А. Одрживо коришћење и заштита природних ресурса (ваздух, површинске и подземне воде и земљиште);
Б. Очување предеоних карактеристика подручја;
В. Активна заштита заштићених подручја;
Г. Одрживо управљање отпадом;
Д. Рационална и контролисана експлоатација минералних сировина и унапређење енергетске ефикасности;
Ђ. Спровођење активности у овласти водопривреде у складу са условима заштите природе;
Е. Поштовање свих предвиђених мера заштите животне средине и превенција акцидентних ситуација

Области планских решења	Циљеви стратешке процене																				
	А			Б			В			Г			Д			Ђ			Е		
Заштита природних ресурса	+	И	КС	+	И	С	+	И	С	+	И	ПС	+	И	ПС	+	И	ПС	+	И	КС
	ЈП	Ср	Л	ЈП	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	р
Заштита заштићених подручја и простора у заштитној зони заштићених подручја	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	Н	М	ПС	+	И	ПС	+	И	КС
	ЈП	Ср	р	П	Ср	Р	П	Ср	Р	+	И	КС	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	р
Заштита предела	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	И	ПС	Н	М	ПС	+	И	ПС	ЈП	Ср	Л
	ЈП	Ср	р	П	Ср	Р	П	Ср	Р	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	+	И	КС
Становништво и привреда	+	М	КС	Н	М	ПС	Н	М	ПС	Н	М	ПС	+	М	ПС	+	И	СИ	ЈП	Ср	Л
	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	ЈП	Ср	Л
Управљање отпадом, заштита животне средине и здравља становништва	+	И	КС	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	КС
	ЈП	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	ЈП	Ср	Л
Унапређење водопривредне инфраструктуре	+	И	КС	Н	М	СИ	Н	М	СИ	Н	И	СИ	Н	НМ	СИ	+	М	КС	ЈП	Ср	Л
	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	+	И	КС
Реконструкција и изградња саобраћајне инфраструктуре	+	М	КС	+	М	СИ	+	М	СИ	+	М	СИ	+	НМ	ПС	+	И	СИ	ЈП	Ср	Л
	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	ЈП	Ср	Л
Изградња и модернизација енергетске инфраструктуре	+	НМ	Л	+	И	КС	Н	НМ	ПС	Н			Н	И	ПС	+	И	ПС	+	И	КС
	П	Ср	С	ЈП	Ср	Л	П	Ср	Л				П	Ср	Л	П	Ср	Л	ЈП	Ср	Л
Изградња капацитета за искоришћење обновљивих извора енергије	+	М	КС	Н	НМ	ПС	Н	НМ	ПС	Н			+	И	СИ	+	М	ПС	ЈП	Ср	Л
	П	Ср	Л	П	Л	Ср	П	Ср	Л				П	Ср	Л	П	Ср	Л	+	И	КС
Изградња електронске комуникационе инфраструктуре	+	НМ	КС	Н	НМ	ПС	Н	НМ	ПС	Н			Н	НМ	ПС	Н	И	КС	Н		
	П	Ср	Л	П	Л	Ср	П	Ср	Л				П	Ср	Л	П	Ср	Л			
Заштита културног наслеђа	+	НМ	КС	+	М	КС	Н	И	ПС	+	М	СИ	Н	НМ	ПС	+	М	КС	+	И	КС
	ЈП	Ср	Л	П	Л	Ср	Р	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	ЈП	Ср	Л
Заштита од природних и техничко-технолошких удеса и несрећа	+	М	КС	Н	М	КС	Н	М	КС	Н	М	КС	Н	М	КС	+	М	КС	ЈП	Ср	р
	ЈП	Ср	Л	П	Л	Ср	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л	+	И	С

На основу вредновања величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја, по секторима Просторног плана може се закључити да ће утицаји планских решења имати врло повољан, односно повољан утицај са аспекта животне средине. Са аспекта просторних размера велики број планских решења, по областима, имаће регионални значај, док ће изградња саобраћајне инфраструктуре и модернизација енергетске имати локални значај, само на територији Просторног плана. У односу на вероватноћу утицаја, највећи број планских решења, по областима има извешан позитиван утицај на заштиту животне средине предметног подручја.

2. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

2.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА

Током извођења радова на припреми терена и изградњи објекта потребно је планирати и применити следеће мере заштите:

- Носилац пројекта је дужан да поштује Закон о планирању и изградњи, као и подзаконска акта донета на основу овог Закона;
- Вршити редовно квашење запрашених површина и спречити расипање грађевинског материјала током транспорта;
- Утврдити обавезу санације земљишта, у случају изливања уља и горива током рада грађевинских машина и механизације;
- Отпадни материјал који настане у процесу изградње (комунални отпад, грађевински материјал и метални отпад, пластика, папир, старе гуме и сл.) прописно сакупити, разврстати и одложити на за то предвиђену и одобрену локацију;
- Материјал из ископа одвозити на унапред дефинисану локацију, за коју је прибављена сагласност надлежног органа; транспорт ископаног материјала вршити возилима која поседују прописане кошеве и систем заштите од просипања материјала;
- Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах прекине радове и обавести надлежну организацију за заштиту споменика културе;
- Ако се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког типа и минеролошко-петрографског порекла, за које се претпоставља да има својство природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежну организацију за заштиту природе.

2.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Опште мере заштите природних ресурса односе се на:

- Вођење регистра извора загађивања животне средине од стране надлежне општинске управе за послове заштите животне средине у Белој Цркви, као дела интегралног националног регистра извора загађивања који води Агенција за заштиту животне средине;
- Успостављање континуиране контроле и систематско праћење квалитета параметара животне средине (ваздуха, воде, земљишта, буке и нејонизујућег зрачења) од стране овлашћених организација;
- Идентификација привредних субјеката - оператера на простору обухвата Просторног плана који су у обавези да поднесу Захтев за издавање интегрисане дозволе у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и пратећим подзаконским актима - уколико дође до изградње ових објеката у планском периоду;

- Идентификација севесо постројења на основу Закона о заштити животне средине, Закона о ванредним ситуацијама и пратећих подзаконских аката - уколико дође до изградње ових објеката у планском периоду;
- Формирање заштитних појасева зеленила у оквиру саобраћајне и водне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, у циљу заштите од еолске ерозије - одношења површинског слоја земљишта и усева у фази семена.

Посебне мере за постројења и радне садржаје⁴

Услови који се односе на сва постојећа и планирана постројења и радне садржаје на простору у обухвату Просторног плана су:

- Применити опште и посебне санитарне мере и услове предвиђене законом и другим прописима, којима се уређују послови санитарног надзора, као и прибављене услове/сагласности надлежних органа и организација;
- Фекалне отпадне воде испуштати у водонепропусну септичку јаму (као прелазно решење) или одводити интерном канализацијом у јавну канализациону мрежу;
- Све технолошке отпадне воде, преко сливних решетки, сакупљати и одводити у водонепропусну септичку јаму, уз претходан третман на таложнику и сепаратору или их упуштати у јавну канализацију, а по извршеном одговарајућем третману, којим се обезбеђује прописани квалитет за испуштање у канализациону мрежу односно реципијент;
- Спроводи м мере заштите животне средине (ваздуха, воде, земљишта, заштите од буке) и адекватно управљање насталим отпадом.

У складу са Законом о заштити животне средине, у предметном Просторном плану примениће се прописани систем мера и услова за одрживо управљање, очување и унапређење природне равнотеже и услова за живот, као и за спречавање и смањење загађивања животне средине.

2.2.1. Мере заштите ваздуха

Заштита ваздуха ће се обезбедити кроз примену следећих мера:

- Поштовати Закон о заштити ваздуха и пратећа подзаконска акта;
- Спроводи одговарајуће мере заштите, односно инсталирати опрему и извести одговарајућа техничка и технолошка решења, којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздуху задовољава прописане граничне вредности;
- У случају прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху, обавезно је предузимање техничко-технолошких мера или обустављање технолошког процеса, како би се концентрације загађујућих материја свеле на ниво прописаних вредности;
- Уколико дође до квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите или до поремећаја технолошког процеса, услед чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, носилац пројекта је дужан да квар или поремећај отклони или прилагоди рад новонасталој ситуацији, односно обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- Код стационарног извора загађивања, у току чијег обављања делатности се могу емитовати непријатни мириси, обавезна је примена мера које ће довести до редукције мириса, иако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- Субјект новоизграђеног или реконструисаног стационарног извора загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину дужан је да пре пуштања у рад прибави дозволу;

⁴ Према Упутству о минималним условима за заштиту животне средине, објављеним од стране надлежног министарства за послове заштите животне средине 2010. године

- Коришћење еколошких енергената (електрична енергија, соларна енергија, енергија ветра, биомаса, геотермална енергија) за грејање будућих туристичких капацитета и мањих производних погона. За све нове привредне објекте, као потенцијалне загађиваче и постојеће загађиваче, уколико не поштују правило употребе еколошких енергената ради задовољавања нивоа квалитета ваздуха обавезна је уградња филтера у димњацима;
- Успостављање мониторинга квалитета ваздуха на основу утврђене мреже мерних станица и/или мерних места у државној и локалној мрежи мерних станица на територији општине Бела Црква;
- Вршење сталног и/или повремених мерења/узимања узорака на фиксним локацијама и повремених мерења на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- Реконструкција постојеће путне мреже и успостављање заштитних зона са заштитним зеленилом уз саобраћајнице за све категорије путева у складу са Законом, као мера заштите од буке и аерозагађења;
- Дефинисање и других мера заштите квалитета ваздуха кроз поступак процене утицаја на животну средину.

2.2.2. Мере заштите вода

У циљу заштите вода (површинских и подземних) успостављају се следеће мере заштите:

- Забрањено је испуштање отпадних вода у површинске и подземне воде, које прелазе граничне вредности емисије - квалитет пречишћеног ефлуента мора задовољавати прописане критеријуме за упуштање у канализациони систем насеља односно крајњи реципијент;
- Забрањено је испуштање отпадних вода које су прекомерно термички загађене;
- Отпадне воде индустрије потребно је предтретманом довести до нивоа квалитета, који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, односно за пречишћавање на ППОВ;
- Вршити прихват зауљених отпадних вода преко сепаратора уља и масти;
- Вршити биохемијско и механичко испитивање параметара квалитета отпадних вода;
- Дефинисати зону изворишта и одредити зону и мере санитарне заштите свих изворишта (регионалних и локалних) висококвалитетних површинских и подземних вода (шира зона заштите, ужа зона заштите и зона непосредне заштите):
  - уже зоне заштите изворишта: уређење терена, забрана грађења нових инвестиционих објеката који нису у функцији водоснабдевања, забрана употребе вештачких ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди, забрана депоновања отпада и редовна контрола коришћења земљишта;
  - зона непосредне заштите изворишта налази се унутар уже зоне заштите;
  - шира зона заштите изворишта: успоставити режим санитарног надзора и заштите од загађивања: забрана изградње објеката и инсталација које могу загадити воду или земљиште, односно угрозити безбедност цевовода и водопривредних објеката; канализација и пречишћавање отпадних вода из привредних објеката у складу са стандардима прописаним законом; сакупљање чврстог отпада само на водонепропусним површинама; забрана интензивне употребе агрохемијских средстава на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе и забрана транспорта и складиштења опасних материја;
- Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност извора и здравствену исправност воде, забраном активности које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима;
- Обавезно очување квалитета површинских и подземних вода у складу са захтеваном класом;
- Забрана неконтролисаног каптирања извора без обзира на издашност;

- Контрола квалитета воде за пиће (физичко-хемијски и микробиолошки стандарди) од стране стручних служби на локалном нивоу;
- Поштовање услова и критеријума за унапређење и заштиту животне средине при уређењу водотока, а у зонама посебних природних вредности тежити остварењу „натуралне регулације“;
- Санација и ревитализација објеката и опреме водоводне инфраструктуре и изградња нових објеката у складу са санитарно-техничким условима изградње и уређења;
- Решавање снабдевања становништва водом у насељима упоредо са решавањем питања одвођења и третмана отпадних вода;
- Сакупљање и евакуација отпадних вода преко сепарационог канализационог система (раздвајање колектора за отпадне воде од колектора кишне канализације) за потенцијалне туристичке центре;
- Обавезно пречишћавање свих отпадних вода (комуналних и индустријских) пре испуштања у водопријемник сагласно стандардима прописаним законом;
- Отпадне воде из привредних (занатских) објеката мораће да испуне стандарде ефлуента, ниво квалитета, како би се упуштале у колекторе за отпадне воде насеља. Зависно од врсте и типа загађене воде вршити претходно пречишћавање кроз предtretман, након чега се пречишћава са санитарним и атмосферским отпадним водама;
- Туристички локалитети ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко уређаја за биолошко пречишћавање;
- Забрана инсталирања прљавих технологија и замена застарелих технологија са ослоном на чистије (прелазити на технологије које захтевају мање специфичне количине воде и других сировина и материјала);
- У снабдевању производних погона водом и других привредних објеката оријентисати се на што веће коришћење водотока, као комплексних система, у којима би се планским газдовањем, количина и квалитет вода одржали на жељеном нивоу;
- Рецикулација и поновно коришћење пречишћених отпадних вода;
- Строго контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди у циљу заштите површинских и подземних вода од загађивања;
- Забрана трајног депоновања отпада на целом подручју обухвата Просторног плана, а поготово у долинама реке и у зонама изворишта висококвалитетних површинских и подземних вода;
- Спровођење поступка процене утицаја на животну средину и израда студије у којој ће бити дефинисане и мере у вези са заштитом вода (начин одвођења отпадних вода, третман, и др.) за алтернативну трасу инфраструктурног коридора;
- Извођење ободних канала, код реконструкције саобраћајне инфраструктуре, за одвођење атмосферских вода које садрже загађујуће материје са пута (нафта, мазира, уља и исталожене штетне материје из ваздуха) и за прихватање у тзв. акцидентним случајевима течних товара, чиме ће се спречити њихово неконтролисано отицање. Техничко решење ће бити дефинисано у склопу пројекта реконструкције саобраћајнице, односно у фази пројектовања нових саобраћајница када ће бити узете у обзир мере које се односе на заштиту животне средине. Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре, као и изградња пратећих садржаја (станице за снабдевање горивом), подлеже Закону о процени утицаја на животну средину;
- Спровођење поступка процене утицаја на животну средину и израда студије у којој ће бити дефинисане мере и у вези са заштитом вода (начин одвођења отпадних вода, третман, и др.) за планиране туристичке капацитете, као и за постојеће који су саграђени без дозволе на целој територији обухвата Просторног плана (поготово објекти који се налазе у зони заштите изворишта) којих се инвеститор мора строго придржавати;
- Побољашање систематског мерења и осматрања квалитета површинских вода, увођењем нових тзв. система засебних мерних станица (мерних места) са или без континуиране регистрације података и са резервним (допунским) местима за повремена или спорадична мерења ради потпунијег увида у квалитет вода;
- Развијање културе становништва о потреби чувања водних ресурса;

- Спровођење рестриктивних мера у циљу очувања вода у изворишним подручјима где се штите воде намењене за пиће или у подручјима од посебног природног или амбијенталног значаја - забраном изградње нових погона у наведеним подручјима или гашењем, односно дислокацијом већ постојећих;
- Заштита од поплава адекватним одржавањем изграђених објеката и система.

2.2.3. Мере заштите земљишта

Заштита земљишта најуже је повезана са заштитом ваздуха и воде, јер се многи од загађивача преко падавина, нагиба и пукотина у тлу и сл. преносе из вода у земљиште.

Посебни услови и мере у функцији заштите земљишта су:

- Применити биоразградиве материјале у зимском периоду за одржавање паркинга, улица и манипулативних платоа;
- Примењивати мере којима се спречава расипање и развејавање прашкастих материја и отпада по околини, приликом манипулисања или привременог чувања:
  - У случају изливања опасних материја (гориво, машинско уље и сл.), загађени слој земљишта мора се отклонити и исти ставити у амбалажу која се може празнити само на, за ту сврху, предвиђеној локацији. На месту акцидента нанети нови, незагађени слој земљишта;
  - заштита функције земљишта, заустављање деградације земљишта и рекултивација деградираних површина;
  - примена концепта органске пољопривреде и замена конвенционалне методе примене хемијских средстава заштите и агротехничких мера у пољопривреди;
  - рекултивација и ревитализација свих површина деградираних услед коришћења минералних сировина - обавеза је паралелно одвијање експлоатације са ремедијацијом деградираних површина у функцији заштите животне средине;
  - забрана неорганизованог одлагања отпада на територији обухвата Просторног плана и санација неуређених одлагалишта отпада - дивљих депонија, у циљу заштите земљишта;
  - сакупљање, прерада или уништавање анималног отпада у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, у складу са Законом о ветеринарству;
  - спречавање непланског претварања пољопривредног у грађевинско земљиште, чиме је иницирана нежељена промена намене простора;
  - спречавање претварања ливада и пашњака у оранице;
  - примена биотехничких мера заштите на подручјима евидентираних клизишта и забрана градње објеката или спровођења било какве активности која би у случају трусног померања тла могла да изазове негативне утицаје;
  - примена биоразградивих материјала у зимском периоду за одржавање проходности свих јавних путева.

Заштиту земљишта од потенцијалне деградације обезбедити адекватним одвођењем отпадних вода, као и предузимањем превентивних мера при претакању или претовару материја које имају загађујући карактер.

Привредна друштва, друга правна лица и предузетници који у обављању делатности утичу или могу утицати на квалитет земљишта дужни су да обезбеде техничке мере за спречавање испуштања загађујућих, штетних и опасних материја у земљиште, прате утицај своје делатности на квалитет земљишта, обезбеде друге мере заштите у складу са Законом о заштити земљишта и другим законима.

Власник или корисник земљишта или постројења чија делатност, односно активност може да буде узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да пре почетка обављања активности изврши испитивање квалитета земљишта.

Забрањено је испуштање и одлагање загађујућих, штетних и опасних материја и отпадних вода на површину земљишта и у земљиште. Особине земљишта могу да се мењају само у циљу побољшања квалитета у складу са његовом наменом.

Мере заштите у поступку регулисања начина прикупљања **комуналног отпада** који се не рециклира имају за циљ заштиту здравља становништва и животне средине.

Прикупљање комуналног отпада вршиће се постављањем контејнера за сакупљање комуналног отпада.

- Власници објеката који ће се градити су обавезни да простор за смештај контејнера обезбеде у оквиру парцеле на којој се објекат налази;
- Локација мора да омогући несметани приступ возила за одвоз смећа. Контејнери морају бити постављени у заштићеним нишама.

2.2.4. Остале посебне мере заштите

Мере заштите од буке

Мере и услове заштите од буке јединица локалне самоуправе утврђује у складу са Законом о заштити од буке у животној средини. Обавезе јединице локалне самоуправе - Беле Цркве, на чијем се простору налази обухват Просторног плана, односе се на акустичко зонирање на територији локалне самоуправе, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10) прописани су индикатори буке у животној средини, граничне вредности, методе за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке на здравље људи.

Према потреби, надлежни орган може утврдити потребу мониторинга буке у складу са Правилником о методологији за одређивање акустичких зона, Законом и важећим подзаконским актима.

Посебни услови и мере заштите од буке за радне садржаје су:

- Пројектовати и извести одговарајућу звучну заштиту, којом се обезбеђује да бука, која се емитује при прописаним условима коришћења и одржавања уређаја и опреме, не прелази прописане граничне вредности;
- Након пуштања погона у рад или при пробном раду погона извршити контролно мерење нивоа буке на граници комплекса и извршити оцену ефикасности примењених мера заштите, при чему се узима као меродаван критеријум за ноћ, будући да емитована бука не зависи од доба дана, већ од режима рада погона (у случају да измерени нивои буке прелазе дозвољене вредности, побољшати звучну изолацију према осетљивим и угроженим објектима).

Мере заштите при управљању отпадом

Концепцију одлагања комуналног отпада треба усагласити са принципима Стратегије управљања отпадом 2010 - 2020. године.

Сваки генератор отпада је обавезан да изврши карактеризацију и категоризацију отпада код надлежних организација и да се у зависности од његове природе са њим поступа у складу са законским прописима.

Обавеза генератора отпада је да, у складу са Законом о управљању отпадом и осталим законским и подзаконским актима, који непосредно регулишу ову област: обезбеди потребан простор за одлагање отпада, обезбеди потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, а да секундарне сировине, опасан и други отпад, предаје субјекту који има одговарајућу дозволу за управљање отпадом (складиштење, одлагање, третман и сл.).

Посебне мере и услови су:

- Комунални отпад потребно је сакупљати и обезбедити његову редовну евакуацију на локацију која је утврђена од стране комуналне службе;
- Привремено складиштење евентуално присутног опасног отпада вршити у складу са чл. 36 и 44. Закона о управљању отпадом. Отпад мора да буде прописно обележен и привремено складиштен на прописан начин до његовог коначног збрињавања;
- Разношење чврстог отпада спречити његовим систематским прикупљањем и депоновањем на за то уређеним локацијама;
- На свакој грађевинској парцели обезбедити посебан простор, тако да се омогући лак приступ надлежне службе, као и потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, у складу са законом и другим прописима;
- Примењивати опште и посебне санитарне мере предвиђене законом и другим прописима којима се уређују послови санитарног надзора.

У случају потребе за простором за селективно сакупљање отпада који се не може чувати у контејнерима за комунални отпад, обавеза је власника/корисника да прибави услове, односно дозволу/сагласност надлежног органа за потребе уређења или коришћења наведеног простора.

Општина Бела Црква је потписала споразум о формирању регионалне депоније на територији општине Вршац. За предметни регион израђен је План управљања отпадом, којим су дефинисане све активности везане за регионално депоновање отпада са територије ових општина.

На простору обухваћеном Просторним планом не постоје постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе која представљају постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра. Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине дефинисане су врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине и уређени су услови и поступак издавања интегрисане дозволе.

Уколико у току планског периода дође до изградње ове врсте постројења неопходно је у складу са предметним Законом и Уредбом о утврђивању Програма динамике подношења захтева за издавање интегрисане дозволе („Службени гласник РС“, број 108/08) која утврђује рокове у оквиру којих се подносе захтеви за издавање интегрисане дозволе, по врстама активности и постројења, поднети захтев за издавање интегрисане дозволе.

Према подацима надлежног Министарства, у подручју посебне намене не постоји ни једно севесо постројење.

Локална самоуправа је у обавези да, на основу Планова заштите од удеса оператера који се налазе на територији те локалне самоуправе, изради План заштите од удеса локалне самоуправе (екстерни План заштите од удеса), чији је садржај и методологија израде уређена Законом о ванредним ситуацијама.

На основу овог закона и подзаконских аката, спроводиће се планско управљање отпадом на територији јединица локалних самоуправа у оквиру обухвата Просторног плана.

Третман животињског отпада ће се спроводити у складу са Законом о ветеринарству, који подразумева нешкодљиво уклањање лешева животиња и других отпадака животињског порекла до објекта за сабирање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по животиње, људе или животну средину. С обзиром на то да ће се разрада појединих планских решења вршити изразом одговарајуће планске документације, за наведене планове орган надлежан за њихову припрему, може донети Одлуку о изради стратешке процене, према критеријумима, прописаним Законом о стратешкој процени, ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

За све објекте који могу имати утицаја на животну средину, надлежни орган мора прописати израду студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину, Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08).

2.2.5. Мере заштите културних добара

2.2.5.1. Културна добра - Споменици културе

За објекат Румунске православне цркве Вазнесења господњег у насељу Гребенац, као споменик културе од великог значаја, утврђене су следеће мере заштите:

- Очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика;
- Ажурно праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система, кровног покривача, свих фасада, ентеријера и исправности инсталација;
- Забрана радова који могу угрозити статичку стабилност;
- Постављање уређаја за заштиту од пожара;
- Вођење електро и ТТ водова подземним путем;
- Забрана постављања прикључних кутија, ормара, и расхладних уређаја на фасадама;
- Забрана доградње и надоградње;
- Дозвољено је осавремењивање објекта у циљу његове ревитализације, под условом да се не наруше вредности ентеријера и екстеријера, уз услове и под надзором надлежне установе заштите;
- За све радове на цркви и у оквиру порте цркве потребни су услови Завода за заштиту споменика културе у Панчеву.

2.2.5.2. Археолошка налазишта

Археолошко налазиште - утврђено културно добро

За утврђени споменик културе - „Град“ Дупљаја - археолошко налазиште, непокретно културно добро од великог значаја непосредно се примењују следеће мере заштите археолошког налазишта из Одлуке Владе Републике Србије бр. 633-3153/97-24 од 08.08.1997. године:

- Изградња инфраструктуре, индустријских објеката и постројења дозвољени су само уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза;

- Извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољени су само уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза;
- Мере техничке заштите археолошког налазишта могу се спроводити само уз претходна заштитна археолошка ископавања;
- Мабрана изградње стамбених и помоћних објеката;
- Забрана обраде земљишта дубоким орањем, риголовањем земљишта за винограде, воћњаке и слично до дубине веће од 0.30 m;
- Забрана вађења: песка, шљунка, камена или земље за прављење цигле и копања канала за наводњавање;
- Забрана сађења високе вегетације и пошумљавање простора;
- Забрана неовлашћеног прикупљања покретних археолошких површинских налаза;
- Забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја - хемијски агресивних, експлозивних, отровних, радиоактивних.

Локалитети са археолошким садржајем

Простор на коме су обавезна претходна заштитна археолошка истраживања и ископавања пре отпочињања било каквих земљаних радова:

- Инвеститор је дужан да обезбеди средства за претходна заштитна ископавања и истраживања, као и за чување, публикување и излагање откривених добара материјалне културе;
- Инвеститор је дужан да обезбеди услове за праћење свих земљаних радова од стране стручњака Завода приликом копања канала (канализације, електроинсталације, ПТТ каблова, водовода и сл.), а у случају посебно занимљивих и вредних случајних налаза неопходно је извршити заштитна археолошка ископавања у непосредној зони налаза;
- Инвеститор и извођач су обавезни да благовремено, пре подношења пријаве почетка радова код надлежног органа, обавесте Завод за заштиту споменика културе у Панчеву о почетку земљаних радова, ради регулисања обавеза инвеститора везаних за послове изачака 1 и 2;
- Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву, као и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- Инвеститор је у обавези да прибави мере техничке заштите за заштитна ископавања сваког локалитета понаособ.

Подручје нејасне археолошке слике

За подручје нејасне археолошке слике, као простор на коме је пре отпочињања земљаних радова неопходно вршити систематска рекогносцирања у циљу евидентирања до сада неоткривених и провере позиција познатих археолошких локалитета важе следећи услови:

- Инвеститор је дужан да обезбеди средства за вршење претходних археолошких рекогносцирања предметног простора;
- Инвеститор је обавезан да пре подношења пријаве о почетку радова код надлежног органа обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву о почетку земљаних радова, ради регулисања обавеза инвеститора везаних за послове из претходне тачке и благовремене припреме динамике и потреба за спровођење рекогносцирања;
- Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву као и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен.

2.2.6. Мере заштите и уређења предела

Осим наведених општих услова и мера заштите културних и природних добара, наводе се и мере које се односе на очување и унапређење специфичне композиције и конфигурације структуре предела и заштиту вредности предеоних елемената као основне идеје уређења подручја Просторног плана, а односе се на простор дефинисаног подручја посебне намене:

- Забрањена је изградња ветроелектрана и соларних електрана на пољопривредном, шумском и водном земљишту, као и малих хидроелектрана на водном земљишту;
- Забрањена је изградња објеката који неповољно утичу на ваздух, воде, земљиште и шуме, изгледом, прекомерном буком или могућношћу да на други начин наруше вредности карактера предела, природне и остале вредности подручја, а посебно амбијенталне вредности насеља, непокретних културних добара, геоморфолошких формација и станишта биљака и животиња (нпр. индустријски објекти, складишта/стоваришта, фарме и др. објекти);
- Забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност система водотока и канала;
- Одржавати еколошке коридоре (и унутар грађевинских подручја) успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора;
- Забрањени су радови и интервенције који могу изазвати процес водне ерозије;
- Одржавати непосредно окружење културних добара, историјских споменика и јавних чесми, мозаичне структуре обрадивог пољопривредног и шумског земљишта, водотокова и канала и земљишта уз њих, површина за рекреацију, саобраћајне инфраструктуре, и др.
- Очувати карактеристичну отвореност овог типа предела и његових дугих визура;
- Неопходно је очување влажних и забарених подручја и ритова;
- На Малом песку потребно је, на местима где је могуће, ревитализовати степско-пешчарске пашњаке који су претворени у оранице или винограде;
- Спровести ревитализацију и одржавање отворених пескова, првих степена сукцесије пешчара, на малим, мозаично распоређеним површинама у сврху очувања јединственог предела отвореног песка, који су и важна станишта за врсте пешчарске подлоге;
- Садња аутохтоног дрвећа, храстова, јове, јасена, врбе, беле и црне тополе, пре свега треба да буде усмерена на већ шумовите просторе и шибљаке.

2.2.7. Мере заштите живота и здравља људи

Адекватна имплементација планских решења у области заштите животне средине, пре свега, препоруке и обавеза израде студија процена утицаја пројеката на животну средину, студија утицаја на здравље људи и др. и стратешких процена планова на животну средину, као и успостављање мониторинга параметара животне средине и инспекцијски надзор имају важну улогу у очувању квалитета живота и здравља људи на подручју Просторног плана.

Одрживо управљање животном средином је кључни фактор у сузбијању бројних болести чији су директни изазивачи фактори животне средине, пре свега антропогени утицаји и њихово синергијско дејство са природним, као и њихови међусобни утицаји.

Утицаји животне средине на здравље људи су велики и представљају последичну реакцију, те је становништво у обухвату Просторног плана свакодневно изложено низу физичких, хемијских и биолошких агенаса, природног и антропогеног порекла.

У Републици Србији, заштита здравља дефинише се са пет нивоа мера и активности усмерених на: унапређење и очување здравља, спречавање и сузбијање обољења, рано откривање болести, благовремено лечење и рехабилитацију.

Јавно здравље подстиче одговорност државе и друштва у обезбеђењу добробити за све грађане путем унапређења здравља и очувања здраве животне средине.

Темељи се на промоцији здравља и примарној превенцији, а инструментализује кроз тимски и интердисциплинарни рад, мултисекторску сарадњу, као и све облике партнерства. Формулисање политике и стратегије у овој области усклађено је са препознатим функцијама јавног здравља, у складу са препорукама Светске здравствене организације.

Под појмом здравствена заштита, подразумева се целокупност мера политичког, економског, правног, социокултурног, научног, социјално-медицинског, хигијенско-противоепидемијског карактера, усмерених на очување и унапређење физичког, психичког и социјалног здравља сваког човека појединца и друштва, са циљем постизања дуговечности и потребног квалитета живота, као и обезбеђење адекватне медицинске помоћи за случај потребе.

Здравствену заштиту дефинишемо као скуп мера превенције, лечења и вођења болести и повреда коју спроводе лекарски, сестрински и други здравствени и нездравствени професионалци и сарадници. Израз „мере здравствене заштите“ се уобичајено употребљава у опису јавних, организованих програма заштите ширих заједница и угрожених група становништва и има призив смишљеног, планираног и дугорочног деловања (мере у оквиру програма заштите околине, заштите радника, програма менталног здравља).

Здравствена заштита је организована и свеобухватна делатност друштва са основним циљем да се оствари највиши могући ниво очувања здравља грађана и породице. Здравствена заштита је све оно што једна држава или друштво (заједница) у целини, као и здравствена служба посебно, чине да заштите и побољшају здравље становништва. То могу бити разноврсне активности и мере на различитим нивоима.

Мере заштите живота и здравља људи могу се поделити у неколико кључних области дејства, према доминантном утицају у складу са законском регулативом из појединих области:

- Обезбеђење околине неопходне за здрав живот становништва, посебно деце, кроз заштиту и очување квалитета животне средине;
- Елиминисање загађења ваздуха које настаје као продукт сагоревања чврстих горива и услед егзистенције постојећих привредних комплекса у обухвату Просторног плана и контактної зони, које може бити у вези са многим обољењима;
- Благовремено упозоравање и превенција од штетних ефеката дејства хемикалија које представљају потенцијални ризик за здравље људи;
- Заштита здравља људи од електромагнетног зрачења;
- Заштита живота и здравља људи у ванредним ситуацијама планирањем превенције и адекватним реаговањем на насталу ситуацију, чиме би се смртност и болести од последица ванредних ситуација, несрећа и избијања епидемија који су повезани са факторима ризика животне средине значајно смањили;
- Заштита живота и здравља људи од последица климатских промена као глобалне опасности по здравље људи, које изазивају оштећења озонског омотача, губљење биодиверзитета и др.

2.2.8. Мере заштите и уређења природних добара

2.2.8.1. Заштићена подручја

На целом подручју ПИО "Караш- Нера" забрањено је:

1. Грађење објеката за депоновање опасног отпада и других објеката којима би се могао загадити ваздух, вода и земљиште и угрозити флора и фауна;

2. Грађење објеката за коришћење енергије ветра;
3. Мењање намене земљишта, осим у циљу управљања и ревитализације;
4. Експлоатисање песка, земље и минералних сировина;
5. Ппреоравање површина под травном вегетацијом и успостављање пољопривредне производње, осим за органску и/или екстензивну пољопривредну производњу и ограничено коришћење парцела у складу с постојећом наменом;
6. Уношење алохтоних и инвазивних врста;
7. Пошумљавање травних станишта, ливада и пашњака;
8. Замењивање састојине и групације аутохтоних врста дрвећа алохтоном;
9. Одлагање остатака од сече у водотоке;
10. Исушивање или затрпавање влажних станишта;
11. Лов на водену пернату дивљач;
12. Узнемиравање, непланско сакупљање и уништавање дивљих животиња;
13. Уништавање, непланско уклањање и сакупљање дивљих биљака и гљива;
14. Кретање свиња на удаљености већој од 100 метара од салаша;
15. Хемијско и физичко загађивање, депоновање чврстог и течног отпада и отпадних загађених вода;
16. Испуштање непречишћених отпадних вода, као и вода испод квалитета који одговара II класи;
17. Кретање возила на моторни погон, других возила и превозних средстава изван путева, стаза и простора који су за то намењени, осим за службене потребе;
18. Кретање чамаца на моторни погон;
19. Загађивање буком и светлошћу;
20. Обављање радова и активности које могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике, живи свет, животну средину, еколошки интегритет и естетска обележја предела.

Режим заштите II степена спроводи се на делу ПИО "Караш- Нера" који обухвата степско-пешчарска станишта, мртваје уз реку Караш и три целине у приобаљу Нере, код Кусића, Врачевог Гаја и на ушћу у Дунав.

У режиму II степена заштите забрањено је и:

1. Изградња нових јавних путева;
2. Преоравање и нарушавање површина под травном вегетацијом и успостављање пољопривредне производње;
3. Уклањање травног покривача с површинским слојем земљишта.

На простору под режимом заштите II степена ограничавају се активности и радови:

1. Изградња објеката и инфраструктуре, за потребе управљања заштићеним подручјем и одрживог пашарења;
2. Асфалтирање путева - на реконструкцију постојећих асфалтираних путева;
3. Осветљавање простора - на усмерено осветљавање објеката и за потребе безбедности;
4. Пашарење - на просторно и временски ограничене активности, у складу с капацитетом и природним вредностима;
5. Кошење - на просторно и временски ограничене активности, применом заштитних мера за флору и фауну;
6. Уклањање приобалне, плутајуће и подводне вегетације - на потребе ревитализације;
7. Одрживо газдовање шумама у складу с планском документацијом, уз очување аутохтоних врста дрвећа и спречавање пренамножавања патогена;
8. Лов - на период од 1. октобра до 1. марта;
9. Риболов - на рекреативни риболов, санациони риболов и риболов у научноистраживачке сврхе;
10. Туризам - на просторно, временски и капацитетом ограничене активности, у складу с потребом очувања природних вредности.

На простору под режимом заштите III степена ограничавају се активности и радови:

1. Изградња објеката и инфраструктуре, за потребе одрживог туризма и рекреације, управљања природним добром и одрживог пашарења;
2. Пашарење - на просторно и временски ограничене активности, у складу с капацитетом и природним вредностима;
3. Кошење - на просторно и временски ограничене активности, применом заштитних мера за флору и фауну;
4. Одрживо газдовање шумама у складу с планском документацијом, уз очување аутохтоних врста дрвећа и спречавање пренамножавања патогена;
5. Осветљавање простора - на усмерено осветљавање објеката, приземних површина и површине земљишта, као и за потребе безбедности саобраћајница, туристичких садржаја и културно-историјских вредности;
6. Лов - на период од 1. октобра до 1. марта;
7. Риболов и то спортски риболов, рекреативни и санациони риболов, те риболов у научноистраживачке сврхе, као и на порибљавање аутохтоним врстама за потребе реинтродукције;
8. Коришћење пестицида и вештачког ђубрива уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине;
9. Туристичке активности - на одрживе облике туризма и рекреације на локалитетима, објектима и стазама који су за то уређени.

За радове и активности на простору ПИО „Караш- Нера“ прибавља се акт о условима и мерама заштите природе које издаје Покрајински завод за заштиту природе у складу са Законом о заштити природе.

2.2.8.2. Станишта заштићених и строго заштићених врста

На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја која се налазе ван грађевинских подручја уважавати следеће опште услове заштите природе:

- Забрањено је мењати намену и културу површина (осим у циљу еколошке ревитализације станишта), преоравати површине под природном вегетацијом, уклањати травни покривач са површинским слојем земљишта, подизати соларне и ветрогенераторе, градити рибњаке, отварати површинске копове, мењати морфологију терена, привремено или трајно одлагати отпад и опасне материје, уносити инвазивне врсте биљака и животиња;
- Неопходно је ускладити постојећи режим вода са циљевима заштите станишта, обезбедити одрживо коришћење травних површина станишта за кошење и испашу у складу са капацитетом станишта (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл.), обнављати шумарке аутохтоних врста на одговарајућим ливадским стаништима до 20% покривности по парцели, односно до максималне величине појединачних површина до 0.05 ha, ускладити планске документе у газдовању шумама са очувањем заштићених врста путем сарадње корисника шума и надлежне институције за заштиту природе;
- По потреби, смањити висину светлосних извора; применити засторе којима се спречава расипање светлости према небу, односно према подручјима еколошке мреже; усмерити светлосне снопове према саобраћајницама и објектима; на посебно осетљивим локацијама применити плаве или зелене боје светлости и ограничити трајање осветљења на прву половину ноћи;
- Гранична вредност индикатора буке на подручју на граници идентификованих (назначених) природних станишта заштићених врста са другим наменама простора не сме да прелази 50 dB (A) за дан и вече, односно 40 dB (A) за ноћ;
- омогућити постојећим и планираним индустријским објектима и постројењима који подлежу издавању интегрисане дозволе, да своју делатност обављају у складу са IPPC директивом Европске уније и Законом о интегрисаном спречавању и контроли животне средине;

- Прибавити посебне услове заштите природе за следеће активности: изградња и реконструкција инфраструктуре и објеката, планирање рекреативних активности; уређење вода, радови на одржавању каналске мреже, укључујући и уклањање вегетације и остале мелиорационе радове; геолошка и друга истраживања; подизање заштитног зеленила, сеча дрвореда, група стабала и шумица, крчење жбуња, паљење вегетације ливада, пашњака и трстика, као и ревитализацију станишта, формирање појилишта (копање јаме, бушење новог или обнављање запушеног бунара), као и за подизање привремених објеката (надстрешнице и сл.).

2.2.8.3. Еколошки коридори и заштитне зоне еколошких коридора и станишта

1. Опште мере:

- За израду планова, пројеката и реализацију активности у оквиру еколошког коридора, потребно је прибавити услове заштите природе у складу са Законом о заштити природе;
- Промена намена површина и култура под вегетацијом у природном и блиско природном стању (ливаде, пашњаци, трстици) није дозвољена, као и чиста сеча шумских појасева или других врста зеленила са улогом еколошких коридора, осим уз посебне услове заштите природе у складу са Законом о заштити природе;
- Обезбедити повезивање станишта заштићених врста:
  - о шумских станишта подизањем/обнављањем појасева високог зеленила;
  - о степских и шумостепских станишта подизањем пољозаштитних појасева који садрже континуирани појас травне вегетације;
- Поплочавање и изградњу обала водотока/канала са функцијом еколошких коридора:
  - о свести на минимум, уз примену еколошки повољних техничких решења;
  - о поплочани или бетонирани делови обале, изузев пристана, морају садржати појас нагиба до 45°, а структура овог појаса треба да омогућује кретање животиња малих и средњих димензија, првенствено током малих и средњих водостаја;
  - о током реконструкције/одржавања постојећих обалоутврда поплочане или бетониране делове комбиновати са мањим просторима који ублажавају негативне особине измењене обалне структуре (грубо храпава површина обалоутврде, нагиб мањи од 45%, површина са вегетацијом) и на тај начин омогућити кретање врста кроз измењене деонице реке;
  - о поплочане или изграђене деонице на сваких 200-300 m (оптимално на 100 m) прекидати мањим зеленим површинама које су саставни део заштитног зеленила. Обезбедити надовезивање зелених површина између вештачких деоница обале, односно зелених површина формираних код еколошких типова обалоутврде на мрежу зеленила на копну. Ова зелена острва (дужине неколико десетина метара уз обалу) такође је неопходно повезати са зеленим коридором уз насип;
- Обезбедити отвореност канала/водотока са улогом еколошких коридора на целој дужини (одстранити постојеће цевоводе, извршити ревитализацију коридора код зацељених деоница) и обезбедити проходност уређењем зеленила у зони црпних станица;
- Обезбедити очување и редовно одржавање травне вегетације насипа, као дела еколошког коридора који омогућује миграцију ситним врстама сувих травних станишта;
- Прибавити посебне услове заштите природе за примену одговарајућих техничких решења којима се обезбеђује кретање животиња уз еколошки коридор приликом израде техничке документације за:
  - о регулацију водотока (пресецање меандара, изградња насипа и обалоутврда, продубљивање корита), поплочавање и изградњу обала;
  - о изградњу и/или обнављање саобраћајница које се укрштају са еколошким коридорима;
  - о изградњу нових и обнављање старих мостова;
- Избегавати директно осветљење обале и применити одговарајућа техничка решења заштите природних и њима блиских делова коридора од утицаја светлости,

применом одговарајућих планских и техничких решења (смањена висина светлосних тела, усмереност светлосних снопова према саобраћајницама и објектима, примена посебног светлосног спектра на осетљивим локацијама, ограничавање трајања осветљења на прву половину ноћи и сл.) Применити засторе, којима се спречава расипање светлости према небу, односно према осетљивим подручјима еколошке мреже;

- на грађевинском земљишту, наменити што већи део приобална деонице еколошког коридора за зеленило посебне намене са улогом очувања и заштите биолошке разноврсности:
  - о очувати појас приобалне вегетације (врбака и мочварне вегетације) на што већој дужини обале водотока/канала;
  - о проценат високог зеленила на просторима за спорт и рекреацију унутар међународних еколошких коридора је најмање 50%, а на другим површинама најмање 40%;
  - о обезбедити континуирани зелени коридор ширине минимални 20 m унутар плавног подручја међународних еколошких коридора. Континуитет коридора травне и шумске вегетације обезбедити формирањем дрвореда и уређених зелених површина са жбунастим врстама уз отворене и/или изграђене делове простора (манифестациони простори, купалишта, спортски терени) као и унапређењем стања вегетације насипа;
  - о на деоницама где се грађевинско земљиште пружа у дужини већој од 500 m, поред предвиђеног континуалног зеленог појаса од минимално 20 m ширине, планским документима обезбедити и блокове заштитног зеленила на сваких 200-500 m дужине обале. Минимална површина ових блокова заштитног зеленила је 0,1 ha, а минимална ширина блока је 20 m;
- Приобално земљиште канала/водотока треба да има травну вегетацију код регионалних коридора у ширини од најмање 10 m, а оптимално 20 m (у случају ужег појаса приобалног земљишта од наведених вредности, обезбедити травни појас до границе водног земљишта). Травна вегетација се одржава редовним кошењем. Забрањено је узурпирати приобално земљиште коридора преоравањем, изградњом објеката и сл.;
- На деоницама еколошких коридора ван грађевинских подручја насеља стимулирати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета на деоницама еколошких коридора ван грађевинских подручја насеља.

2. Посебне мере очувања функционалности и проходности коридора:

- Током изградње и функционисања објеката чија намена је директно везана за воду и/или обалу спречити ширење последица евентуалног акцидентног изливања горива и уља у еколошки коридор, постављањем пливајућих завеса на одговарајућим локацијама. Гориво и уље просуто на површину воде, као и друге загађујуће материје, морају се покупити у најкраћем могућем року (нпр. употребом *sansorb-a*). За заштиту околних екосистема од последица евентуалне дисперзије горива воденом површином предвидети одговарајуће хемијско-физичке мере (нпр. употреба средства BioVersal за поспешивање разградње нафтних деривата) и биолошке мере санације (према посебним условима);
- Није дозвољено складиштење опасних материја (резервоари горива и сл.) у небрањеном делу плавног подручја водотокова. На простору еколошког коридора управљање отпадом вршиће се у складу са Законом о управљању отпадом и другим важећим прописима;
- Далеководне објекте и инфраструктуру изоловати и обележити тако да се на минимум сведе могућност електрокуције (страдања услед удара струје) и колизије (механичког удара у жице) летећих организама. Носаче изолатора изоловати пластичним навлакама, изолаторе поставити на носаче у положају на доле, а жице обележити на упадљив начин;
- У зонама водопривредних објеката применити техничка решења којима се обезбеђује континуитет травне вегетације приобалног појаса и проходност терена за слабо покретљиве ситне животиње;

- Планско подизање зелених појасева уз постојеће и планиране државне саобраћајнице I и II реда у обухвату Просторног плана, треба да се одвија у складу са предеоним карактеристикама подручја; није дозвољено стварање пошумљеног коридора уз сам појас саобраћајнице који би привлачио животињске врсте и довео до повећања mortalитета њихових популација;
- На степским и слатинским стаништима заштићених и строго заштићених врста, није дозвољено подизање високог зеленила;
- Уређењем окућница и простора око нестамбених објеката, дефинисањем правила озелењавања и удаљености објеката од обале, као и дефинисањем типова ограда уз обалу (забрана изградње ограда непроходних за ситне животиње, уз примену еколошки прихватљивих елемената са отворима већим од 10 cm), обезбедити проходност обале канала и водотокова за ситне животиње. Приликом легализације захтевати прилагођавање постојећих ограда функцији еколошког коридора (померање ограда или измене делова ограда код међних тачака суседних парцела према речној обали);
- Због еколошког значаја простора, озелењавање спроводити на основу пројеката који се остварују на простору еколошких коридора и треба да се реализује паралелно са изградњом објеката. Правила озелењавања дата кроз ове мере, треба да се примењују и на приватним парцелама;
- Због еколошког значаја простора, план озелењавања треба да буде саставни део планске и пројектне документације. Озелењавање треба да се остварује паралелно са изградњом објеката:
  - о забрањено је сађење инвазивних врста у простору еколошког коридора, а током уређења зелених површина, одстранити присутне самоникле јединке инвазивних врста;
  - о обезбедити што већи проценат (најмање 50%) аутохтоних врста плавног подручја (тополе, врбе, панонски јасен, брест, храст лужњак итд.) који је неопходно обогатити жбунастим врстама плавног подручја;
- Обезбедити редовно одржавање зелених површина.

2.2.8.4. Посебни услови заштите природе

Приликом подизања пољозаштитног зеленила са улогом вишефункционалног пуфер појаса, потребно је:

- Постојеће и планиране површине заштитног зеленила повезати у целовит систем зеленила и фокусирати планирање заштитног зеленила на промену намене обрађених површина слабијег квалитета (испод 4. класе);
- Учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде најмање 50% ради очувања биодиверзитета аграрног и урбаног предела уз одговарајућу разноврсност врста и физиогномије, тј. спратовности дрвенасте вегетације заштитних појасева будући да монокултуре евроамеричких топола не испуњавају функције заштитног зеленила;
- Избегавати коришћење инвазивних врста;
- Формирати систем јавног зеленила и повезати га са просторним целинама од значаја за очување биолошке разноврсности у обухвату Просторног плана.

Дуж фреквентних градских саобраћајница требало би формирати и одржавати густ зелени појас од врста отпорних на аерозагађење, са израженом санитарном функцијом, средњег и високог ефекта редукције буке, у комбинацији са жбуњем, а паркинг просторе равномерно покрити високим лишћарима.

Пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност, налазач је дужан да пријави надлежном Министарству у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

2.2.9. Мере заштите од ванредних ситуација

Мере заштите од елементарних непогода и акцидентних ситуација

Законом о ванредним ситуацијама установљене су обавезе, мере и начини деловања, проглашавања и управљања у ванредним ситуацијама. Општи принципи управљања ризиком од елементарних непогода и технолошких удеса односе се на: планирање и имплементацију превентивних мера заштите; приправност и правовремено реаговање и санирање последица.

Мере заштите од *земљотреса* су адекватан избор локације за градњу објеката, примена одговарајућег грађевинског материјала, начин изградње, спратност објеката и др., као и строго поштовање и примена важећих грађевинско-техничких прописа за изградњу објеката на сеизмичком подручју.

Мере заштите од земљотреса обезбедиће се и поштовањем регулационих и грађевинских линија, односно поштовањем прописане минималне ширине саобраћајних коридора и минималне међусобне удаљености објеката, како би се обезбедили слободни пролази у случају зарушавања.

Заштиту од земљотреса представља и примена принципа асеизмичког пројектовања објеката односно примена сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Тако се обезбеђује одговарајући степен заштите људи, минимална оштећења грађевинских конструкција и континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса.

Ради заштите од *поплава* неопходно је урадити регулацију река Караша и Нере, ревитализацију канала Јаруга и изградити додатни систем заштите приобаља (од успора ХЕ „Ђердап“ I) на месту уливања реке Нере у Дунав.

Заштита од *града* се обезбеђује лансирним станицама, са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете. Организована одбрана од града, нарочито током лета, значајна је за заштиту пољопривредних култура, које су у том периоду и најосетљивије. Изградња нових објеката на одстојању мањем од 500 m од лансирних станица система одбране од града могућа је само по обезбеђењу посебне сагласности и мишљења РХМЗ.

Заштита објеката од *атмосферског пражњења* обезбеђује се извођењем громобранске инсталације у складу са одговарајућом законском регулативом.

Основне мере заштите од *ветра* су дендролошке мере. Смањење ризика и штете од олујних ветрова остварује се подизањем ветрозаштитног зеленила одговарајуће ширине уз саобраћајнице, канале и као заштита пољопривредног земљишта.

У циљу заштите земљишта од штетног дејства *ерозије* изазване ветром, примењују се противерозионе мере које обухватају садњу вишегодишњих дрвенастих биљака или подизање и гајење заштитног зеленила у виду заштитних појасева. Санирање ерозије на појединим девастираним површинама вршиће се применом техничко-биолошких мера, а мере заштите представљају и разне забране односно ограничења права коришћења земљишта.

Настајање *пожара*, који могу попримити карактер елементарне непогоде, не може се искључити без обзира на све мере безбедности које се предузимају на плану заштите. Мере заштите од пожара обухватају урбанистичке и грађевинско-техничке мере заштите, у складу са важећим прописима. Урбанистичке мере заштите се односе на планирање простора у насељу кроз урбанистичке показатеље (намена површина, индекс заузетости парцеле) и правила изградње (регулациона линија, грађевинска

линија, висина објекта, удаљеност објекта од суседних, ширина саобраћајница, паркиралишта и др.). Грађевинско-техничке мере заштите се односе на стриктну примену прописа о изградњи објеката, електроенергетских и гасних постројења, саобраћајне инфраструктуре, мреже противпожарних хидраната и др.

Заштита пољопривредног земљишта од пожара врши се применом мера заштите које прописују општине, у складу са Законом о пољопривредном земљишту. Како би се умањио ризик од појаве пожара предвиђено је да се шумске састојине уреде тако да се створе услови за ефикасну просторну заштиту, а посебним мерама да се заштити и пољопривредно земљиште.

2.2.10. Уређење простора од интереса за одбрану земље

Услови и захтеви, добијени од Министарства одбране, односе се на војне комплексе који су од значаја за Војску Србије и на војне комплексе који су у статусу „Мастер план“. Војни комплекси од значаја за Војску Србије су обрађени у Посебном прилогу, који је саставни део Просторног плана и не подлеже стручној контроли комисије за Планове, нити се излаже на Јавни увид.

Војним комплексима који нису од значаја за Војску Србије, Просторним планом је предвиђена друга намена. Реализацији планских решења за ове војне комплексе може се приступити тек након претходне сагласности Министарства одбране и регулисања својинских односа, у складу са одредбама Закона о јавној својини.

2.2.11. Мере којима се површине и објекти јавне намене чине приступачним особама са инвалидитетом

При планирању, пројектовању и грађењу саобраћајних (колских и пешачких) површина, прилаза до објеката, као и пројектовању објеката јавне намене и других објеката за јавно коришћење, морају се обезбедити обавезни елементи приступачности за све потенцијалне кориснике, у складу са Правилником о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама („Службени гласник РС“, број 22/15).

2.2.12. Мере енергетске ефикасности изградње

У циљу смањења потрошње свих врста енергије, уштеде енергије и обезбеђивања одрживе градње, применом техничких мера, стандарда и услова пројектовања, изградње и употребе објеката, неопходно је унапредити енергетска својства објеката. Применом одговарајућих система, материјала, уређаја, енергената и слично, оствариће се унапређење енергетске ефикасности. Штедњу и рационално коришћење енергије не треба схватити као ограничавање друштвеног и личног стандарда. Коришћење обновљивих извора енергије (биомаса, биогаз, геотермална енергија, сунчева енергија, енергија ветра и др.) утиче на раст животног стандарда, очување и заштиту животне средине.

Енергетска ефикасност изградње на простору у обухвату Просторног плана постиже се:

- Подизањем зеленила у коридорима саобраћајница (смањује се загревање тла и ствара се амбијент сличан природном);
- Пројектовањем и позиционирањем објеката према климатским аспектима, изложености сунцу и утицају суседних објеката, подизањем зелених кровова - као компензација окупираним земљишту;
- Сопственом производњом енергије и другим факторима;
- Изградњом објеката за производњу енергије на бази алтернативних и обновљивих извора енергије (коришћењем локалних обновљивих извора енергије) и изградњом даљинских или централизованих система грејања и хлађења.

Енергетска ефикасност изградње објеката обухвата следеће мере:

- Реализацију пасивних соларних мера, као што су: максимално коришћење сунчеве енергије за загревање објекта (оријентација објекта према јужној, односно источној страни света), заштита од сунца, природна вентилација и сл.;
- Примену адекватног омотача објекта (топлотна изолација зидова, кровова и подних површина); примена прозора са адекватним карактеристикама (ваздушна заптивност, непропустљивост и друге мере);
- Примену адекватног система грејања и припреме санитарне топле воде (примена савремених котлова и горионика, прелазак са прљавих горива на природни гас или даљинско грејање, примена савремених топлотних подстаница, регулација температуре, уградња термостатских вентила, делитеља и мерача топлоте и друге мере);
- Стварање унутрашње климе, која утиче на енергетске потребе, тј. систем за климатизацију (комбинација свих компоненти потребних за обраду ваздуха, у којој се температура регулише или се може снизити, могуће у комбинацији са регулацијом протока ваздуха, влажности и чистоће ваздуха);
- Примену адекватног унутрашњег осветљења (примена савремених сијалица и светиљки ради обезбеђивања потребног квалитета осветљености).

Мере за даље побољшавање енергетских карактеристика објеката не смеју да буду у супротности са другим суштинским захтевима, као што су приступачност, рационалност и намеравамо коришћење објеката.

IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА

Основни плански документи вишег реда на којима је заснована израда овог Просторног плана је ППРС, односно РПП АПВ чије су одредбе у потпуности испоштоване у смислу просторних решења за ово подручје, основне смернице за коришћење и уређење пољопривредног, водног и шумског и грађевинског земљишта, основна начела и критеријуми за заштиту природних добара и заштиту животне средине, концепција развоја туризма, концепција развоја села и унапређења квалитета живљења, те дефинисање коридора основних инфраструктурних система. Такође, испоштоване су смернице развоја дате у Просторном плану подручја посебне намене СРП „Делиблатска пешчара“, Просторном плану подручја посебне намене међународног пловног пута Е-80 Дунав (паневропски коридор VII) као и Просторном плану подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода СГС Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације а које се односе на подручје у обухвату овог Просторног плана.

Испоштована је и важећа просторно-планска и урбанистичка документација за ово подручје:

- Просторни план општине Бела Црква („Службени лист општине Бела Црква“, број 08/08);
- План генералне регулације белоцркванских језера, („Службени лист општине Бела Црква“, број 8/06);
- План детаљне регулације за комплекс марина код Старе Паланке, („Службени лист општине Бела Црква“, број 9/08);
- План детаљне регулације викенд насеља КЛОСТЕР код Старе Паланке, „Службени лист општине Бела Црква“, број 3/13).

Такође, коришћена је Студија заштите-Предео изузетних одлика „Караш-Нера“-Предлог за стављање под заштиту као заштићеног подручја II категорије коју је урадио Покрајински Завод за заштиту природе, Нови Сад 2011 и План управљања пределом изузетних одлика „Караш-Нера“ за период 2016.-2025. године, Бела Црква, 2015.

На посматраном подручју обухваћеног овим Планом има неколико исто хијерархијских Планова али је сваки важећи за „посебну намену“.

Тако се:

- Просторни план подручја посебне намене ПИО „Караш-Нера“ спроводи директно у делу посебне намене;
- Просторни план подручја посебне намене СРП „Делиблатске пешчаре“, односи се на Делиблатску пешчару и мора бити усаглашен са мерама датим за овај План јер се ради о природним добрима и ту нема конфликта;
- Просторни план подручја посебне намене међународног пловног пута Е-80 Дунав (паневропски коридор VII), односи се само на реку Дунав као пловни пут и садржаје који је прате;
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода СГС Тилва-Бела Црква односи се само на изградњу коридора гасовода (налази се у фази доношења);
- За остале просторе, ван граница посебне намене, до доношења новог Просторног плана примењиваће се важећи Просторни план општине Бела Црква („Службени лист општине Бела Црква“, број 8/08) у оним деловима у којима није у супротности са овим Планом и плановима вишег реда.

Овим Планом дефинисано је уређење, коришћење и заштита на заштићеном подручју ПИО „Караш-Нера“ кроз планска решења развоја, које је обавезно уградити приликом израде новог Просторног плана општине Бела Црква, чији се делови налазе у обухвату овог Просторног плана. Правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења у оквиру подручја посебне намене ПИО „Караш-Нера“, према утврђеним режимима заштите дата су у поглављу IV овог Просторног плана. Поред тога, дате су основне смернице за простор ван заштићеног подручја ПИО „Караш-Нера“ кроз поглавље „Правила уређења и грађења за простор ван заштићеног подручја ПИО Караш-Нера“, (по основним категоријама земљишта и то за пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљишта).

За локалитете у заштићеном подручју, односно издвојеним просторним целинама „Караш“, „Нера“ и „Мали песак“ примењују се основни услови/правила уређења и грађења директно из овог Просторног плана. План детаљне регулације потребно је израдити за визиторске центре. Приликом израде Плана детаљне регулације неопходно је прибавити услове организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање.

Сви остали локалитети који се налазе у границама заштићеног подручја, а дефинисани су овим Планом, према утврђеном режиму заштите, реализоваће се директно из Просторног плана у складу са датим условима. За реконструкцију линијске саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничка пруга) услови се прописују на основу услова из овог Просторног плана и пројектно-техничке документације.

Транспортни гасовод - За пројектовање и изградњу транспортног гасовода, ради се Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације.

Дистрибутивна гасоводна мрежа - Приликом пројектовања, изградње и експлоатације дистрибутивне гасоводне мреже испоштовати услове који су дати у Правилнику о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бара („Службени гласник РС“, број 86/15).

Гранични прелаз Врачев Гај - Гранични прелаз је намењен искључиво друмском путничком саобраћају, па је сходно томе потребно инфраструктурно и капацитетно опремање за путничке саобраћајне токове који се очекују.

У оквиру комплекса граничног прелаза сви планирани садржаји треба да су усклађени са потребама активних корисника (Министарство унутрашњих послова-МУП, Управа Царине-УЦ).

За правилну поставку диспозиције садржаја неопходно је установити функционално-технолошке и хигијенско-техничке услове за рад и боравак свих запослених и ускладити их са важећим стандардима примењујући савремена техничка решења.

За реализацију свих потребних садржаја неопходна је израда Плана детаљне регулације и техничке документације (идејни и главни пројекти).

Етно село - Етно село је туристичко - угоститељски објект који чини скуп грађевинских издвојених објеката са услугама смештаја, исхране и конзумирања пића којим као целином управља домаћин угоститељ. Концепција уређења, грађења и коришћења садржаја етно села базира се на традиционалном градитељству, начину спремања хране и пића и уопште, древном односу човека према природи и њеним плодовима.

За потребе архитектонско-урбанистичке разраде за комплекс етно-села је обавезна израда Плана детаљне регулације са правилима грађења из овог Плана као смерницама.

2. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, а за потребе израде предметног Просторног плана.

Чланом 5. Закона о стратешкој процени, „стратешка процена врши се за планове, програме, основе и стратегије (у даљем тексту: планови и програми) у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, пољопривреде, шумарства, рибарства, ловства, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама, електронских комуникација, туризма, очувања природних станишта и дивље флоре и фауне, којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.“

За наведене планове и програме којима је предвиђено коришћење мањих површина на локалном нивоу или у случају мањих измена планова и програма које не захтевају прописани поступак усвајања, као и за планове и програме који нису наведени у претходном пасусу, одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана и програма ако, према критеријумима прописаним овим законом, утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

„Министар надлежан за послове заштите животне средине, ближе утврђује листе планова и програма за које је обавезна стратешка процена утицаја на животну средину и листе планова и програма за које се може захтевати стратешка процена утицаја на животну средину.“

Чланом 7. Закона дефинисано је да се „Стратешка процена утицаја на животну средину ради на основу нивоа, врсте, циљева и садржаја плана или програма.

Ако је план или програм саставни део одређене хијерархијске структуре, стратешка процена утицаја на животну средину, ради се у складу са смерницама стратешке процене утицаја на животну средину плана или програма вишег хијерархијског нивоа.“

За планове нижег реда, у складу са чланом 9. Закона о стратешкој процени утицаја „Одлуку о изради стратешке процене доноси орган надлежан за припрему плана и програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација.“

3. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Чланом 3. Закона о процени утицаја на животну средину дефинисано је да су „Предмет процене утицаја пројекти који се планирају и изводе, промене технологије, реконструкције, проширење капацитета, престанак рада и уклањање пројекта који могу имати значајан утицај на животну средину.

Предмет процене утицаја су и пројекти који су реализовани без израде студије о процени утицаја, а немају одобрење за изградњу или се користе без употребне дозволе (у даљем тексту: процена утицаја затеченог стања).

Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљања отпадом и комуналних делатности, као и за пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.“

У складу са наведеним Законом и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројекта, за које је обавезна процена утицаја и Листе пројекта, за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08) инвеститори су дужни да се обрате, пре подношења захтева за издавање одобрења за изградњу објекта са Листе II, надлежном органу. Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о Процени утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије.

Поступак процене утицаја треба спровести по фазама у поступку процене утицаја, како је то прописано поменутиим Законом. Начелни садржај студије о Процени утицаја на животну средину прописан је чланом 17. поменутог Закона, а егзактан обим и садржај студије се одређује одговарајућим решењем од стране надлежног органа.

V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПЛАНА

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Просторном плану могле успешно имплементирати у планском периоду.

Чланом 17. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, програм праћења стања животне средине у току спровођења Просторног плана садржи нарочито:

1. Опис циљева плана и програма;
2. Индикаторе за праћење стања животне средине;
3. Права и обавезе надлежних органа;
4. Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја;
5. Друге елементе у зависности од врсте и обима плана.

Законом о заштити животне средине дефинисано је да Република односно јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине, у складу са овим и посебним законима.

Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине су:

- Обезбеђење мониторинга;
- Дефинисање садржине и начина вршења мониторинга;
- Одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга;
- Дефинисање мониторинга загађивача;
- Успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача;
- Увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Полазећи од посебне намене и специфичности подручја Просторним планом су дефинисани циљеви који су током израде Стратешке процене разматрани и анализирани у односу на дефинисане Индикаторе и циљеве саме стратешке процене.

Општи циљеви Просторног плана су:

- Очување и унапређење природних вредности ПИО „Караш- Нера“;
- Очување локалног идентитета предела, кроз интерпретацију, заштиту и унапређење подручја, применом принципа предеоног планирања простора;
- Очување културних и других створених вредности (археолошких налазишта и др.) кроз валоризацију, заштиту и презентацију;
- Заштита пољопривредног земљишта, његово очување и оптимално коришћење у пољопривреднопроизводне сврхе, уз реализацију мера заштите и очувања;
- Одрживи развој туризма, лова и риболова коришћењем потенцијала планског подручја;
- Унапређење и заштита шумских комплекса на подручју посебне намене;
- Интегрално уређење, заштита и коришћење вода;
- Утврђивање оптималне интегралне саобраћајне мреже која ће третирали све видове саобраћаја и опслуживати све садржаје и локалитете, уз уважавање економских, техничко-технолошких, просторно-функционалних и еколошких критеријума;
- Успоравање негативних тенденција и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације;
- Успостављање и очување равнотеже између просторног развоја заштићених подручја и мреже насеља и јавних служби;
- Дефинисање и синхронизација инфраструктурног развоја са планским активностима.
- Функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса, штедња произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине, као и коришћењу обновљивих извора енергије;
- Унапређење стања животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора;
- Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања, у складу са основним принципима одрживог развоја;
- Унапређење развоја подручја засновано на информационој и комуникационој технологији.

2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине, које обухвата праћење природних фактора, односно промене стања и карактеристика животне средине.

Имајући у виду дефинисане циљеве, врши се избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, који је у планском периоду неопходно пратити како би се могла вршити оцена планских решења односно њихов позитиван утицај на подручје обухваћено Просторним планом.

Предлог индикатора за праћење стања животне предлаже се на основу дефинисаних циљева стратешке процене и дат је у табели бр. 5.

Имајући у виду обухват Плана, постојеће и будуће садржаје, као и могућа загађења, мониторинг се односи на:

- Контролу квалитета ваздуха;
- Контролу и праћење квалитета вода;
- Праћење квалитета земљишта контролом концентрација загађујућих супстанци.

Мониторинг квалитета ваздуха

Законом о заштити ваздуха прописан је законски оквир за проучавање и праћење квалитета ваздуха, који за циљ има контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује праћењем нивоа загађујућих материја у ваздуху у складу са Законом о заштити ваздуха и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 11/10, 75/10 и 63/13).

Предметним Извештајем не предвиђа се обавеза вршења контрола квалитета ваздуха јер нема већих загађивача на територији Просторног плана.

Мониторинг квалитета воде

У циљу предузимања мера за ограничавање даљег загађивања и евентуално побољшање вода, од значаја је стално и систематско контролисање параметара квалитета површинских и подземних вода.

Праћење стања загађености вода врши се систематским испитивањем квалитета површинских и подземних вода на прописан начин, на основу Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци, које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање и Правилника о опасним материјама у водама.

У циљу утврђивања мера, које треба предузимати ради заштите вода од загађивања и контроле резултата реализованих мера заштите, потребно је, поред систематског праћења квалитета површинских и подземних вода, које врши Републички хидрометеоролошки завод, додатно вршити и контролу квалитета површинских и подземних вода у циљу сагледавања:

- Утицаја присутних загађујућих материја;
- Врста загађујућих материја и степена њиховог дејства на водопријемник;
- Могућности елиминације штетног и опасног дејства присутних материја.

Посебна испитивања се обављају у циљу одређивања обима и могућности последица хаваријског загађивања, провере и дефинисања техничких решења и за друге намене, према посебно утврђеним програмима.

Мониторинг квалитета земљишта

Привредна друштва, друга правна лица и предузетници, који у обављању делатности утичу или могу утицати на квалитет земљишта, дужни су да обезбеде техничке мере за

спречавање испуштања загађујућих, штетних и опасних материја у земљиште, прате утицај своје делатности на квалитет земљишта, обезбеде друге мере заштите у складу са Законом о заштити земљишта и другим законима.

Власник или корисник земљишта или постројења чија делатност, односно активност може да буде узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да пре почетка обављања активности изврши испитивање квалитета земљишта.

Забрањено је испуштање и одлагање загађујућих, штетних и опасних материја и отпадних вода на површину земљишта и у земљиште. Особине земљишта могу да се мењају само у циљу побољшања квалитета у складу са његовом наменом.

Праћење параметара квалитета земљишта је неопходно вршити у континуитету дуги низ година, на одређеним местима за које се утврди евидентна угроженост параметара стања животне средине.

Локације на којима је депонован незагађен материјал од ископавања (земља) не припадају контаминираним локацијама.

Предметном стратешком проценом предвиђа се праћење квалитета земљишта, односно вршење нултог мониторинга квалитета земљишта пре изградње нових објеката на подручју обухвата Просторног плана. Након тога, периодично у складу са обавезама које ће проистећи из Студије утицаја пројекта на животну средину.

3. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Законски оквир за мониторинг квалитета параметара животне средине су следећи правни акти:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС и 14/16);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10)
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16 и 95/18);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон - одредбе чл. 81. до 96.);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16);
- Уредба о класификацији вода („Службени гласник РС“, број 5/68);
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 24/14);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, бр. 67/11 и 48/12, 1/16);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Службени гласник РС“, број 88/10 и 30/18 –др. пропис);
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99);
- Правилник о опасним материјама у водама („Службени гласник РС“, број 31/82);

- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања („Службени гласник РС”, број 23/94);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС”, број 72/10) и др.

4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, иста произилазе из Закона о заштити животне средине.

Обезбеђење мониторинга

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима.

Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине. Влада доноси програме мониторинга на основу посебних закона.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији, који мора бити у складу са програмима вишег реда.

Садржина и начин вршења мониторинга

Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине.

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података, на основу посебних закона.

Овлашћена организација

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и СРПС стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом.

Мониторинг загађивача

Оператер постројења, односно комплекса који представља извор емисија и загађивања животне средине дужан је да, у складу са законом, преко надлежног органа, овлашћене организације или самостално, уколико испуњава услове прописане законом, обавља мониторинг, односно да:

- 1) Прати индикаторе емисија, односно индикаторе утицаја својих активности на животну средину, индикаторе ефикасности примењених мера превенције настанка или смањења нивоа загађења;
- 2) Обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе.

Загађивач је дужан да изради план обављања мониторинга, да води редовну евиденцију о мониторингу и да доставља извештаје, у складу са овим законом.

Влада утврђује врсте активности и друге појаве које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга, као и за друга мерења и праћење утицаја своје активности на животну средину.

Достављање података

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке добијене мониторингом достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

5. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Неочекивани негативни утицаји могу се јавити у виду следећих појава:

- Могућих негативних утицаја у случају неусвајања Просторног плана;
- Могућих негативних утицаја при имплементацији Просторног плана у фази реализације планираних намена, објеката и садржаја, а при одступању од одредби Плана;
- Могућих негативних утицаја реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката - објеката).

Неочекивани негативни утицаји у случају неусвајања Просторног плана представљају потенцијалну опасност од непланског и неконтролисаног коришћења простора.

Највећа опасност од појаве негативних, дугорочних, сложених, иреверзибилних утицаја и негативних ефеката, представља статус, стање и капацитет животне средине и здравље становништва.

У случају неочекиваних негативних утицаја у поступку имплементације Плана и у фази реализације планираних намена, односно извођење радова без услова и сагласности надлежних органа и институција, потребно је, у складу са важећом законском регулативом, спровести надзор и контролу и применити мере отклањања и минимизирања потенцијално настале штете, извршити санацију простора и применити мере ревитализације (ремедијације) и заштите животне средине.

Неочекивани негативни утицаји реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката - објеката, постројења, радова) се морају спречити урбанистичким и техничким мерама заштите, мерама спречавања и отклањања насталих узрока, санације последица и успостављање мониторинга животне средине.

За предметни Просторни план, од фазе припреме, израде материјала за рани јавни увид и нацрта Просторног плана до коначног усвајања, укључен је процес процене утицаја стратешког карактера, у коначном циљу безбедне реализације планираних намена простора. У наведеном процесу утврђено је да постоји вероватноћа појаве неочекиваних негативних утицаја са негативним ефектима и последицама по животну средину, те је прописан и начин поступања у случају таквих појава.

У случају појаве неочекиваних негативних утицаја, у смислу ванредних ситуација и могућих удеса на севесо постројењима у обухвату Просторног плана уколико их буде изграђених у планском периоду, или у контактної зони Просторног плана, неопходно је поступати у складу са важећом законском регулативом: Закон о заштити животне средине, Закон о ванредним ситуацијама, Закон о потврђивању Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса („Службени гласник РС-Међународни уговори“, број 42/09), Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник Р- Међународни уговори“, број 102/07), Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима („Службени гласник СФРЈ-Међународни уговори“, број 11/86) и др.

VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Основни методолошки приступ и садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја одређен је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину. Извештај је израђен на основу просторно планске документације, расположивих статистичких података, као и података добијених за потребе израде Просторног плана и Стратешке процене, као и валоризације терена.

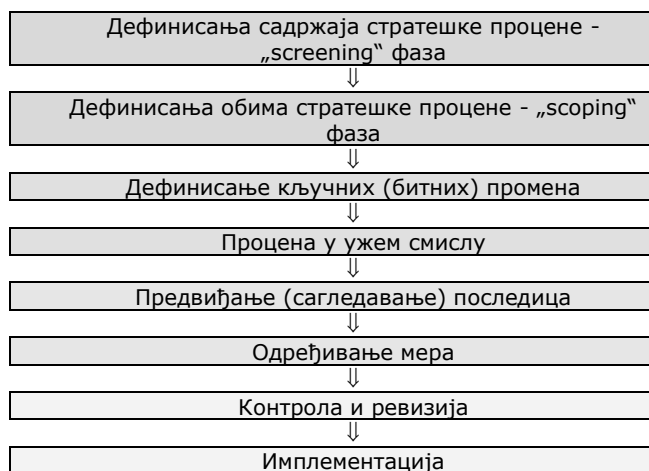
У Елаборату су анализиране све Просторним планом предвиђене активности, извршена је синтезна процена њихових утицаја и интеракција са утицајима окружења на природне ресурсе и живи свет, као и на животну средину и на основу утврђених валидних параметара дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине, у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

Примењени метод рада заснива се на континуираном поступку усаглашавања процеса планирања са процесом идентификације проблема, предлога решења за спречавање и ублажавање, односно предлога мера заштите животне средине у свим фазама израде и спровођења планског документа. Методологија се базира на поштовању Закона о заштити животне средине, а пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који утврђује услове, начин и поступак процењивања утицаја појединих садржаја Плана на животну средину.

Фазе израде Стратешке процене утицаја на животну средину су:

- Одлучивање о изради стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одлуке о изради стратешке процене утицаја на животну средину као саставног дела одлуке о изради планског документа;
- Одређивање садржаја стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одговарајућег програмског основа за израду стратешке процене утицаја на животну средину (тзв. „scoring report“) у оквиру Плана;
- Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Општи методолошки поступак који се користи приликом израде стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза, и то:

Методолошки основ, за израду Извештаја, у ужем смислу представљају методе научног истраживања (анализа и синтеза, компаративни метод, индукција и дедукција, статистички метод, картографски метод и др.), односно примењене методе праћења

стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења).

Истовремено са применом метода научног истраживања, коришћена су страна и домаћа искуства и упутства за примену „Стратешке директиве“, пре свега искуства из Европске Уније. Посебно су значајне методе из „Практичног упутства за примену ЕУ Директиве 2001/42/ЕС на урбанистичке и просторне планове“.

Анализирајући поступак израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, може се закључити да се он састоји, условно говорећи, из четири фазе:

- Полазне основе, анализа и оцена стања;
- Процена могућих утицаја на животну средину;
- Мере заштите животне средине и
- Програм праћења стања животне средине.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности и никако се не сме запоставити у поступку интегралног планирања животне средине.

Ограничења у спровођењу предложеног метода, посебно у фази приказа постојећег стања је недостатак квантификованих података за поједине параметре животне средине у обухвату Плана.

Примењени метод рада

Стратешка процена предметног Просторног плана ради се са циљем обезбеђивања заштите животне средине и одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Просторног плана, а на основу донете Одлуке о изради Стратешке процене.

Главни задатак Стратешке процене је да олакша благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на нивоу стратешког доношења одлука о плановима и програмима уважавајући принципе одрживог развоја. Интегрисањем поступка стратешке процене утицаја у процес припреме, израде и доношења Просторног плана омогућава се ефикаснија инструментализација стратешке процене утицаја на животну средину у просторном и урбанистичком планирању.

Садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, дефинисан је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10) и Одлуком о изради стратешке процене.

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину планског документа представља завршни документ стратешке процене и саставни је део планског документа. Садржина Извештаја дефинисана је у складу са одредбама члана 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и има следећа поглавља:

1. Полазне основе стратешке процене;
2. Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора;
3. Процена могућих утицаја плана на животну средину;
4. Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину;
5. Програм праћења стања (мониторинг) животне средине у току спровођења Просторног плана;
6. Приказ коришћене методологије у изради Стратешке процене и тешкоће у изради Стратешке процене;
7. Приказ начина одлучивања;
8. Закључна разматрања до којих се дошло током израде Извештаја.

2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У току израде Извештаја, поред недостатака одговарајућих смерница и упутстава, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромног информационог система о животној средини, као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине, на основу система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине на подручју у обухвату Плана. Такође, за предметно подручје није формиран локални регистар извора загађивања, као ни за преостали део територије општине Бела Црква.

Такође, тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја о стратешкој процени представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу Правилника.

При оцени планских решења уочен је проблем у практичној примени индикатора, имајући у виду да за планско подручје нису доступни систематизовани подаци и да нису вршења мерења одређених параметара животне средине, те да није утврђено нулто стање животне средине простора који је у обухвату овог Плана и да на предметном простору и у ширем окружењу не постоји континуитет у мониторингу животне средине.

VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Методологија израде Просторног плана урађена је у сарадњи експерата појединаца из одређених области кључних за предметно подручје, стручних организација и стручног тима ЈП Завода за урбанизам Војводине (слика 9). Посебно значајна сарадња имајући у виду да је предмет израде Просторног плана посебна намена два заштићена подручја, успостављена је са Покрајинским заводом за заштиту природе.

Слика 10. Синтезни тим Просторног плана

Као прва фаза Просторног плана, Материјал за рани јавни увид, урађен од стране ЈП Завода за урбанизам Војводине усвојен је 24.07.2015. године.

У процесу одлучивања током израде материјала за рани јавни увид и Нацрта плана била је укључена Влада АП Војводине, учешћем ресорних секретаријата, јавних предузећа и стручних органа и организација и локалне самоуправе Зрењанин и Нови Бечеј а, а сви су координисани од стране ЈП Завода за урбанизам Војводине кроз низ

састанака и активности одржаних у циљу усклађивања свих захтева у простору. Активности су дате у поглављу **Резултати претходних консултација са надлежним органима и организацијама у поглављу I.8..**

Стратешка процена утицаја Просторног плана на животну средину, интегрисана је као процес у све фазе израде Просторног плана чиме је било омогућено интегрисање циљева и принципа одрживог развоја у све фазе израде Просторног плана (од почетних циљева, преко дефинисања стратешких опредељења и утврђивања планских решења), а са циљем спречавања или ограничавања негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Сходно члану 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину омогућено је учешће заинтересованих органа и организација у току израде Извештаја о стратешкој процени, односно орган надлежан за припрему плана доставља на мишљење извештај о стратешкој процени органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама. Заинтересовани органи и организације дужни су да доставе мишљење у року од 30 дана од дана пријема захтева.

Такође, чланом 19. дефинисано је да је орган надлежан за припрему плана и програма обавезан да обезбеди учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени.

Јавни увид и јавна расправа за Извештај организује се по правилу у оквиру излагања Просторног плана на јавни увид и одржавања јавне расправе у складу са Законом о планирању и изградњи и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Проблематика заштите животне средине разматрана је у оквиру планског документа, али и Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, којим се дефинише садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја предметног Просторног плана на животну средину је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквири (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и планом предвиђене активности.

Стратешка процена утицаја Просторног плана на животну средину интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава План ка решењима која су, пре свега, од интереса за вредности и квалитет животне средине.

Анализа и процена потенцијалних утицаја стратешког карактера превентивно делује у смислу спречавања еколошке штете у простору. На нивоу Просторног плана, процењени су потенцијални утицаји планираних намена и ефекти на животну средину, укључена је јавност и заинтересоване институције у процес одлучивања, а приликом доношења коначне одлуке биће узети у обзир добијени резултати и укључени у Извештај о стратешкој процени утицаја предметног Просторног плана на животну средину.

На основу вредновања планских решења процењује се да планиране намене и имплементација Просторног плана неће импликовати битне неповољне, еколошки неприхватљиве ефекте по природне вредности и животну средину, а који се не могу контролисати, него ће, шта више, планска решења довести до решавања већег броја конфликтних активности у простору.

Предметни Извештај о стратешкој процени утицаја не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Већи ниво детаљности, којим ће се анализирати појединачни објекти и њихови утицаји на животну средину, разматраће процене утицаја појединачних објеката на животну средину.

IX ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оцена Извештаја о стратешкој процени врши се на основу критеријума садржаних у Прилогу II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10).

На основу оцене Извештаја, орган надлежан за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о стратешкој процени, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Извештај о стратешкој процени саставни је део документационе основе плана, сходно члану 24. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

